

५० वा वार्षिक अहवाल २०२१-२२

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ
परभणी - ४३१ ४०२ (महाराष्ट्र)

मा.श्री. भगतसिंह कोश्यारी, मा.राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांची विद्यापीठाच्या विविध उपक्रमास भेट

५० वा
वार्षिक अहवाल
२०२१-२२

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ
परभणी - ४३१ ४०२ (महाराष्ट्र)

५० वा

वार्षिक अहवाल

२०२१-२२

वार्षिक अहवाल संपादकीय मंडळ

- डॉ. दत्तप्रसाद वासकर : संचालक संशोधन
डॉ. मदन पेंडके : संशोधन संपादक
डॉ. अशोक जाधव : उपसंचालक संशोधन (पिके)
डॉ. गजेंद्र लोंढे : उपसंचालक संशोधन (पशु विज्ञान)
डॉ. दिगंबर पेरके : उपसंचालक संशोधन (कृषि अर्थशास्त्र)

प्रकाशक

डॉ. धिरजकुमार कदम
कुलसचिव
वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी-४३१ ४०२

मुद्रक

ओंकार ग्राफीक्स
परभणी

प्रा.डॉ. इन्द्र मणि

कुलगुरु

**वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ
परभणी**

मनोगत

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणीचा ५० वा वार्षिक अहवाल सादर करतांना मला आनंद होत आहे. सन २०२१-२२ या वर्षात विद्यापीठाने शिक्षण, संशोधन आणि विस्तार क्षेत्रात केलेल्या प्रमुख योगदानाचा उल्लेख यात केलेला आहे.

भारताच्या अर्थव्यवस्थेत कृषि क्षेत्राचा महत्वाचा वाटा आहे. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ नवनवीन तंत्रज्ञानाची निर्मिती व त्याचा प्रसार सर्व शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचवण्याचे तसेच त्यांचे उत्पन्न व जीवनमान उंचावण्याचे ध्येय समोर ठेवून काम करत आहे. मराठवाडा विभागातील हवामान, शेतकऱ्यांची गरज तसेच हवामान बदलानुरूप परिस्थितीशी सुसंगत धान्यपिकांचे व फळपिकांचे विविध उच्च गुणधर्म प्रत व गुणवत्ता असलेले वाण विद्यापीठाने तयार केलेले आहेत. विद्यापीठाने जलसंवर्धन व जलपुनर्भरण कार्यात नवनवीन संशोधन करून योगदान दिले आहे. तसेच विविध सुधारीत यंत्रे विकसित करून शेतीतील मजूरखर्च व समस्या कमी करत आहेत. विद्यापीठ वर्धापनदिनी मोठ्या प्रमाणात शेतकऱ्यांना बियाणे उपलब्ध करून देण्यात आल आहे.

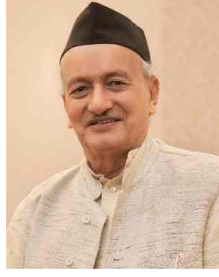
विद्यापीठ विद्यार्थ्यांचा आत्मविश्वास वाढविण्याच्या दृष्टीने प्रयत्नशील आहे व नाविण्यपूर्ण विचारांची शिकवण देत आहे. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील शिक्षणाची पुर्नजोडणी आणि मुल्यमापन हे वेगवेगळ्या आंतरराष्ट्रीय संस्थांसोबत सामंजस्य करारातून केले जात आहे. कोव्हीड १९ च्या प्रादुर्भावामुळे गत वर्षी ऑनलाईन माध्यमातून शैक्षणिक कार्य तसेच परीक्षा घेण्यात आल्या.

विद्यापीठाची कृषी विस्तार शिक्षण व्यवस्था या विद्यापीठाचे तंत्रज्ञान शेतकरी बंधूपर्यंत पोहोचवण्याकरीता सक्षम आहे. विविध प्रात्यक्षिके शेतकऱ्यांच्या शेतावर आयोजित केलेली आहेत. विद्यापीठाने १८ मे, १७ सप्टेंबर तसेच ३ जानेवारीला शेतकरी मेळावे (ऑनलाईन) आयोजित केले. या मेळाव्यात मोठ्या प्रमाणात शेतकरी सहभागी होते. त्यांना विविध पीक पद्धतीबद्दल सखोल मार्गदर्शन करण्यात आले. कोरोना विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे विद्यापीठास शेतकऱ्यांपर्यंत प्रत्यक्ष पोहोचविण्यात काही प्रमाणात बंधने आली तथापी डिजीटल माध्यमांचा वापर करून मराठवाड्यातीलच नव्हे तर संपुर्ण राज्यातील शेतकऱ्यांपर्यंत कृषि तंत्रज्ञान पोहोचविले आहे. विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांनी कोरोना प्रतिबंधक नियमांचे पालन करत थेट शेतकऱ्यांच्या बांधावर जावून आधुनिक कृषि तंत्रज्ञानाची माहिती दिली. विद्यापीठातील विस्तार केंद्रांनी डिजीटल माध्यमांचा वापर करून विविध ऑनलाईन उपक्रमांचे आयोजन केले. अहवाल वर्षात ज्वार संशोधन केंद्र, परभणी येथे ज्वार महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले होते.

मी राज्यशासन, केंद्रशासन, राज्य नियोजन आयोग, भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय संस्थांचा संशोधनासाठी निधी प्राप्त करून दिल्याबद्दल आभारी आहे. माझ्या विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ, अधिकारी व कर्मचारी यांच्या दिवसरान्तर परिश्रमामुळे हे विद्यापीठ इतकी प्रगती करत आहे.

(इन्द्र मणि)

कुलगुरु

कुलपती
श्री. भगत सिंह कोश्यारी
कुलपती तथा मा. राज्यपाल महाराष्ट्र राज्य

श्री. उधदव बाळासाहेब ठाकरे
मा.मुख्यमंत्री महाराष्ट्र राज्य

श्री. दादाजी भुसे
मा.कृषि मंत्री, महाराष्ट्र राज्य

श्री. विश्वजीत कदम
मा.कृषि मंत्री (राज्य) महाराष्ट्र राज्य

डॉ. अशोक ढवण
मा. कुलगुरु
वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ
कार्यकारी परिषद २०२१-२२

अ.क्र.	नाव	पत्ता	
१	डॉ. अशोक श्री. ढवण	मा.कुलगुरु, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	अध्यक्ष
२	आयुक्त, कृषि	कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-५	सदस्य
३	प्रादेशिक पशुं सवर्धन सहआयुक्त	खडकेश्वर, औरंगाबाद	सदस्य
४	संचालक फलोत्पादन	फलोत्पादन संचालनालय, नरवीर तानाजी वाडी, शिवाजीनगर, पुणे -५	सदस्य
५	मुख्य वनसंरक्षक	प्रादेशिक वनवृत्त, उस्मानपुरा, औरंगाबाद	सदस्य
६	प्रादेशिक उपआयुक्त	मत्स्यव्यवसाय, जालना रोड, औरंगाबाद	सदस्य
७	प्रादेशिक दुग्धव्यवसाय विकास अधिकारी	जालना रोड, औरंगाबाद	सदस्य
८	मा.आ.श्री विनायकराव मेटे	विधान परिषद सदस्य, तुकाई निवास, तिरुपतीनगर, बार्शी रोड, बीड	सदस्य
९	मा.आ.श्री सतीश भानुदासराव चव्हाण	विधान परिषद सदस्य, प्लॉट नं. १०, सुप्रिया, ज्योतीनगर, नवीन उस्मानपुरा, औरंगाबाद	सदस्य
१०	मा.आ.डॉ. राहुल वेदप्रकाश पाटील	विधानसभा सदस्य, तोरणा, घर क्र. १३८, शिवाजीनगर, परभणी	सदस्य
११	डॉ. एस.टी. बोरीकर	अथश्री, सी-८१६, पॅनकार्ड क्लब रोड, बाणेर, पुणे-४११ ०४५	सदस्य
१२	डॉ. राजीव ए. मराठे	संचालक, भाकृअप - राष्ट्रीय डाल्फिब संशोधन केंद्र, एनएच - ६५, सोलापुर पुणे महामार्ग, केगाव, सोलापुर	सदस्य
१३	डॉ. ध.नि. गोखले	अधिष्ठाता (कृषि), वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	सदस्य
१४	डॉ. दे.बा. देवसरकर	संचालक, विस्तार शिक्षण, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	सदस्य
१५	श्रीमती दी. मा. देवतराज	नियंत्रक, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	निमंत्रित सदस्य
१६	डॉ. धिरजकुमार कदम	कुलसचिव, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	कुलसचिव तथा सदस्य सचिव

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विभाग	पृष्ठ क्र.
१	प्रस्तावना	१
२	शिक्षण	३
३	सामंजस्य करार	१५
४	आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळेचे आयोजन	२०
५	प्राप्त पारितोषिके	२२
६	विद्यापीठ ग्रंथालय	२७
७	विद्यार्थी कल्याण	२९
८	संशोधन	३२
९	संशोधन उपलब्धी	३५
१०	प्रशिक्षण व कार्यशाळांचे आयोजन	४९
११	संयुक्त कृषि संशोधन विकास समिती बैठक	६०
१२	बीजोत्पादन कार्यक्रम	६२
१३	फळझाडाच्या कलमा व रोपांची विक्री	६४
१४	उत्पादन तपासणी प्रयोगांची माहिती	६६
१५	विस्तार शिक्षण संचालनालय	६७
१६	विद्यापीठ प्रशासन	७३
१७	विद्यापीठ वित्त व्यवस्था	७९
१८	विद्यापीठ अभियंता	८२

प्रस्तावना

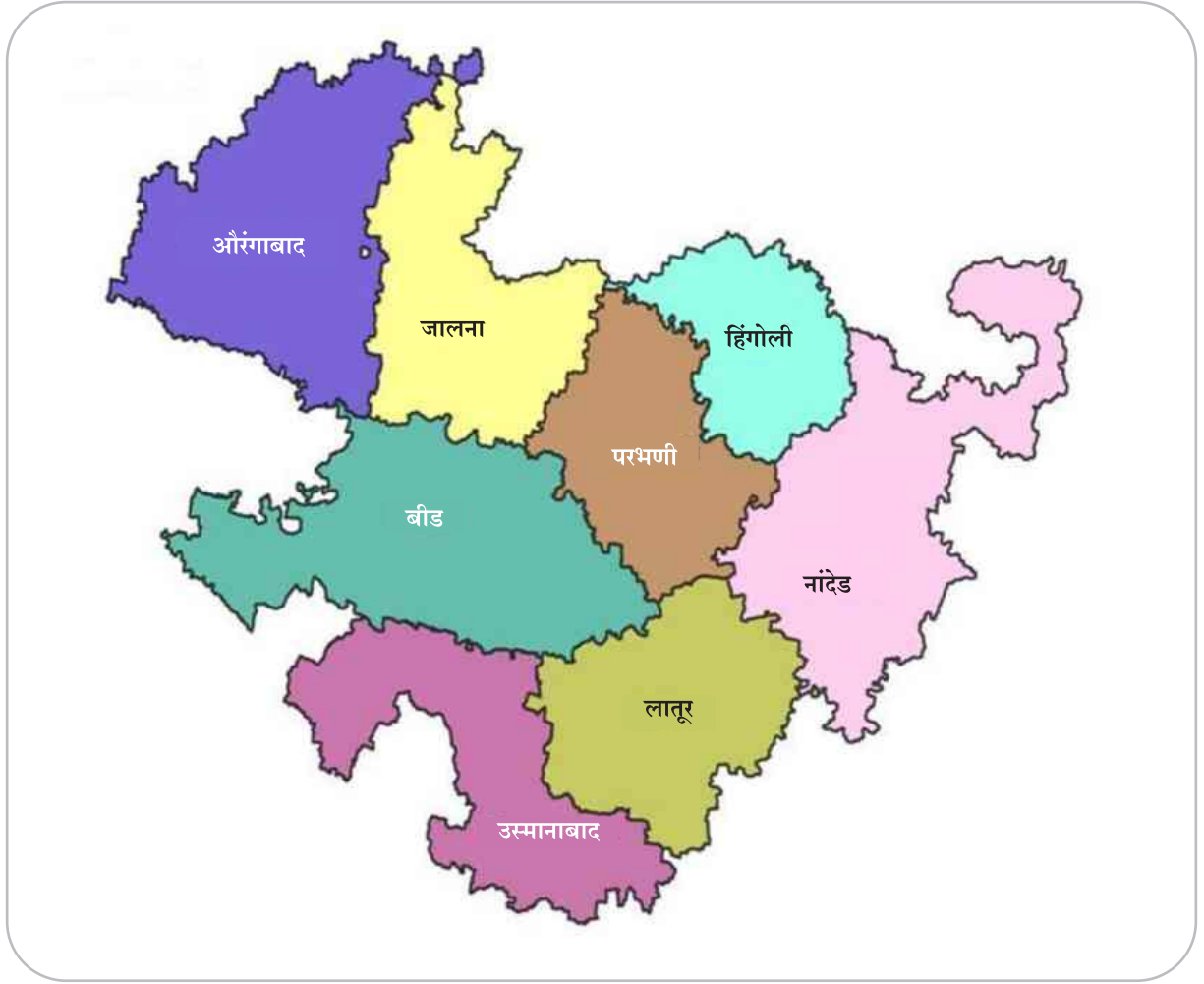
मराठवाडा विभागाच्या कृषि शिक्षण, संशोधन आणि विस्तार विषयक गरजांच्या पूर्ततेसाठी महाराष्ट्र शासनाने १८ मे, १९७२ रोजी परभणी येथे मराठवाडा कृषि विद्यापीठाची स्थापना केली. मराठवाडा विभागातील आठही जिल्ह्यांतील शेतकऱ्यांच्या व शेतीच्या सर्वांगीण विकासासाठी विद्यापीठ कटीबंध आहे. महाराष्ट्रातील चार कृषि विद्यापीठांपैकी वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी हे एक आहे. मराठवाडा विभागातील औरंगाबाद व नांदेड जिल्ह्यातील काही भाग औद्योगीकरणात असून उर्वरित संपूर्ण भाग हा कृषि क्षेत्राखाली आहे. मराठवाडा विभागातील कृषि क्षेत्रांच्या आणि शेतकऱ्यांच्या गरजा लक्षात घेऊन हे विद्यापीठ नवनवीन कृषि संशोधन करत आहे.

मराठवाडा विभागात औरंगाबाद, जालना, लातूर, परभणी, उस्मानाबाद, नांदेड, हिंगोली व बीड अशा आठ जिल्ह्यांचा समावेश आहे. मराठवाडा विभाग १७°३५' ते २०°४०' अक्षांश व ७४°४०' ते ७८°१६' रेखांश या भागात आहे. मराठवाडा विभागाचे क्षेत्रफळ ६४.५ दशलक्ष हेक्टर असून ५७ लाख हेक्टर कृषि क्षेत्राखाली आहे. मराठवाडा विभागाच्या प्रत्येक जिल्ह्यात हवामान वेगवेगळे आहे. मराठवाडा विभागाचे वार्षिक पर्जन्यमान ५०० ते ११०० मिमी आहे. त्यापैकी ६० टक्के भाग हमखास पावसाच्या प्रदेशात येतो तर प्रत्येकी ४० टक्के भाग हा अवर्षण प्रवण तसेच जास्त पर्जन्यमान क्षेत्रात येतो. मराठवाडा विभागातील शेती ही मुख्यत्वेकरून पावसावर आधारीत आहे. या विभागातील लोकांचे जीवन हे मुख्यतः शेतीवर अवलंबून आहे. मराठवाडा विभागातील बहुतांश जमीन ही मध्यम ते खोल काळी आहे. या विभागातील महत्वाची पिके सोयाबीन, कापूस तसेच तूर असून रबी हंगामात करडई, रबी ज्वारी तसेच हरभरा घेण्यात येतो.

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ अंतर्गत कृषि, कृषि अभियांत्रिकी, अन्नतंत्र, सामाजिक विज्ञान (गृह विज्ञान), उद्यानविद्या, कृषि पणन व व्यवस्थापन, कृषि जैवतंत्रज्ञान विद्याशाखेत पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविले जातात. कृषि महाविद्यालय, परभणी, बदनापूर, अंबाजोगाई, लातूर, उस्मानाबाद आणि गोळेगाव येथे असून कृषि अभियांत्रिकी, अन्नतंत्र महाविद्यालय, उद्यानविद्या महाविद्यालय आणि सामाजिक विज्ञान महाविद्यालय परभणी येथे आहेत. कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, लातूर येथे तर कृषि पणन व व्यवस्थापन महाविद्यालय, चाकूर येथे आहेत. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातर्गत ४३ खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये मराठवाडा विभागात कार्यरत आहेत. विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांना अनुभव आधारीत प्रशिक्षण देण्याच्या उद्देशाने काढणी पश्चात तंत्रज्ञान, दुग्धव्यवसाय, फलोत्पादन, मृदविज्ञान तसेच कडधान्य व तेलबिया प्रक्रिया केंद्रे स्थापन करण्यात आली आहेत. या विद्यापीठातर्गत चार कृषि विज्ञान केंद्रे, तुळजापूर, औरंगाबाद, बदनापूर तसेच गेवराई येथे कार्यरत आहेत. त्याद्वारे शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष कृषि तंत्रज्ञानविषयी माहिती दिली जाते. या विद्यापीठातर्गत ९ कृषि विद्यालये तसेच २४ खाजगी विनाअनुदानित कृषि तंत्र विद्यालये कार्यरत आहेत तसेच २८ कृषि तंत्रनिकेतन खाजगी विनाअनुदानित स्वरूपात कार्यरत आहेत.

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी यांना महाराष्ट्र शासन तसेच भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांचेकडून आर्थिक तरतुद प्राप्त होते. विद्यापीठाने विविध राष्ट्रीय तसेच आंतरराष्ट्रीय संस्थाशी शिक्षण व संशोधन कार्यासाठी सामंजस्य करार केले आहेत. विद्यापीठाकडे ३९०६ हेक्टर जमीन शिक्षण व संशोधन कार्याकरीता उपलब्ध आहे. मध्यवर्ती प्रक्षेत्राखाली १८९३ हे. जमीन बियाणे उत्पादनासाठी आहे. १०९३ हेक्टर जमीन ही संशोधन कार्यासाठी, ७६९ हे जमीन ही शिक्षण कार्यासाठी तसेच १५१ हे जमीन कृषि विद्यालयांच्या कार्यासाठी उपलब्ध आहे.

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाला भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद नवी दिल्लीतर्फे पाच वर्षाकरीता अधिस्वीकृती प्राप्त झालेली आहे. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाच्या ५० व्या वार्षिक अहवालात १ एप्रिल, २०२१ ते ३१ मार्च, २०२२ पर्यंतचा कालावधी अंतर्भूत आहे. या कालावधीत विद्यापीठाने केलेल्या शिक्षण, संशोधन व विस्तार तसेच इतर विविध कार्यांचा आढावा या वार्षिक अहवालात देण्यात आलेला आहे.

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे कार्यक्षेत्र

शिक्षण

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत १२ घटक महाविद्यालये असून त्यामध्ये ६ कृषि महाविद्यालये तसेच उद्यानविद्या महाविद्यालय, अन्नतंत्र महाविद्यालय, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, सामुदायिक विज्ञान महाविद्यालय, विलासराव देशमुख कृषि जैव तंत्रज्ञान महाविद्यालय आणि पदव्युत्तर कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन संस्था कार्यरत आहेत. या महाविद्यालयांमार्फत उच्च शिक्षणांतर्गत खालील पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविण्यात येतात.

अ) पदवी अभ्यासक्रम :

१. बी. एस.सी (कृषि)
२. बी. एस.सी (उद्यानविद्या)
३. बी. एस.सी (सामुदायिक विज्ञान)
४. बी. एस.सी (कृषि जैवतंत्रज्ञान)
५. बी. एस.सी (कृषि पणन व व्यवस्थापन)
६. बी. टेक (कृषि अभियांत्रिकी)
७. बी. टेक (अन्नतंत्र)

ब) पदव्युत्तर अभ्यासक्रम :

१. एम. एस.सी (कृषि)
२. एम. एस.सी (उद्यानविद्या)
३. एम. एस.सी (सामुदायिक विज्ञान)
४. एम. एस.सी (कृषि जैवतंत्रज्ञान)
५. एम. टेक (कृषि अभियांत्रिकी)
६. एम. टेक (अन्नतंत्र)
७. एम. बी.ए. (कृषि)
८. पी. एच.डी (कृषि)
९. पी. एच.डी (सामुदायिक विज्ञान)
१०. पी. एच.डी (कृषि अभियांत्रिकी)
११. पी. एच.डी (अन्नतंत्र)

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत शैक्षणिक संस्था

अ) घटक महाविद्यालय, प्रवेश क्षमता

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	विद्याशाखा	स्थापना वर्ष	विद्यार्थी प्रवेश क्षमता		
				पदवी	पदव्युत्तर	आचार्य
१	कृषि महाविद्यालय, परभणी	कृषि	१९५६	२१०	१३४	३३
२	कृषि महाविद्यालय, लातूर	कृषि	१९८७	९४	१०८	--
३	कृषि महाविद्यालय, उस्मानाबाद	कृषि	२०००	६०	--	--
४	कृषि महाविद्यालय, अंबाजोगाई	कृषि	२०००	६०	--	--
५	कृषि महाविद्यालय, बदनापूर	कृषि	२०००	६०	३६	--
६	कृषि महाविद्यालय, गोळेगांव	कृषि	२०१२	६०	--	--
७	उद्यानविद्या महाविद्यालय, परभणी	उद्यानविद्या	१९८४	४०	--	--
८	अन्नतंत्र महाविद्यालय, परभणी	अन्नतंत्र	१९७६	६४	१५	०५
९	कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, परभणी	कृषि अभियांत्रिकी	१९८६	६४	०८	०४
१०	सामुदायिक विज्ञान महाविद्यालय, परभणी	सामुदायिक विज्ञान	१९७६	४०	१२	०२
११	विलासराव देशमुख कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, लातूर	कृषि जैवतंत्रज्ञान	२००६	४०	०८	--
१२	पदव्युत्तर कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन संस्था, चाकूर, जि. लातूर	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	२००९	--	३५	--
एकूण				७९२	३५६	४४

विना अनुदानित संलग्न महाविद्यालय (पदवी अभ्यासक्रम)

अ.क्र	महाविद्यालयाचे नांव कृषि महाविद्यालय-२१	मान्यता दिलेले वर्ष	प्रवेश क्षमता
१	कृषि महाविद्यालय, नायगांव बाजार, जि. नांदेड	२००२-०३	६०+६०
२	आदित्य कृषि महाविद्यालय, बीड, ता.जि. बीड	२००२-०३	६०+६०+६०
३	दादासाहेब पाटील कृषि महाविद्यालय, दहेगांव, ता.वैजापूर, जि.औरंगाबाद	२००२-०३	६०+६०
४	राजीव गांधी कृषि महाविद्यालय, परभणी	२००२-०३	६०+६०
५	छत्रपती शाहु फुले आंबेडकर कृषि महाविद्यालय, आष्टी	२००४-०५	६०+६०
६	कृषि महाविद्यालय, कांचनवाडी, औरंगाबाद	२००६-०७	६०+६०
७	कृषि महाविद्यालय, खरपुडी, जि.जालना	२००८-०९	६०+६०
८	कृषि महाविद्यालय, डोंगरशेळकी तांडा, उदगीर जि. लातूर	२००८-०९	६०+६०
९	कृषि महाविद्यालय, नेहरुनगर, नागलगांव, ता.कंधार	२००८-०९	६०+६०
१०	कृषि महाविद्यालय, तोंडापूर, पोस्ट वारंगा फाटा, जि. हिंगोली	२००८-०९	६०+६०
११	कृषि महाविद्यालय, गेवराई तांडा, औरंगाबाद	२००८-०९	६०+६०
१२	नेताजी सुभाषचंद्र बोस कृषि महाविद्यालय, मरखेल, जि.नांदेड	२०१०-११	६०+६०
१३	कृषि महाविद्यालय, सेलू, ता.सेलू, जि.परभणी	२०१०-११	६०+६०
१४	कृषि महाविद्यालय, पाथरी, ता.पाथरी, जि.परभणी	२०१०-११	६०+६०
१५	कृषि महाविद्यालय, खंडाळा, ता.वैजापूर, जि.औरंगाबाद	२०१०-११	६०+६०
१६	कै. अंबादासराव वरपुडकर कृषि महाविद्यालय, ता.जि. परभणी	२०१२-१३	६०+६०
१७	महात्मा गांधी मिशन कृषि महाविद्यालय, गांधेली, औरंगाबाद	२०१२-१३	६०+६०
१८	कृषि महाविद्यालय, नाव्हा, ता.जि. जालना	२०१४-१५	६०
१९	केएसके, कृषि महाविद्यालय, राजुरी नवगण बीड, ता.जि. बीड	२०१४-१५	६०
२०	कृषि महाविद्यालय, आळणी गडपाटी, उस्मानाबाद	२०१५-१६	६०
२१	कृषि महाविद्यालय, पाथरी, ता.फुलंब्री, जि. औरंगाबाद	२०१५-१६	६०
		एकूण	२३४०

अन्नतंत्र महाविद्यालय-१३

१	अन्नतंत्र महाविद्यालय, राजुरी नवगण, ता.जि. बीड	२००४ - ०५	४०+४०
२	आदित्य अन्नतंत्रज्ञान महाविद्यालय, बीड	२००४ - ०५	४०+४०
३	राजीव गांधी अन्नतंत्र महाविद्यालय, परभणी	२००४ - ०५	४०+४०
४	क्रिन्स अन्नतंत्र महाविद्यालय, औरंगाबाद	२००६ - ०७	४०+४०
५	अन्नतंत्र महाविद्यालय, नायगांव, जि.नांदेड	२००८ - ०९	४०+४०
६	महात्मा गांधी मिशन अन्नतंत्र महाविद्यालय, एन-६ सिडको, औरंगाबाद	२००८ - ०९	४०+४०
७	अन्नतंत्र महाविद्यालय, लोणी ता.उदगीर, जि.लातूर	२०१० - ११	४०+४०
८	एम.आय.टी. अन्नतंत्र महाविद्यालय, हिंगोली रोड, औंढा नागनाथ, जि.हिंगोली	२०१२ - १३	४०
९	एम.आय.टी. अन्नतंत्र महाविद्यालय, औरंगाबाद	२०१४ - १५	४०
१०	अन्नतंत्र महाविद्यालय, गेवराई तांडा	२०१४ - १५	४०
११	अन्नतंत्रज्ञान महाविद्यालय, नेहरुनगर नागलगांव, ता.कंधार, जि.नांदेड	२०१५ - १६	४०
१२	अन्नतंत्र महाविद्यालय, आष्टी ता.आष्टी, जि.बीड	२०१५ - १६	४०
१३	लोकनेते गोपीनाथराव मुंडे अन्नतंत्र महाविद्यालय, लोदगा, ता.औसा, जि.लातूर	२०१५ - १६	४०
एकूण			८६०

विना अनुदानित संलग्न महाविद्यालय (पदवी अभ्यासक्रम) कृषि जैवतंत्रज्ञान - ५

अ.क्र	महाविद्यालयाचे नांव	मान्यता दिलेले वर्ष	प्रवेश क्षमता
१	महात्मा गांधी कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, पोखर्णी, ता.जि. नांदेड	२००४ - ०५	४०+४०
२	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गेवराई तांडा, औरंगाबाद	२००४ - ०५	४०+४०
३	महात्मा गांधी मिशन कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली, औरंगाबाद	२००४ - ०५	४०+४०
४	आदित्य कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, तेलगांव रोड, बीड	२००८ - ०९	४०+४०
५	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, हट्टा, ता.वसमत	२००८ - ०९	४०+४०
एकूण			४००
१	कृषि पणन आणि व्यवसाय व्यवस्थापन - १ कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, लातूर	२००४-०५	४०+४०
एकूण			८०

कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय - ३			
१	आदित्य कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, बीड	२००४-०५	४०+४०
२	सर छोटुराम कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, लोदगा, जि. लातूर	२०१४-१५	४०+४०
३	कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, नेहरुनगर, नागलगांव, जि. नांदेड	२०१५-१६	४०
एकूण			२००

निम्नस्तर कृषि शिक्षण अभ्यासक्रम सन २०२१-२२

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	विद्यार्थी संख्या	उत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या
१	कृषि तंत्र पदविका अभ्यासक्रम	३०२७	--
२	माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम ३८+२०=५८	२६	--

सन २०२१-२२ या वर्षात उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	उत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या
पीएच.डी. आचार्य		
१	पीएच.डी. (कृषि)	३१
२	पीएच.डी. (सामुदायिक विज्ञान)	--
३	पीएच.डी. (अन्नतंत्र)	०२
४	पीएच.डी. (कृषि अभियांत्रिकी)	०४
एकूण अ		३७
पदव्युत्तर		
१	एम.एस.सी. (कृषि)	२४१
२	एम.एस.सी. (उद्यानविद्या)	४२
३	एम.एस.सी. (सामुदायिक विज्ञान)	१५
४	एम.एम.सी. (अन्नतंत्र)	१५
५	एम.एम.सी. (कृषि अभियांत्रिकी)	१६
६	एम.एम.सी. (कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	२३
७	एम.एम.सी. (कृषि जैव तंत्रज्ञान)	१५
एकूण ब		३६७
पदवी		
१	बी.एस.सी. (कृषि)	२६३१
२	बी.एस.सी. (उद्यानविद्या)	२१
३	बी.एस.सी. (सामुदायिक विज्ञान)	२२
४	बी.एस.सी. (कृषि जैव तंत्रज्ञान)	३३९
५	बी. टेक (अन्नतंत्र)	५८३
६	बी. टेक (कृषि अभियांत्रिकी)	२४२
७	बी.बी.ए. (कृषि)	५७
एकूण क		३८९५
एकूण = अ+ब+क		४२९९

प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन

कृषि कीटकशास्त्र विभाग, कृषि महाविद्यालय, परभणी

अ.क्र.	दिनांक	विषय	कार्यक्रम	ठिकाण
१	०२.०७.२०२१	सोयाबीन पिकावरील कीड व्यवस्थापन	राज्य कृषि विभागाला प्रशिक्षण, विभाग कर्मचारी आणि अधिकारी (रामेती, औरंगाबाद)	परभणीहुन ऑनलाईन
२	०८.०७.२०२१	तूर पिकाचे कीड व्यवस्थापन	क्रॉपसॅप प्रकल्प २०२१-२२ अंतर्गत मास्टर्स प्रशिक्षण कार्यक्रम	परभणीहुन ऑनलाईन
		मका, ज्वारी आणि ऊस पिकावरील लष्करी अळीचे व्यवस्थापन		
		कापूर पिकावरील कीड व्यवस्थापन		
		सोयाबीन पिकावरील कीड व्यवस्थापन		
		कापूस पिकावरील रोग व्यवस्थापन		
		कापूस व मिरची पिकावरील रोग व्यवस्थापन		
		ऑनलाईन क्रॉपसॅप प्रपत्र भरणे		
३	०९.०७.२०२१	फळ शोषक पतंगाचे व्यवस्थापन	हॉर्टसॅप प्रकल्प २०२१-२२ अंतर्गत मास्टर्स प्रशिक्षण कार्यक्रम	परभणीहुन ऑनलाईन
		मोसंबी लागवड आणि बहार व्यवस्थापन		
		भेंडी पिकाचे कीड व्यवस्थापन		
		मोसंबी पिकावरील कीड व्यवस्थापन		
		मोसंबी पिकावरील कीड व रोग व्यवस्थापन		
		ऑनलाईन क्रॉपसॅप प्रपत्र भरणे		
		ऑनलाईन क्रॉपसॅप प्रपत्र भरणे		
४	१३.०७.२०२१	तूर पिकाचे कीड व्यवस्थापन	क्रॉपसॅप प्रकल्प २०२१-२२ अंतर्गत उस्मानाबाद जिल्ह्याचा मास्टर्स प्रशिक्षण कार्यक्रम	परभणीहुन ऑनलाईन
		सोयाबीन पिकावरील कीड व्यवस्थापन		
		कापूस पिकावरील कीड व्यवस्थापन		
		मका, ज्वारी आणि ऊस पिकावरील लष्करी अळीचे व्यवस्थापन		
५	१५.०७.२०२१	तूर पिकाचे कीड व्यवस्थापन	क्रॉपसॅप प्रकल्प २०२१-२२ अंतर्गत परभणी जिल्ह्याचा मास्टर्स प्रशिक्षण कार्यक्रम	परभणीहुन ऑनलाईन
		मका, ज्वारी आणि ऊस पिकावरील लष्करी अळीचे व्यवस्थापन		
		सोयाबीन पिकावरील कीड व्यवस्थापन		

अ.क्र.	दिनांक	विषय	कार्यक्रम	ठिकाण
	१५.०७.२०२१	कापूस पिकावरील कीड व्यवस्थापन		
		ऑनलाईन क्रॉपसॅप प्रपत्र भरणे		
६	२९.०९.२०२१	तूर आणि हरभरा पिकाचे कीड व्यवस्थापन	किसान गोष्ठी व क्षेत्रीय कर्मचारी प्रशिक्षण कार्यक्रम	कृषि महाविद्यालय, अंबाजोगाई
		मका, ज्वारी आणि ऊस पिकावरील लष्करी अळीचे व्यवस्थापन		
		कापूस पिकावरील कीड व्यवस्थापन		
		सोयाबीन पिकावरील एकात्मिक कीड व्यवस्थापन		
		ऑनलाईन क्रॉपसॅप प्रपत्र भरणे		
७	०२.१२.२०२१	उन्हाळी सोयाबीन बीजोत्पादन तंत्रज्ञान	ऑनलाईन कार्यशाळा	परभणीहुन ऑनलाईन
८	१०.१२.२०२१	मधमाशी पालन प्रशिक्षण	ऑनलाईन प्रशिक्षण	परभणी

चर्चासत्र/कार्यशाळा/प्रशिक्षण

कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, परभणी

अ.क्र.	चर्चासत्र/कार्यशाळा/प्रशिक्षण तपशील	कालवधी	लाभार्थी
१	कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, परभणी आणि भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यामने आयोजित उद्योजकता विकास योजनेअंतर्गत अनुसूचित जाती प्रवर्गातील लाभार्थींसाठी कृषि प्रक्रिया लघु उद्योग विकास प्रशिक्षण	२८-३०/०३/२०२२	३०

कृषि महाविद्यालय, लातूर आयोजित विविध कार्यक्रम

अ.क्र.	कार्यक्रमाचे नाव	कार्यकाळ	उपस्थिती
१	कोविड-१९ महामारीच्या परिस्थितीसाठी मानसशास्त्रीय समर्थनावर ऑनलाइन कार्यशाळा	७ जुलै, २०२१	विद्यार्थी/ विद्यार्थिनी (१५०)
२	राज्यस्तरीय सोयाबीन परिषद-२०२१	१६ ऑगस्ट, २०२१	विद्यार्थी/ विद्यार्थिनी, शास्त्रज्ञ
३	राष्ट्रीय परिसंवाद : अन्न व्यवस्थापन आणि पीक संरक्षणातून शाश्वत पीक उत्पादन (Achieving Sustainability in Crop Production Through Alimentation and Plant Protection) IPSWZ	१७ व १८ नोव्हेंबर, २०२१	विद्यार्थी/ विद्यार्थिनी, शास्त्रज्ञ, शेतकरी (४००)
४	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत सन २०२१-२२ अंतर्गत रु. ०.५० लक्ष निधी (SP Plan-SC) प्राप्त झाला असून त्या निधीतून राज्यातील व राज्याबाहेरील विविध विषयतज्ञांचे एकूण २८ ऑनलाईन प्रशिक्षण अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित	१७-३० मार्च, २०२२	विद्यार्थी/ विद्यार्थिनी (२८)
५	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत सन २०२१-२२ अंतर्गत रु. १.५० लक्ष निधी (SP Plan-SC) प्राप्त निधीतून विविध विषयतज्ञांचे एकूण ०५ ऑफलाईन प्रशिक्षण अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित	२०-२४ मार्च, २०२२	विद्यार्थी/ विद्यार्थिनी (२८)

कृषि महाविद्यालय, लातूर आयोजित विविध प्रशिक्षण, चर्चासत्रे

अ.क्र.	कार्यक्रमाचे नाव	कार्यकाळ		उपस्थिती
1.	Short Training on "Computer Applications in Agriculture"	27-09-2021	29-09-2021	30
2.	Placement Secrets Revealed: For Job Seeking Professionals & Agril. Students by Mr.Vevek Gahatraj, Founder & Creator of Kisan Business Clinic, Nashik	28-09-2021	28-09-2021	05
3.	Session on Job opportunities in Commodity Warehousing, Multi Commodity Exchange, Mumbai (MCX)	18-02-2022	18-02-2022	65
4.	Delivering the Agri-Informatics course contents with Informatics course contents with student centric approach	15-03-2022	15-03-2022	14

विविध उपक्रम : कृषि महाविद्यालय, लातूर

विविध उपक्रम : कृषि महाविद्यालय, गोळेगाव

विविध उपक्रम : कृषि महाविद्यालय, उस्मानाबाद

कृषि उत्पादकता वाढीकरीता यंत्रमानव, ड्रोन आणि स्वयंचलित यंत्राद्वारे डिजीटल शेती यावरील सेंटर ऑफ एक्सेलन्स

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठास प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्पांतर्गत कृषि उत्पादकता वाढीकरीता यंत्रमानव, ड्रोन आणि स्वयंचलित यंत्राद्वारे डिजीटल शेती यावरील सेंटर ऑफ एक्सेलन्स प्रशिक्षण प्रकल्पास नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि संशोधन परिषदेने मान्यता दिली आहे. येणारे युग हे डिजीटल तंत्रज्ञानाचे असून शेतीत देखील डिजीटल तंत्रज्ञानाचा वापर करावा लागणार आहे. यादृष्टीने विद्यापीठाने पुढाकार घेऊन डिजीटल शेतीला लागणारे मनुष्यबळ निर्मितीकरीता सदरील प्रशिक्षण प्रकल्प हाती घेतला आहे. यात डिजीटल शेतीच्या तंत्रज्ञानात्मक देवाणघेवाण करिता जगातील अग्रगण्य विद्यापीठाशी सामंजस्य करार केला असून यात अमेरिकेतील वॉशिंग्टन स्टेट युनिव्हर्सिटी तसेच स्पेन, युक्रेन व बेलारुस येथील विद्यापीठांचा समावेश आहे. तसेच पवई आणि खरगपुर येथील आयआयटी संस्थेचे नॉलेज सेंटर म्हणून सहकार्य लाभणार आहे. या प्रकल्पात यंत्रमानव, ड्रोन व स्वयंचलित यंत्र सारखी डिजीटल साधनांचा समावेश असणाऱ्या विविध संशोधन प्रयोगशाळा निर्माण करून विद्यार्थी व संशोधन प्राध्यापकांना प्रशिक्षणाची सुविधा निर्माण करण्यात येणार आहे. या केंद्राद्वारे कौशल्य प्राप्त प्रशिक्षणार्थी डिजीटल शेतीचे तंत्र शेतक-यांपर्यंत नेण्याचा प्रयत्न करणार आहेत. गतवर्षी विविध राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण कार्यक्रम, पदव्युत्तर व आचार्य विद्यार्थी प्रशिक्षण तसेच विविध विषयांचे राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय वेबीनार आयोजित करण्यात आले.

राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन

अ.क्र	प्रशिक्षणाचा विषय	कालावधी	सहभागी संख्या
1	Application of Remote Sensing & GIS In Digital Agriculture	4-8, June 2021	45
2	Personality Development and Life Skills	3-5, May2021	86
3	Advanced Hydraulics And Pneumatic Technologies For Agriculture	24 May to 4 June 2021	15
4	Applications of Computer Aided Engineering in Agriculture	07/06/2021 to 03/07/2021	100
5	Rapid Prototyping And Reverse Engineering By 3d Scanner And 3d Printer In Agriculture	07-18/06/2021	30
6	Embedded Systems and IoT in Agriculture	17/06/2021 to 07/08/2021	66
7	Food Processing & Automation	02-14/08/2021	36
8	Python programming Application using smart camera in	01-10/09/2021	38
9	Advance Hydroponics & Polyhouse Automation	04/10/2021 to 16/10/2021	85
10	Precision Agriculture by Advance Digital Technologies	01/12/2021 to 30/12/2021	156
11	Brainstorming Workshop Regarding NAHEP Project Activities	10 January 2022	75
12	Four Months Institutional Internship/Training Programme of UG/PG/PHD Students	21 Jan To 21 May 2022	13
13	Online Quiz Competition 2022 on “Vegetable Grafting”	01/02/2022	729
14	International Workshop on “Advance Digital Technologies in Agricultural Automation”	14-16/03/2022	125
15	Training to SC-SP on Mechanization and value addition	8-9 Mar 2022	65
16	Technology mela /Mechanization Day	11 March 2022	250
17	Training to SC-SP on Mechanization and value addition	11-12 March 2022	120

सामंजस्य करार

भारतीय तंत्रज्ञान संस्था, मुंबई आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार

भारतीय तंत्रज्ञान संस्था, मुंबई आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांच्यात सामंजस्य करार करण्यात आला या सामंजस्य करारावर मा. डॉ. अशोक ढवण, कुलगुरु, वनामकृवि, परभणी, डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि डॉ. अमित अरोरा यांच्या स्वाक्षऱ्या आहेत. या सामंजस्य करारव्दारे विद्यार्थी, संशोधक प्राध्यापक यांचे संशोधन, शिक्षण, तंत्रज्ञान यामध्ये आदान प्रदान, प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाची सुरुवात, विद्यार्थी, संशोधक प्राध्यापक यांचे १/२/३ आठवड्याचे प्रशिक्षण सत्राचे आयोजन, डिजीटल ग्रंथालय, सॉफ्टवेअर तंत्रज्ञान यांची उपलब्धता आणि कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की ड्रोन तंत्रज्ञान, रोबोटीक्स, आर्टिफीशियल इंटेलीजेन्स, प्रीसीजन अॅग्रीकल्चर, स्वयंचलित यंत्रे इ. बाबत एकत्र संशोधन होणार आहे.

भारतीय तंत्रज्ञान संस्था, खरगपुर आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार

भारतीय तंत्रज्ञान संस्था, खरगपुर आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांच्यात सामंजस्य करार करण्यात आला या सामंजस्य करारावर मा.डॉ. अशोक ढवण, कुलगुरु, वनामकृवि, परभणी, डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि प्रो.डॉ. व्ही.के. तिवारी यांच्या स्वाक्षऱ्या आहेत. या सामंजस्य करारव्दारे विद्यार्थी, संशोधक प्राध्यापक यांचे संशोधन, शिक्षण, तंत्रज्ञान यामध्ये आदान प्रदान, प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाची सुरुवात, विद्यार्थी, संशोधक प्राध्यापक यांचे १/२/३ आठवड्याचे प्रशिक्षण सत्राचे आयोजन, डिजीटल ग्रंथालय, सॉफ्टवेअर तंत्रज्ञान यांची उपलब्धता आणि कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की ड्रोन तंत्रज्ञान, रोबोटीक्स, आर्टिफीशियल इंटेलीजेन्स, प्रीसीजन अॅग्रीकल्चर, स्वयंचलित यंत्रे इ. बाबत एकत्र संशोधन होणार आहे.

वॉशिंग्टन स्टेट युनिव्हर्सिटी, पुलमन, अमेरिका आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार

या दोन आंतरराष्ट्रीय संस्थामधील सामंजस्य करारामध्ये कृषि शिक्षण, संशोधन या बरोबरच विद्यार्थी, प्राध्यापक, शास्त्रज्ञ यांचे आदान-प्रदान होणार आहे. कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की ड्रोन तंत्रज्ञान, रोबोटीक्स, आर्टिफीशियल इंटेलीजेन्स, प्रीसीजन अॅग्रीकल्चर, स्वयंचलित यंत्रे इ. बाबत एकत्र संशोधन होणार आहे. सदरील सामंजस्य करारावर मा. डॉ. अशोक ढवण, कुलगुरु, वनामकृवि, परभणी, डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि डॉ. असीफ चौधरी, उपाध्यक्ष, आंतरराष्ट्रीय सहयोग, वॉशिंग्टन स्टेट युनिव्हर्सिटी यांनी सामंजस्य करारावर दि. ०२ जुलै, २०२१ रोजी स्वाक्षऱ्या केल्या.

एआयटी ग्लोबल इंडीया प्रा.लि., पुणे आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार संपन्न

एआयटी ग्लोबल इंडीया प्रा.लि., पुणे आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार संपन्न झाला सदरील सामंजस्य करारावर डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि श्री. वैभव देशपांडे, उपाध्यक्ष, एआयटी ग्लोबल इंडीया प्रा.लि., पुणे यांनी सामंजस्य करारावर स्वाक्षऱ्या केल्या. विद्यार्थी, संशोधक प्राध्यापक यांचे संशोधन, शिक्षण, तंत्रज्ञान यामध्ये मार्गदर्शन, विद्यार्थी, संशोधक प्राध्यापक यांचे १/२/३ आठवड्याचे प्रशिक्षण सत्राचे आयोजन आणि कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की ड्रोन तंत्रज्ञान, रोबोटीक्स, आर्टिफीशियल इंटेलीजेन्स, प्रीसीजन अॅग्रीकल्चर, स्वयंचलित यंत्रे इ. बाबत एकत्र संशोधन होणार आहे.

सीब्रोझ, औरंगाबाद आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार

सीब्रोझ, औरंगाबाद आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार करण्यात आला. या सामंजस्य कराराद्वारे कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की रोबोटिक्स, अन्न प्रक्रिया यंत्रे, स्वयंचलित यंत्रे इ. बाबत एकत्र संशोधन होणार आहे. सदरील सामंजस्य करारावर डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि श्री. अनिकेत चव्हाण, संचालक, सीब्रोझ, औरंगाबाद यांच्या स्वाक्षऱ्या आहेत.

आर्यआर्यॉन इलेक्ट्रीक व्हेईकल, प्रा.लि. पुणे आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार

आर्यआर्यॉन इलेक्ट्रीक व्हेईकल, प्रा.लि. पुणे आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार करण्यात आला. या सामंजस्य कराराद्वारे कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की इलेक्ट्रीक मोटार संचलित विविध शेती उपयोगी यंत्रे व उपकरणे या विषयी एकत्र संशोधन होणार आहे. सदरील सामंजस्य करारावर डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि श्री. अमोल बुडुख, संचालक, आर्यआर्यॉन इलेक्ट्रीक व्हेईकल, प्रा.लि. पुणे यांच्या स्वाक्षऱ्या आहेत.

सॅरॉन डीजीटेक, हैद्राबाद आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार

सॅरॉन डीजीटेक, हैद्राबाद आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार संपन्न झाला या सामंजस्य कराराव्दारे विद्यार्थी, संशोधक प्राध्यापक यांचे संशोधन, शिक्षण, तंत्रज्ञान यामध्ये मार्गदर्शन, विद्यार्थी, संशोधक प्राध्यापक यांचे १/२/३ आठवड्याचे प्रशिक्षण सत्राचे आयोजन, सॉफ्टवेअर तंत्रज्ञान, ऍप निर्मिती, कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की आर्टिफीशियल इंटेलीजेन्स, प्रीसीजन अॅग्रीकल्चर, स्वयंचलित यंत्रे इ. बाबत एकत्र संशोधन होणार आहे. सदरील सामंजस्य करारावर डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि श्रीमती अरुंधती देशपांडे, संचालक, सॅरॉन डीजीटेक, हैद्राबाद यांच्या स्वाक्षऱ्या आहेत.

स्वराज इंजिनिअरींग, औरंगाबाद आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार संपन्न

स्वराज इंजिनिअरींग, औरंगाबाद आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार करण्यात आला. कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की कृषि यंत्रे निर्मिती, अन्न प्रक्रिया यंत्रे निर्मिती, हरित गृह तंत्रज्ञान, प्रीसीजन अॅग्रीकल्चर इ. बाबत एकत्र संशोधन होणार आहे. सदरील सामंजस्य करारावर डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि श्री. पुष्पगंध गायकवाड, संचालक, स्वराज इंजिनिअरींग, औरंगाबाद यांच्या स्वाक्षऱ्या आहेत.

विश्वदीप कृषि उद्योग, पालम आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार संपन्न

विश्वदीप कृषि उद्योग, पालम आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार करण्यात आला. कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की कृषि यंत्रे निर्मिती, स्वयंचलित यंत्रे इ. बाबत एकत्र संशोधन होणार आहे. सदरील सामंजस्य करारावर डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि श्री. संभाजी शिराळे, संचालक, विश्वदीप कृषि उद्योग, पालम यांच्या स्वाक्षऱ्या आहेत.

ग्रीन रोबोट मशीनरी प्रा.लि. बेंगलोर आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार संपन्न

ग्रीन रोबोट मशीनरी प्रा.लि. बेंगलोर आणि नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी यांचा सामंजस्य करार करण्यात आला. कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान जसे की कापूस काढणी यंत्र, स्वयंचलित यंत्रे इ. बाबत एकत्र संशोधन होणार आहे. सदरील सामंजस्य करारावर डॉ. गोपाळ शिंदे, प्रमुख अन्वेषक, नाहेप प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी आणि श्री. मनोहर संबंदम, संचालक, ग्रीन रोबोट मशीनरी प्रा.लि. बेंगलोर यांच्या स्वाक्षऱ्या आहेत.

डॉ. आर.सी. अग्रवाल, राष्ट्रीय समन्वयक, नाहेप, नवी दिल्ली यांची वनामकृविस भेट

परभणी कृषि विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांचे भारतीय तंत्रज्ञान संस्था, खरगपुर येथे प्रशिक्षण

आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळा कृषि ऑटोमेशनमधील प्रगत डिजिटल तंत्रज्ञान (१४-१६, मार्च, २०२२)

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद पुरस्कृत राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प (नाहेप) च्या वतीने दिनांक १४ ते १६ मार्च दरम्यान शेती स्वयंचलनातील प्रगत डिजिटल तंत्रज्ञान यावर आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले असून या कार्यशाळेचे उदघाटनाप्रसंगी प्रमुख अतिथी म्हणून ते बोलत होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरू मा.डॉ. अशोक ढवण हे होते तर प्रमुख पाहुणे म्हणून अहमदाबाद येथील अंतराळ उपयोग केंद्राचे अंतराळ शास्त्रज्ञ मा.डॉ. राहुल निगम आणि राष्ट्रीय समन्वयक मा.डॉ. प्रभात कुमार उपस्थित होते. व्यासपीठावर अमेरिकेतील मेरिलँड विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ डॉ. रघु मुर्दुगुडु, आयआयटी मुंबईचे शास्त्रज्ञ डॉ. पेनन चिन्नास्वामी, विद्यापीठाचे शिक्षण संचालक डॉ. धर्मराज गोखले, संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. देवराव देवसरकर, कुलसचिव डॉ.धीरजकुमार कदम, नाहेप प्रकल्प मुख्य अन्वेषक डॉ. गोपाल शिंदे, आयोजन सचिव डॉ. कैलास डाखोरे आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. सदरील कार्यशाळेत १०० पेक्षा जास्त प्राध्यापक, शास्त्रज्ञ तसेच विद्यार्थी यांचा सहभाग होता.

आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळेची क्षणचित्रे

प्राप्त पारितोषिके

१. डॉ. बी. व्ही. आसेवार व डॉ. डी. एन. गोखले यांना इंडियन सोसायटी अॅग्रोनॉमी मार्फत फेलो अवॉर्ड दि. नोव्हेंबर २३-२७, २०२१ रोजी आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात हैद्राबाद येथे प्राप्त झाला.
२. डॉ. हनुमान गरुड, कृषि विज्ञान केंद्र, खामगाव यांना उत्कृष्ट आचार्य संशोधन प्रबंध पुरस्कार इंडियन सोसायटी अॅग्रोनॉमी मार्फत दि. नोव्हेंबर २३-२७, २०२१ रोजी आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात हैद्राबाद येथे प्राप्त झाला.
३. उत्तम भितीपत्रक प्रस्तुती पारितोषिके (प्रथम पारितोषिक) अन्न संशोधक व तंत्रज्ञान संघटना आयोजित निर्बंध लेखन स्पर्धा व मुख्य प्रस्तुती करणे मध्ये रोक पारितोषिक रु. १०११६/- हैद्राबाद येथे कु. भक्ती देशमुख विद्यार्थीनी अन्नतंत्र महाविद्यालय यांना मिळाले.
४. जागतिक अन्न दिवसानिमित्तय अन्न संशोधन तंत्रज्ञान संघटना, औरंगाबाद व रसायन तंत्रज्ञान विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ आयोजित क्रिज स्पर्धामध्ये अन्नतंत्र महाविद्यालयाच्या विद्यार्थीनीला रोख पारितोषिक रु. २०००/- येथे मिळाले.
५. डॉ. आर. पी. कदम यांना स्कॉलर्स अकॅडेमीक आणि सायंटिफिक सोसायटी यांच्यामार्फत फेलो अवार्ड १४ मे, २०२१ रोजी प्राप्त झाले.
६. डॉ. आर.पी. कदम यांना २० जानेवारी, २०२२ रोजी अॅग्रीकल्चर रिसर्च आणि कम्युनिकेशन सेंटर यांच्यामार्फत रिव्ह्यूहर एक्सलन्स पारितोषिक प्राप्त झाले.
७. डॉ. अनंत लाड यांना नॅशनल सिंपोजियम, कृषि महाविद्यालय, लातूर आणि इंडियन फायटोपॅथॉलॉजिकल सोसायटी, नवी दिल्ली व्दारे आयोजित पोषण आणि वनस्पती संरक्षणाव्दारे पीक उत्पादनात शातता प्राप्त करणेया चर्चासत्रात सर्वोत्कृष्ट मौखिक सादरीकरण पुरस्कार दि. १७-१८ नोव्हेंबर, २०२१ रोजी प्राप्त झाला.
८. कृषि कीटकशास्त्र विभागास दि. २८ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी वनामकृवि, परभणी आणि अॅस्ट्रॉनॉमिकल सोसायटी तर्फे आयोजित विज्ञान दिनानिमित्त विज्ञान प्रदर्शनात प्रशंसा प्रमाणपत्र प्राप्त झाले.
९. डॉ. आर. एस. जाधव यांना आस्था फाऊंडेशनचा उत्कृष्टता संशोधन पुरस्काराचे आयोजन सोसायटी फॉर सायंटिफिक डेव्हलपमेंट इन अॅग्रीकल्चर अँड टेक्नॉलॉजी मेरठ भारतव्दारे १९-२१ जुलै, २०२१ दरम्यान करण्यात आला.
१०. डॉ. हरिशचंद्र आवारी, विभागप्रमुख, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय यांना आस्था फाऊंडेशन मेरठ यांच्याकडून उत्कृष्ट आचार्य संशोधन प्रबंध पुरस्कार प्राप्त झाला.
११. डॉ. कल्याण आपेट, डॉ. चंद्रशेखर अंबाडकर, डॉ. दिपक पाटील, डॉ. विष्णु गिते आणि डॉ. महारुद्र घोडके यांना राधाकिशन शांती मल्होत्रा पारितोषिक विद्यापीठाच्या २३ व्या दीक्षांत समारंभात दि. २५ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी प्राप्त झाले.

मान्यताप्राप्त नवीन योजना

अ.क्र.	प्रकल्पाचे /योजनेचे नाव/ संस्था	मार्फत	निधी (रु.)
०१	कॉमन इंक्युबेशन केंद्र अन्नतंत्र महाविद्यालय, वनामकृवि, परभणी	अन्न उद्योग मंत्रालय, नवी दिल्ली (पीएफएफएमई) योजना	३,२९,५०,०००/-

डॉ. डी.एन. गोखले आणि डॉ. बी.व्ही. आसेवार यांना इंडियन सोसायटी ऑग्रोनॉमी मार्फत फेलो अवॉर्ड दि. नोव्हेंबर २३-२७, २०२१ रोजी आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात हैद्राबाद येथे प्राप्त झाला.

डॉ. हनुमान गरुड यांना इंडियन सोसायटी ऑग्रोनॉमी मार्फत उत्कृष्ट आचार्य संशोधन प्रबंध पुरस्कार दि. नोव्हेंबर २३, २०२१

डॉ. कल्याण आपेट, डॉ. चंद्रशेखर अंबाडकर, डॉ. दिपक पाटील, डॉ.विष्णु गिते आणि यांना राधाकिशन शांती मल्होत्रा पारितोषक विद्यापीठाच्या २३ व्या दीक्षांत समारंभात दि. २५ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी प्राप्त झाले.

कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील पारितोषक प्राप्त शास्त्रज्ञ व विद्यार्थी

1. Shradha. A. Samindre, M.Sc. student received Third Prize for Poster Presentation on Heterosis studies in Okra organised by Dept. of Plant Pathology, VNMKV, Parbhani and IPS, New Delhi.
2. Dr. J. M. Deshmukh received National Icon Excellence Awards 2021 by Agrocare Group of Companies.
3. Dr. S.J. Magar received Best Poster Presentation at National Conference and IPS (WZ)2021.
4. Ramayshree P M received M.J Narsimhan Academic Merit Award of Indian Phytopathology Society West Zone at National Conference and IPS (WZ) 2021.
5. Dr. S.P. Pole received Best Oral Presentation Award in National Conference on “India’s Challenge—Contemporary Farming to Smart Farming at University Institute of Agricultural Sciences, Chandigarh University, Gharuan, Mohali, Punjab.
6. Dr. P. N. Karanjikar received Best Teacher Award-2021 sponsored by Agricultural & Environmental Technology Development Society (AETDS) U.S. Nagar, Uttarakhand, India.
7. Ms. M.J. Patnge received Young Agronomist Award-2021 by Agricultural & Environmental Technology Development Society(AETDS) U.S. Nagar, Uttarakhand, India.
8. Dr. A.P. Suryawanshi received Scroll of Honour (IPS, New Delhi) from Indian Phytopathological Society, New Delhi.
9. Dr. A.P. Suryawanshi received IPS Recognition Award for the year 2022-2023 from Indian Phytopathological Society, New Delhi.

विद्यापीठाचा तेवीसावा दीक्षांत समारंभ दिनांक २५ ऑक्टोबर, २०२१

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचा तेवीसावा दीक्षांत समारंभ दिनांक २५ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी संपन्न झाला, कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाराष्ट्र राज्याचे मा. कृषि मंत्री तथा विद्यापीठाचे प्रतिकुलपती ना. श्री. दादाजी भुसे हे होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे म्हणून विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु तथा कृषि शास्त्रज्ञ निवड मंडळाचे माजी अध्यक्ष डॉ. सी. डी. मायी हे उपस्थित होते तर व्यासपीठावर मा. कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, आमदार डॉ. राहुल पाटील, दापोली येथील डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाचे मा. कुलगुरु डॉ. संजय सावंत, माजी कुलगुरु डॉ. के. पी. गोरे, डॉ. एस. टी. बोरीकर, संगोधन संचालक डॉ. डी. पी. वासकर, शिक्षण संचालक डॉ. धर्मराज गोखले, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. देवराव देवसरकर, कुलसचिव डॉ. धीरजकुमार आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. समारंभात कृषि संशोधन क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य केल्याबद्दल डॉ. डी. के. पाटील व डॉ. व्ही. के. गिते (२०१७-१८), डॉ. एम. के. घोडके (२०१८-१९), डॉ. के. टी. आपेट व डॉ. सी. व्ही. अंबाडकर (२०१९-२०) या शास्त्रज्ञांना राधाकिशन शांती मल्होत्रा पारितोषिकाने गौरविण्यात आले.

दीक्षांत समारंभात २०१७-१८, २०१८-१९ व २०१९-२० वर्षातील विविध विद्याशाखेतील एकूण १०,९९७ स्नातकांना विविध पदवी, पदव्युत्तर व आचार्य पदवीने माननीय प्रतिकुलपती व्दारा अनुग्रहीत करण्यात आले. विविध विद्याशाखेतील ९९२२ स्नातकांना पदवी, ९७८ स्नातकांना पदव्युत्तर तर ९७ स्नातकांना आचार्य पदवीने अनुग्रहीत करण्यात आले. समारंभात विविध अभ्यासक्रमातील विद्यापीठाने व दात्यांनी ठेवलेली सुवर्ण पदके, रौप्य पदके व रोख पारितोषिके पात्र स्नातकांना प्रदान करून गौरविण्यात आले.

शैक्षणिक कार्यक्रम अंतर्गत विविध उपक्रम

विद्यापीठ ग्रंथालय

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठांतर्गत परभणी येथील विद्यापीठ परिसरात केंद्रस्थानी विद्यापीठ ग्रंथालयाची सुसज्ज इमारत आहे. मुख्यालयावरील ५ महाविद्यालये व संशोधन संस्थांना ग्रंथालयातर्फे ग्रंथालय व माहितीसेवा दिली जाते. विद्यापीठाच्या शिक्षण संशोधन व विस्तार कार्यक्रमास मदत करण्यासाठी हे एकच मध्यवर्ती ग्रंथालय आहे. ग्रंथालय सेवा व्यवस्थित देण्यासाठी मुख्यालयात ग्रंथालयाचे जाळे निर्माण करून त्यांच्या मार्फत विद्यापीठातील सर्व महाविद्यालये, संशोधन संस्था व कृषि तंत्र निकेतन यांना देखील सेवा देणे सुरु आहे. त्यासाठी विद्यापीठ ग्रंथालय स्थानिक व राष्ट्रीय नेटवर्कशी जोडलेले आहे. सीएबी सिडी रोम अॅग्रीस सिडीरोम एफएसटीए सिडीरोम अॅकडमिक सर्च प्रिमीअर सिडीरोम डाटा बेसेस व ओपन जेगेट सेरा सीसी इन, इंडिया स्टॅट डॉट कॉम सेवा या विविध डाटाबेसेसच्या सहाय्याने हे ग्रंथालय माहितीसेवा देत आहे.

वाचन साहित्य :

अ	पुस्तके	:	८८९८६
ब.	नियतकालिकांचे खंड	:	१७१४२
क.	संशोधन प्रबंध	:	९५७९
	एकूण	:	११५७०७

नियतकालिके :

अ	नियतकालिके (वर्गणी भरलेली)	:	१५
ब.	नियतकालिके (देणगी दाखल)	:	१०५
क.	नियतकालिके (आजीवन सदस्यत्व)	:	१८
	एकूण	:	१३८

e-Resources

Cera e-journals	:	3162
J-gate agricultural and biological sciences e journals	:	2880
Diva enterprises e-journals	:	100
Subscribed e-books	:	70
I-scholar e-journals	:	17
Total e-journals	:	6142
Indiaagristat.com-website providing statistical information		

विद्यापीठ ग्रंथालयात खालील डाटाबेसेस उपलब्ध आहेत :

- **सीएबी सिडी रोम:** हा माहिती संग्रह सीएबी अॅबस्ट्रक्टच्या समकक्ष आहे. यात कृषि, वने व त्या संबंधी माहिती समाविष्ट आहे. या संग्रहात, विविध ७४भाषेत प्रकाशित झालेल्यामुळे दस्तऐवजाच्या ४ दशलक्ष नोंदी (सारांशसह) इंग्रजीही भाषेत उपलब्ध आहेत. या संग्रहात, कृषि विषयक प्रकाशित ८० टक्के साहित्याचा समावेश आहे.
- **अॅग्रीस :** यात १३५ सदस्य देश व २४ राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय केंद्रांच्या कृषि व तंत्रज्ञान विषयक माहितीचा समावेश आहे. संकलनाकरिता अॅग्रीसचे जाळे संपूर्ण जगात व्यापक प्रमाणात पसरले आहे. या करिता युनायटेड नेशन्सची अन्न व कृषि संघटना समन्वयकासाठी स्वरूपात काम करते.

- **एफएसटीए** : एफएसटीए हा माहिती संग्रह आंतरराष्ट्रीय अन्न माहिती सेवे तर्फे प्रकाशित छापील आवृत्तीचे इलेक्ट्रॉनिक रूप आहे. हा संग्रह जगातील अन्नविज्ञान व तंत्रज्ञान मुळ स्रोत आहे.
भारतीय ग्रंथालयाच्या सीडी-रोम ची एकत्रित सूची (खंड २)
कॉपसॅट : कॉपसॅट (कंटेटस् ऑफ पिरीऑडिकल्स इन सायन्स अँड टेक्नॉलॉजी) ही एक इन्फ्लिबनेट द्वारे दिली जाणारी माहिती सेवा आहे.
- **अॅकॅडेमिक सर्च प्रिमीअर** : अमेरिकेच्या इ.बी. स्टिव्हनसन आणि कंपनीने अॅकॅडेमिक सर्च प्रिमीअर नावाची वेबसाईट सुरु केली आहे. वेबसाईटवर चालू वर्षाच्या ४५०० नियतकालिकातील माहिती उपलब्ध असते. त्यापैकी ३६०० नियतकालिके पूर्ण माहिती असलेली व ६०० कॉमनवेल्थ अॅग्रीकल्चरल ब्युरोची नियतकालिके असतात. ग्रंथालयात सध्या अॅकॅडेमिक सर्च प्रिमीअरच्या १९९० ते फेब्रुवारी २००४ कालावधीच्या सीडी उपलब्ध आहे.
- **जे-गेट कस्टम कन्टेन्ट (जेसीसी)** : याद्वारे विद्यापीठाच्या वाचकांना, नियतकालिकातील लेखांची सारांश सेवा देण्यात येते.
पीएच.डी थेसिस डाटाबेस :
- **पीएच.डी थेसिस डाटाबेस** :
Cera.jccc.in : e-journal Consortium Developed by Indian Council of Agricultural Research (2000+ International Journals)
Krishikosh : Database of Ph.D. theses of all the Indian Agricultural (Indian Agricultural) Universities since 2000 Doctoral Dissertations Repository)
openj-gate.com : Free website of 100684 total hits open access journals (223 – download article, 48 – print article)

संगणकीय प्रलेखन व माहिती सेवा :

विद्यापीठ ग्रंथालयात सध्या तीन सर्व्हर, ४० पीसी, १० प्रिंटर व तीन स्कॅनर असून कॉमनवेल्थ अॅग्रीकल्चर ब्युरो सीडी रोम डाटा बेस, अॅग्रीस सीडी रोम डाटा बेस, फुड सायन्स अँड टेक्नॉलॉजी अॅब्सट्रॅक्ट सीडी रोम डाटा बेस, अॅकॅडेमिक सर्च प्रिमीअर सीडी रोम डाटाबेस (इब्स्को), पीएच.डी. थेसिस डाटा बेस व जेसीसी सीडी रोम डाटा बेस तसेच Cera.jccc.in, KrishiPrabha, open-gate.com, indiastat.com हे ऑन लाईन डाटा बेसेस उपलब्ध आहेत. या डाटा बेसेस मध्ये कृषि व त्या संबंधित विषयांचे निर्देश सारांसहित पुरविण्याची सोय आहे. वरील डाटा बेसेस मध्ये पूर्ण शोध निबंध देखील उपलब्ध आहेत. या डाटा बेसेस द्वारा संशोधकांना प्रलेखन व माहिती सेवा दिली जाते. त्यामध्ये निर्देश व सार यांची सविषयावर निवड करून प्रिंटर द्वारे प्रिंट करून याद्या पुरविल्या जातात.

सन २०१३-१४ च्या आर्थिक वर्षामध्ये भा.कृ.अ.प. नवी दिल्लीच्या अनुदानातून विद्यापीठ ग्रंथालयात RFID ही संगणकीयकृत देवाण घेवाण प्रणाली कार्यान्वीत करण्यात आलेली आहे. सदरील प्रणालीमध्ये समाविष्ट चेक इन चेक आऊट याद्वारे पुस्तकांची देवाण घेवाण करणे व इतर वाचनसाहित्य सुरक्षित ठेवणे, देवाण घेवाण पध्दतीने ने आण होणा-या वाचनसाहित्याचे संरक्षण होते. तसेच पुस्तके गहाळ होणे किंवा चोरीस जाणे यास आळा बसतो.

विद्युत पुरवठा खंडीत झाल्यास संगणकांचा विद्युत पुरवठा सुरळीत सुरु राहवा यासाठी पाच केव्हीए चे दोन व दहा केव्हीए चे एक Online युपीएस खरेदी करण्यात आले आहेत. विद्यार्थी / प्राध्यापकांना उपयुक्त अशा विविध विषयांच्या प्रशिक्षणाबाबतच्या डिव्हीडी खरेदी करण्यात आलेल्या आहेत.

याशिवाय इंटरनेट, इ-मेल, ओपॅक, डॉक्युमेंट डिलिव्हरी सर्व्हिस, प्रचलित माहिती प्रसारण सेवा व इतर नेटवर्क सेवा ग्रंथालयातील सभासदांना उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत. इंटरनेट / इंटरनेट / सीडी-रोम / सीडी ब्राउझिंग सेवा मोफत दिली जाते. दररोज सरासरी ७५ वाचक वरील सर्व माहिती सेवांचा उपभोग घेतात. ग्रंथालयाच्या सर्व सेवा उदा. देवाण - घेवाण, तालिकीकरण, ग्रंथ खरेदी, नियतकालिक सेवा इ. संगणकीकृत सेवा देण्यासाठी स्लिम-२१ नावाचे सॉफ्टवेअर खरेदी करण्यात आले आहे व त्याद्वारे सेवा देणे सुरु आहे. स्लिम संगणक प्रणाली RFID प्रणाली सोबत जोडण्यात आली आहे.

विद्यार्थी कल्याण अधिकारी

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी येथे शिक्षण, संशोधन व विस्तार कार्य सोबत विद्यार्थ्यांचा शारीरिक, मानसिक व बौद्धिक विकासाचे कार्य चालू आहे. सदरील कार्य हे विद्यार्थी कल्याण अधिकारी यांचे कार्यालयामार्फत केले जाते. या कार्यालयाच्या अंतर्गत विद्यापीठात विद्यार्थ्यांच्या क्रीडा कौशल्य, कला व नेतृत्व गुणांना वाव देण्यासाठी आंतर महाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धा, आंतर महाविद्यालयीन युवक महोत्सव व राष्ट्रीय सेवा योजना ईत्यादी उपक्रम राबवण्यात येत आहेत. विद्यापीठ स्तरावर खेळाचे मैदाने, खेळाचे साहित्य, रंगमंच व व्यायाम शाळा या सारख्या सुविधा उपलब्ध आहेत. आंतर महाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धा व युवक महोत्सव यासाठी क्रीडा शिक्षक व मार्गदर्क यांच्या मार्फत विद्यार्थ्यांना क्रीडा व युवक महोत्सव स्पर्धा करिता विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षित केले जाते.

- **व्यायाम शाळा** : वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत ५ कृषि संलग्न व महाविद्यालये परिसरामध्ये कार्यरत आहेत. या महाविद्यालयातील पदवी, पदव्युत्तर पदवी व आचार्य पदवी या अभ्यास क्रमातील विद्यार्थ्यांचे शारीरिक दृष्ट्या आरोग्य चांगले राहण्याकरिता व खेळामधील कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी अद्यावत प्रकारचे सुसज्य अशी व्यायामशाळा कार्यालयाच्या अंतर्गत स्थापित आहे व राजमाता जिजाऊ वसतीगृहामध्ये मुलींसाठी स्वतंत्र व्यायामशाळा या कार्यालया मार्फत स्थापित करण्यात आली आहे. विविध प्रकारचे व्यायाम करण्यासाठी व विद्यार्थ्यांच्या शारीरिक तंदुरुस्तीस मदत होईल असे अनेक अद्यावत उपकरणे बसवण्यात आले आहे.
- **बाह्य खेळ सुविधा** : विद्यापीठ क्रीडा संकुलमध्ये आंतर महाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धा व राज्य आणि राष्ट्रीय पातळीच्या क्रीडा स्पर्धा आयोजनासाठी खाली नमुद केलेल्या क्रीडा प्रकाराचे मैदान उपलब्ध आहेत.

अ.क्र.	खेळाचा प्रकार	मैदानांची संख्या
१.	कबड्डी	०४
२.	व्हॉलीबॉल	०४
३.	खो-खो	०४
४.	बास्केटबॉल	०२
५.	हॅण्डबॉल	०१
६.	धावण मार्ग ४०० मी.	०१

- **अंतर्गत खेळ सुविधा** : कार्यालया अंतर्गत कॅरम, बुद्धीबळ व बॅडमिंटन सारख्या खेळाचे अद्यावत कोर्ट आहे. सदरील सर्व कोर्टवर लाईटची सुविधा आहे व आंतर विद्यापीठ तसेच राष्ट्रीय स्तरावरच्या स्पर्धा घेण्यासाठी हे कोर्ट एकदम उत्तम रित्या तयार आहेत. अंतर्गत व बहीर्गत मैदानावर विद्यापीठाच्या संघाचे व आंतर विद्यापीठीय स्पर्धा व सराव विीर घेतल्याने विद्यापीठाचा खेळाचा दर्जा उंचवण्यास मदत होत आहे.
- **युवक महोत्सव** : आंतर महाविद्यालयीन युवक महोत्सव स्पर्धा विद्यापीठाच्या मार्फत आयोजित केल्या जातात. यामध्ये लोकनृत्य, वाड्मयीन स्पर्धा, संगीत, कलाप्रकार, नाटक या ५ प्रकारात विद्यार्थी भाग घेत असतात. या युवक महोत्सवसाठी विद्यार्थी कल्याण अधिकारी कार्यालयाचे मिटींग हॉल व सुवर्ण जयंती दीक्षांत सभागृह नव्याने तयार झाले आहे. यामध्ये युवक महोत्सव अंतर्गत आयोजित सर्व कला प्रकाराचे उत्कृष्ट आयोजन करता येते. या सर्व सुविधा व योग्य नियोजनामुळे आपले विद्यापीठ सांस्कृतिक क्षेत्रात भारतातील कृषि विद्यापीठ यामध्ये दुसऱ्या क्रमांकावर आहे.

- **क्रीडा स्पर्धा आयोजन :** कोरोनाच्या पार्श्वभूमीवर सन २०२१-२२ या वर्षामध्ये आंतर महाविद्यालयीन निवड चाचणी व्हॉलीबॉल (मुली) या खेळाची झाली व हा संघ पश्चिम विभागीय क्रीडा स्पर्धाकरिता सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे यांच्या मार्फत आयोजित कोपरगाव येथील स्पर्धेत सहभागी झाला. पंतनगर, गुजरात येथे ऑनलाईन वादविवाद स्पर्धेत वनामकृवि, परभणीचा संघाने भाग घेतला. पश्चिम विभागीय आंतर विद्यापीठ क्रीडा स्पर्धा, अखिल भारतीय आंतर कृषि विद्यापीठ क्रीडा स्पर्धा, महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ क्रीडा व युवक महोत्सव, इंद्रधनुष्य तसेच आंतर महाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धा या स्पर्धांचे कोव्हिड-१९ मुळे आयोजन करण्यात आले नाही. सन २०२२-२३ मध्ये या स्पर्धांचे आयोजन करण्यात येणार आहे, त्यामध्ये विद्यापीठातील संघ सहभागी होतील.
- **राष्ट्रीय सेवा योजना :** सन २०२१-२२ या वर्षामध्ये वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ अंतर्गत ५० महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजनाची २८०० स्वयंसेवक कार्यरत होते. सर्व स्वयंसेवकांनी या कालावधीत विविध समाजोपयोगी उपक्रम राबवून ग्रामीण भागात राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्य करण्यात आले आहेत. ग्रामीण भागात राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विशेष शिबीर आयोजन करून ग्रामीण भागातील शेतकऱ्यांना कृषि विषयक मार्गदर्शन, वृक्षारोपन, रक्तदान शिबीराचे आयोजन झाले. अंधश्रद्धा निर्मूलन, स्वच्छतेचे महत्त्व असे विविध उपक्रम तसेच ग्राम स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले आहे.
- **जयंती समारोह कार्यक्रम :** दि. १९ फेब्रुवारी २०२२ रोजी छत्रपती शिवाजी महाराज व दि. १४ एप्रिल, २०२१ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीचे आयोजन करण्यात आले. तसेच शैक्षणिक वर्षात येणाऱ्या विविध जयंती कार्यक्रम या कार्यालया मार्फत वर्षभर घेण्यात आले. विद्यार्थी कल्याण अधिकारी कार्यालया मार्फत २१ जून रोजी योगा दिनाचा कार्यक्रम भव्य प्रमाणात घेण्यात आला. वर्षभरात येणाऱ्या ध्वजारोहनाचे जसे की, २६ जानेवारी प्रजासत्ताक दिन, ०१ मे महाराष्ट्र दिन, १५ ऑगस्ट स्वातंत्र्यदिन, १७ सप्टेंबर मराठवाडा मुक्तिसंग्राम दिन या कार्यक्रमांचे विद्यापीठाच्या मुख्य मैदानवर तसेच कुलसचिव कार्यालय व कुलगुरु यांच्या निवासस्थानी देखील या कार्यालयामार्फत ध्वजारोहनाचे आयोजन करण्यात येते.

क्रीडा व सांस्कृतीक कार्यक्रम

संशोधन

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ अंतर्गत, महाराष्ट्र शासन अनुदानित खालील १७ संशोधन केंद्रे कार्यरत आहेत. त्याद्वारे पीकनिहाय संशोधनाचे कार्य सुरु आहेत.

अ.क्र.	संशोधन केंद्राचे नाव
१.	ज्वार संशोधन केंद्र, परभणी
२.	कापूस संशोधन केंद्र, नांदेड
३.	फळ संशोधन केंद्र, औरंगाबाद
४.	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर
५.	गळीतधान्ये संशोधन केंद्र, लातूर
६.	केळी संशोधन केंद्र, नांदेड
७.	बीजतंत्र संशोधन केंद्र व पैदासकार बियाणे विभाग, परभणी
८.	मोसंबी संशोधन केंद्र, बदनापूर
९.	कापूस संशोधन केंद्र, महेबुब बाग, परभणी
१०.	प्रादेशिक उस संशोधन केंद्र, वसमतनगर
११.	प्रादेशिक उस संशोधन केंद्र, वसमतनगर
१२.	सिताफळ संशोधन केंद्र, अंबाजोगाई
१३.	कृषि संशोधन केंद्र, तुळजापूर
१४.	गळीतधान्ये संशोधन उपकेंद्र, अंबाजोगाई
१५.	कृषि संशोधन केंद्र, सोमनाथपूर
१६.	तालुका बीज गुणन केंद्र, अंबाजोगाई
१७.	सेंद्रीय शेती संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र, परभणी

तसेच खालील २३ अखिल भारतीय समन्वयित संशोधन प्रकल्प भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या अनुदानावर कार्यरत आहेत

अ.क्र.	योजनेचे नाव
१.	अखिल भारतीय समन्वयित ज्वार संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
२.	अखिल भारतीय समन्वयित कापूस संशोधन योजना, नांदेड
३.	अखिल भारतीय समन्वयित बाजरा संशोधन प्रकल्प, एन.ए.आर.पी., औरंगाबाद
४.	अखिल भारतीय समन्वयित कोरडवाहू शेती संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
५.	अखिल भारतीय समन्वयित हरभरा संशोधन योजना, बदनापूर, जि. जालना
६.	अखिल भारतीय समन्वयित तूर संशोधन योजना, बदनापूर, जि. जालना
७.	अखिल भारतीय समन्वयित मुलार्प (मुग/उडीद) संशोधन योजना, बदनापूर, जि. जालना

८.	अखिल भारतीय समन्वयित सोयाबीन संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
९.	अखिल भारतीय समन्वयित सामुदायिक विज्ञान संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१०.	अखिल भारतीय समन्वयित करडई संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
११.	अखिल भारतीय समन्वयित सिंचन पाणी व्यवस्थापन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१२.	अखिल भारतीय समन्वयित जैविक खत प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१३.	अखिल भारतीय समन्वयित दीर्घकालीन खत प्रयोग योजना, वनामकृवि, परभणी
१४.	अखिल भारतीय समन्वयित हवामान संशोधन योजना, वनामकृवि, परभणी
१५.	अखिल भारतीय समन्वयित एकात्मिक पीक पध्दती संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१६.	अखिल भारतीय समन्वयित शुष्क कडधान्य संशोधन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
१७.	अखिल भारतीय समन्वयित सुर्यफुल संशोधन योजना, लातूर
१८.	अखिल भारतीय समन्वयित भात संशोधन योजना, तुळजापूर
१९.	अखिल भारतीय समन्वयित शुष्क भागातील फळ पिके (सिताफळ), अंबाजोगाई
२०.	अखिल भारतीय समन्वयित पशु शक्तीचा योग्य वापर प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी
२१.	अखिल भारतीय समन्वयित संशोधन प्रकल्प (भाजीपाला), वनामकृवि, परभणी
२२.	अखिल भारतीय समन्वयित बीजतंत्र संशोधन केंद्र, वनामकृवि, परभणी
२३.	अखिल भारतीय समन्वयित राष्ट्रीय बियाणे उत्पादन प्रकल्प, वनामकृवि, परभणी

हवामानाचा वार्षिक तपशील २०२१-२२

मराठवाडा विभागातील सर्व जिल्हानिहाय पर्जन्यमानाची नोंद झालेली आकडेवारीची माहिती संकलित करून ती जिल्हानिहाय मासिक सरासरी आधारित एकत्रित केली गेली व सर्व जिल्ह्यांमध्ये मान्सून पावसाचे आगमन जूनच्या दुसऱ्या आठवड्यात (११ ते १३ जून) दरम्यान झाले. ऑगस्ट महिन्यात लातूर, नांदेड, उस्मानाबाद आणि परभणी जिल्हे वगळता सर्व जिल्ह्यात जून, जुलै, ऑगस्ट, सप्टेंबर आणि ऑक्टोबर महिन्यात पर्जन्यमानाची सरासरीपेक्षा जास्त नोंद झाली. मराठवाडा विभागातील बहुतांश भागात जूनमध्ये पेरणी योग्य पावसाची नोंद झाली आणि त्यानुसार १५ जून ते जुलैच्या पहिला आठवड्यात पेरणी करण्यात आली तसेच नांदेड जिल्ह्यात सर्वाधिक मोसमी पर्जन्यमानाची नोंद ७० पर्जन्यदिनात १२२८.४ मीमी व सर्वात कमी उस्मानाबाद जिल्ह्यात ६५ पर्जन्यदिनात ९२१.४ मीमी पर्जन्यमानाची नोंद झाली.

मराठवाड्यात सरासरी ६९ पर्जन्यदिनात ११०८.५ मीमी पर्जन्यमानाची नोंद झाली जी सरासरीच्या ४६.६ टक्के अधिक झाल्याचे आढळते. ऑक्टोबर महिन्याच्या तिसऱ्या आठवड्यात मोसमी पावसाचे निर्गमन झाले.

पर्जन्यमान : मराठवाडा विभागात जून ते ऑक्टोबर दरम्यान सरासरी ११.०८.५ मिमी पर्जन्यमानाची नोंद झाली ते सरासरीच्या ४७.६ टक्के अधिक झाल्याचे दिसून येते तसेच नांदेड जिल्ह्यात सर्वाधिक मोसमी पर्जन्यमानाची ११२८.४मीमी व सर्वात कमी उस्मानाबाद जिल्ह्यात ९२१.४ मिमी पर्जन्यमानाची नोंद झाली.

हवामान परिस्थिती परभणी

१. **पर्जन्यमान :** परभणी येथे जून ते ऑक्टोबर, २०२१ या कालावधीमध्ये १६१२.२ मिमी पर्जन्यमान नोंदले गेले जे सरासरीच्या ८८.५ टक्क्याने अधिक पाऊस पडला.
२. **तापमान :** सरासरी सर्वाधिक कमाल तापमान हवामान आठवडा क्र. २१ मध्ये (३९.८० सें) लघुतम कमाल तापमान हवामान आठवडा क्र. ५१ मध्ये (२८.१० सें) नोंदले गेले. महत्तम किमान तापमान हवामान आठवडा क्र. २० मध्ये (२५.७० सें) तर लघुतम किमान तापमान हवामान आठवडा क्र. ५१ मध्ये (९.४० सें) इतके नोंदले गेले.

३. सापेक्ष आर्द्रता : सरासरी सकाळची सपेक्ष आर्द्रता व दुपारची सापेक्ष आर्द्रता अनुक्रमे ४६ ते ९६ टक्के आणि ११ ते ७६ टक्केच्या या दरम्यान होती.
४. सुर्यप्रकाश : सरासरी प्रखर सुर्यप्रकाशाची कमाल तास हवामान आठवडा क्र. ६ मध्ये (९.४ तास) तर किमान तास (२.२ तास) प्रती दिन हवामान आठवडा क्र. ३९ मध्ये नोंदले गेले.
५. वाऱ्याची गती : सरासरी सर्वाधिक वाऱ्याची गती आठवडा क्र. २० मध्ये (७.८ किमी प्रति तास) तर किमान (२.१ मिमी प्रति तास) हवामान आठवडा क्र. ४३ मध्ये नोंदले गेले.

मराठवाडा विभागात जिल्हानिहाय २०२१ मध्ये पडलेला पाऊस (मि.मी.)

अ.क्र.	जिल्हा	सरासरी पाऊस (मिमी)	एकूण पाऊस (मिमी)	तफावत (टक्केवारी)
१	औरंगाबाद	६३७.५	१०३०.४	(+) ६१.६
२.	जालना	६६३.२	१२१६.०	(+) ८३.४
३.	बीड	६३८.९	१०९१.५	(+) ७०.८
४.	लातूर	७९१.६	९९६.७	(+) २५.९
५.	उस्मानाबाद	६८५.५	९२१.४	(+) ३४.४
६.	नांदेड	८९१.३	१२२८.४	(+) ३७.८
७.	परभणी	८३८.९	११९४.८	(+) ४२.४
८.	हिंगोली	८५९.६	११८८.४	(+) ३८.३
एकूण सरासरी		७५०.८	११०८.५	(+) ४७.६

कृषि हवामान सल्ला पत्रिका मराठवाडा विभागाकरीता

ग्रामीण कृषि मौसम सेवा ही योजना या विभागांतर्गत कार्यान्वित आहे. सद्यःस्थितीत या केंद्रामार्फत मराठवाडयातील ६ जिल्ह्यांकरीता व परभणी जिल्ह्यातील ९ तालुक्यांकरीता प्रत्येक मंगळवार आणि शुक्रवार स्वतंत्र कृषि हवामान सल्ला पत्रिका तयार केली जाते. तसेच ही कृषि हवामान सल्ला पत्रिका विविध प्रसारमाध्यमे, संकेतस्थळ, मराठवाडा विभागातील सर्व कृषि हवामान केंद्र, शेतीविषयात काम करणाऱ्या सामाजिक संस्था, जिल्हा कृषि कार्यालय तसेच रिलायन्स फाऊंडेशन, महिंद्रा समृद्धी, महिंद्रा कार्पोरेट संस्थेच्या भागीदारीने कृषि हवामान सल्ला पत्रिका मराठवाडयातील सर्व शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविण्याचा प्रयत्न या केंद्रामार्फत केला जातो.

- सन २०२१-२२ या आर्थिक वर्षाकरीता ग्रामीण कृषि मौसम सेवा परभणी या केंद्रामार्फत एकूण १०४ कृषि हवामान सल्ला पत्रिका तयार करून प्रसारीत करण्यात आल्या.
- मराठवाडयातील परभणी, नांदेड आणि बीड या सर्व जिल्ह्यांच्या आकाशवाणी केंद्रावरून रोज कृषि हवामान सल्ला प्रसारीत केला गेला.
- मराठवाडयातील सर्व कृषि विज्ञान केंद्रांमार्फत कृषि हवामान सल्ला पत्रिका विविध शेतकरी गटापर्यंत पोहचविली गेली.
- तसेच कृषि विज्ञान केंद्र, तोंडापूर जि. हिंगोली, कृषि विज्ञान केंद्र, खरपूडी जि. जालना आणि नाबार्ड यांच्या सहकार्याने या केंद्रामार्फत शेतकऱ्यांना मोबाईलवर संदेश स्वरूपामध्ये (एस.एम.एस) दिला.
- भारतीय मौसम विभाग, पुणे व वसंतराव नाईक मराठवाडा विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर कृषि हवामान सल्ला पत्रिका तयार करून प्रसारीत करण्यात येते.
- एमकिसान पोर्टल अंतर्गत मराठवाडयातील १२,६६,८३३ शेतकऱ्यांना या कृषि हवामान सल्ला पत्रिकेचा उपयोग होतो.

संशोधन उपलब्धी

महाराष्ट्रातील चारही कृषि विद्यापीठांच्या संयुक्त कृषि संशोधन आणि विकास समितीच्या ४९ व्या बैठकीचे आयोजन दिनांक २४ ते ३० डिसेंबर, २०२१ दरम्यान आभासी माध्यमातुन वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ व महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषद, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने करण्यात आले होते. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी यांचे या बैठकीमध्ये ०३ वाणाचे, ०७ यंत्राचे प्रसारण आणि ३७ पीक उत्पादन तंत्रज्ञानावर आधारित शिफारशी पारित करण्यात आल्या आहेत. त्यांचा सविस्तर तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

अ) वाण प्रसारण :

१. ज्वारी (रबी हुरडा) :

परभणी वसंत (पीव्हीआरएसजी-१०१)परभणी वसंत (पीव्हीआरएसजी-१०१) : हा रब्बी ज्वारीचा हुरडा वाण इतर वाणांपेक्षा हुरडा व हिरवा चारा उत्पादनात सरस आढळून आला आहे. या वाणाचे दाणे मऊ गोड असून कणसापासून सहज वेगळे होतात. हा वाण खोडमाशी, खोडकिडा या किडीस व खडखडया रोगास मध्यम प्रतिकारक्षम आढळून आला आहे. त्यामुळे परभणी वसंत (पीव्हीआरएसजी-१०१) या वाणाची रबी ज्वारीचा हुरडा म्हणून मराठवाडा विभागासाठी प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येते.

२. सोयाबीन :

एम ए यु एस-७२५ :सोयाबीन पिकाचा वाण एम ए यु एस ७२५ हा स्थानिक व राष्ट्रीयतुल्यबळ वाणांपेक्षा उत्पादनात सरस आढळून आला आहे. हा वाण विविध कीड व रोगास मध्यम प्रतिकारक आढळून आला म्हणून एम ए यु एस- २५ या वाणाची मराठवाडा विभागात लागवडीसाठी प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

३. करडई :

पीबीएनएस-१५४ करडईचा पी बी एन एस-१५४ हा वाण पीबीएनएस-१२ व शारदा या तुल्यबळ वाणांपेक्षा अनुक्रमे २३.६२ व २७.६९ टक्के दाण्याच्या उत्पादनात अधिक सरस आढळून आला. या वाणामध्ये ३०.९० टक्के तेलाचे प्रमाण असून हा वाण मररोग, पानावरील ठिपके (अल्टरनेरीया) तसेच मावा किडीस सहनशील आढळून आला आहे. या वाणाची मराठवाडा विभागासाठी शिफारस करण्यात येत आहे.

ब) कृषि यंत्रे प्रसारण :

१. वनामकृषि विकसित ट्रॅक्टर चलित आंतरमशागत व फवारणी यंत्र वनामकृषि विकसित ट्रॅक्टर चलित आंतरमशागत व फवारणी यंत्राची, आंतरमशागत, सन्या मोकळ्या करणे व कीटकनाशकाची फवारणी असे एकत्रित कामे करण्यासाठी (कमी रुंदीचे टायर वापरून) प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

वैशिष्ट्ये:

- एकाच वेळी आंतरमशागत, सन्या मोकळ्या करणे व फवारणीचे काम करता येते.
- पिकाच्या ओळीतील अंतराप्रमाणे पास बदलता येते.
- कमी रुंदीचा टायर वापरल्यामुळे पिकाचे नुकसान होत नाही आणि ट्रॅक्टरव्दारे यांत्रिक पध्दतीने एकाच वेळी तीन कामे करता येतात.
- फक्त फवारणीचे कामा करीता सुध्दा उपयुक्त.
- ट्रॅक्टरचा अधिकतम उपयोग करता येतो.
- कार्यक्षमता १.५ एकर प्रति तास असून लागणारे श्रम, वेळ व पैसा यामध्ये १५ ते ३० टक्के बचत होते.

२. वनामकृवि विकसित बैलचलित गादी वाफा तयार करणे यंत्र वनामकृवि विकसित बैलचलित गादी वाफा तयार करणारे अवजार ६० ते १५० सें.मी. रुंद गादी वाफा तयार करण्यासाठी प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

वैशिष्ट्ये :

- ६० ते १५० सें.मी.रुंदीचे गादी वाफे तयार करता येतात.
- यंत्राची कार्यक्षमता १.३ हेक्टर प्रती दिवस आहे.
- मृद व जलसंधारणासाठी उपयुक्त आहे.
- वनामकृवि विकसित एक बैलचलित सरी यंत्र

३. वनामकृवि विकसित एक बैलचलित सरी यंत्र सर्व प्रकारच्या पिकांमध्ये सरी व वरंबा पाडण्याकरीता प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे

वैशिष्ट्ये :

- ३० ते ५० सेंमी रुंदीच्या
- १५ सेंमी खोलीच्या सऱ्या पाडता येतात.
- पारंपारिक पध्दतीपेक्षा ३० ते ४० टक्के खर्चात बचत होते.
- कार्यक्षमता : एक एकर प्रती दिवस

४. वनामकृवि विकसित स्वयंचलित फ्लैल मुवर वनामकृवि विकसित स्वयंचलित फ्लैल मुवर, रिकामी मैदाने, पडीक जमिनीतील तसेच शेतातील जास्त उंचीचे गवत कापण्यासाठी प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

वैशिष्ट्ये:

- ५ एच.पी. डिझेल इंजिनच्या साहाय्याने चालते.
- रिकामी मैदाने, पडीक जमिनी व बांध रस्ताच्या बाजूचे गवत कापता येते.
- मनुष्यचलित असून एरगॉनॉमीकली वापरण्यास योग्य
- कार्यक्षमता : २ एकर प्रती दिवस असून गवत कापण्याची क्षमता ९० टक्के इतकी आहे.
- ९० सेंमी उंचीपर्यंतचे गवत कापता येते.

५. वनामकृवि विकसित मनुष्यचलित रोपे लागवड यंत्र : वनामकृवि विकसित मनुष्यचलित भाजीपाला रोपे लागवड यंत्राची प्रसारणा करीता शिफारस करण्यात येत आहे.

वैशिष्ट्ये:

- भाजीपाला रोपाची लागवड करता येते.
- पारंपारीक पध्दतीमध्ये होणारा त्रास कमी होतो.
- मनुष्याच्या शारीरिक मापानुसार विकसित असल्यामुळे वापरण्यास सुलभ
- कार्यक्षमता : ०.०२३ हेक्टर प्रती तास
- वजनाने हलके

१. वनामकृवि विकसित मधुमक्याच्या कणसाचे दाणे काढणारे हस्तचलीत यंत्र वनामकृवि विकसित ताज्या मधुमक्याच्या कणसाचे दाणे काढणारे हस्तचलीत यंत्र प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

वैशिष्ट्ये :

- वजन : ४.७ किलो
- क्षमता : ८ किलो प्रती तास
- कार्यक्षमता : ९७ टक्के

प्रसारीत वाण

सोयाबीन - एमएयुएस ७२५

ज्वारी - परभणी वसंत (पिव्हीआरएसजी १०१)

करडई - परभणी सुवर्णा (पीबीएनएस १५४)

प्रसारीत यंत्रे

बैलचलित बहुउद्देशीय फिरती सौर उर्जा गाडी

बैलचलित गाडी वाफा यंत्र

एक बैलचलित सरी यंत्र

स्वयंचलित फ्लैल मुवर

ट्रॅक्टरचलित आंतरमशागत व फवारणी यंत्र

मनुष्यचलित रोपे लागवड यंत्र

प्रसारीत तंत्रज्ञान

कापूस + सोयाबीन आंतरपीक पध्दती

सोयाबीनसाठी संपुर्ण यांत्रिकीकरण

गादी वाफ्यावर उन्हाळी कांदा लागवड

ठिबक सिंचन आधारीत तूर लागवड

जोड ओळ पध्दतीने कापूस लागवड

पेरसाळ + सोयाबीन अन्नद्रव्य व्यवस्थापन

प्रसारीत तंत्रज्ञान

गहु पिकात अन्नद्रव्य व्यवस्थापन

ओवा लागवड - एए २

सौंफ लागवड - एफ १

वांगी पिकासाठी चंदेरी काळ्या पॉलिथीन आच्छादन

कमी खर्चिक वेष्टणीकरण तंत्राद्वारे सोयापनीर टिकवण

साखरयुक्त केशरी रंगाच्या गाजराचे काप

प्रसारीत तंत्रज्ञान

इन्स्टंट ब्रोकोली टोमॅटो सुप पावडर

गाजर आणि टोमॅटोयुक्त उत्तम प्रतिचे प्रजैविक पेय

जवसयुक्त पौष्टिक कुकीज

चॉकलेट खजुर मटकी बार

गवार तंतुमय पदार्थ युक्त पिझ्झा सॉस

किवी फळाचा रस आणि गवती चहायुक्त शितपेय

७. वनामकृवि विकसित बैलचलित बहुउद्देशीय फिरती सौर ऊर्जा गाडी

वनामकृवि विकसित बहुउद्देशीय बैलचलित फिरत्या सौर ऊर्जा गाडीची विविध शेती कामे जसे की १८० सें.मी. उंची पर्यंच्या विविध पिकांवर कीटकनाशके/ तणनाशके फवारणी करणे, ७ मी. पर्यंतच्या खोलीपासून पाणी उपसणे व ५०० वॅट पर्यंतची घरगुती विद्युत उपकरणे चालविणे या साठी प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

वैशिष्ट्ये:

- प्रदुषण विरहीत बैलचलित सौर गाडी
- १८० सें.मी. उंची पर्यंतच्या विविध पिकासाठी फवारणी करता येते.
- ७ मी. पर्यंतच्या खोलीपासून पाणी उपसता येते.
- ५०० वॅट पर्यंतची घरगुती उपकरणे चालवता येतात.
- इंधनविरहीत असून एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी सहजपणे वापरता येते.

क) पीक उत्पादन तंत्रज्ञानावर आधारीत शिफारशी

१. उन्हाळी हंगामात हुरडा ज्वारीपासून हुरड्याचे व हिरव्या चान्याचे अधिक उत्पादन व नफा मिळण्यासाठी मराठवाडा विभागामध्ये जानेवारीच्या पहिल्या पंधरवाड्यात पेरणी करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
२. उन्हाळी भेंडीवरील हळद्या रोगाचा (यलो व्हेन मोझॅक) प्रादुर्भाव हवामानातील घटकांचा परस्पर संबंध दर्शविणाऱ्या खालील सूत्राची हळद्या रोगाच्या प्रादुर्भावाची हंगामात एक आठवडा आधी पूर्वसूचना देण्याकरिता मराठवाडा विभागासाठी शिफारस करण्यात येत आहे.

सुत्र : मागील १० वर्षांच्या हवामान निरीक्षणानुसार हळद्यारोग (टक्के) = $-२५.१८१ - ४.२५५ \times$ किमान तापमान $-१.०४० \times$ सकाळची सापेक्ष आर्द्रता + $६.५६७ \times$ हवेचा वेग याठिकाणी, हळद्या रोग टक्के = भेंडीवरील हळद्या रोगाचा (यलोव्हेनमोझॅक) प्रादुर्भाव (किमान तापमान अंश सेल्शीअस) सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के) आणि हवेचा वेग (किमी/तास)

३. मराठवाड्यामध्ये चिंचेचे अधिक उत्पादन घेण्याकरिता जमिनीमध्ये मुक्त चुन्याचे प्रमाण १५ टक्क्यांपेक्षा कमी असलेल्या मध्यम खोल ते खोल जमिनीची निवड करावी. जर मुक्त चुन्याचे प्रमाण १५ टक्क्यांपेक्षा (१५ ते २५ टक्के) जास्त असल्यास उत्पादन वाढीसाठी शेणखत व सिंचनाचा उपयोग करावा अशी शिफारस करण्यात येते.
४. तूर पिकाचे अधिक उत्पादन, अधिक नफा व जमिनीचे गुणधर्म सुधारण्यासाठी सुडोमोना स्ट्रायटा या जस्त विरघळणाऱ्या द्रवरूप जीवाणू संवर्धनाची १०० मिली लीटर प्रति दहा किलोप्रमाणे बीज प्रक्रिया व शिफारशीत खत मात्रेसह ३० किलो जस्त सल्फेट देण्याची शिफारस करण्यात येते.
५. मराठवाड्यातील खोल काळ्या जमिनीसाठी खरीप हंगामातील तूर पिकाच्या अधिक उत्पादनासाठी आणि आर्थिक फायद्यासाठी शिफारशीत खत मात्रेसोबत (२५:५० किलो नत्र व स्फुरद) २५ किलो पालाश व २५ किलो सुक्ष्म अन्नद्रव्य ग्रेड-१ जमिनीतून द्यावी किंवा सुक्ष्म अन्नद्रव्य ग्रेड-२ ची ०.५ टक्के पिकाच्या फुल धारणेच्या अवस्थेमध्ये फवारणीची शिफारस करण्यात येते. (टीप: सुक्ष्म अन्नद्रव्य ग्रेड-१ मधील सुक्ष्म अन्नद्रव्याचे प्रमाण ५ टक्के जस्त, २ टक्के लोह, १ टक्के बोरॉन, ०.५ टक्के तांबे, १ टक्के मॅंगेनीज तसेच अन्नद्रव्ये ग्रेड-२ मधील सुक्ष्म अन्नद्रव्याचे प्रमाण : ३ टक्के जस्त, २.५ टक्के लोह, ०.५ टक्के बोरॉन, १ टक्के तांबे, ०.१ टक्के मॉलिब्डेनम आणि १ टक्के मॅंगेनीज.)
६. मराठवाडा विभागात पेरसाळ पिकाचे अधिक उत्पादन आणि निव्वळ आर्थिक फायदा मिळविण्यासाठी प्रती हेक्टरी शिफारस केलेल्या रासायनिक खत मात्रेसोबत (८०:५०:५० नत्र:स्फुरद:पालाश किलो/ हे) सुक्ष्म

अन्नद्रव्ये ग्रेड-१ (२५ किलो/हे) या प्रमाणे जमिनीतुन द्यावे किंवा शिफारस केलेल्या रासायनिक खत मात्रेसोबत (८०:५०:५० नत्र:स्फुरद:पालाश किलो/हे)सुक्ष्म अन्नद्रव्ये ग्रेड-२ ची (०.५५) प्रमाणे दोन वेळा (पेरणीनंतर अनुक्रमे ३० व ५० दिवसांनी) फवारणी करावी अशी शिफारस करण्यात येते. (टीप: सुक्ष्म अन्नद्रव्य ग्रेड-१ मधील सुक्ष्म अन्नद्रव्याचे प्रमाण ५ टक्के जस्त, २ टक्के लोह, १ टक्के बोरॉन, ०.५ टक्के तांबे, १ टक्के मँगनीज तसेच अन्नद्रव्ये ग्रेड-२ मधील सुक्ष्म अन्नद्रव्याचे प्रमाण : ३ टक्के जस्त, २.५ टक्के लोह, ०.५ टक्के बोरॉन, १ टक्के तांबे, ०.१ टक्के मॉलिब्डेनम आणि १ टक्के मँगनीज.)

७. मराठवाडा विभागात पेरसाळ पिकाचे अधिक उत्पादन व आर्थिक फायदा मिळविण्यासाठी ७५ टक्के शिफारशीत खत (६०:४०:४० नत्र:स्फुरद:पालाश किलो/ हे) मात्रेसोबत हेक्टरी ५ टन शेणखत द्यावे तसेच अधिक पेरसाळ समतुल्य उत्पादन आणि आर्थिक फायदा मिळविण्यासाठी पेरसाळ + सोयाबीन (३:२) किंवा पेरसाळ + उडीद (३:२ याप्रमाणे) आंतरपीक पद्धतीचा अवलंब करावा अशी शिफारस करण्यात येते.
८. मराठवाडा विभागात ज्वारीच्या खरीप चारा पिकाचे अधिक उत्पादन व आर्थिक नफा मिळवण्यासाठी खताची १००:५०:५० नत्र:सुफुरद:पालाश कि.ग्रॅ. प्रती हेक्टर मात्रा (५०:५०:५० नत्र:सुफुरद: पालाश कि.ग्रॅ. प्रती हेक्टर पेरणीच्या वेळी व ५० कि.ग्रॅ. नत्र प्रति हेक्टर पेरणीनंतर ३० दिवसांनी) देण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
९. मराठवाडा विभागातील कोरडवाहू शेती करीता अधिक उत्पादन व उत्पन्न मिळण्यासाठी सोयाबीन अ तूर (४:२) आणि कापूस अ सोयाबीन (१:१) या आंतरपीक पद्धतींची एक वर्ष आड घेण्याची शिफारस करण्यात येत आहे, अधिक उत्पादन तसेच जमिनीचा पोत सुधारण्यासाठी आणि सेंद्रीय कर्बाची वाढ होण्यासाठी, सोयाबीन + तूर या आंतरपीक पद्धतीकरीता प्रचलित मशागत पद्धतीसोबत रासायनिक खतांची मात्रा (५० टक्के) + शेणखत (२.५ टन/हे.) आणि कापूस + सोयाबीन या आंतरपीक पद्धतीकरीत प्रचलित मशागत पद्धतीसोबत शिफारसीत रासायनिक खताची मात्रा यांची शिफारस करण्यात येत आहे.
१०. सोयाबीन-करडई या पीक पद्धतीपासून अधिक उत्पादन व उत्पन्न मिळवण्यासाठी तसेच पावसाच्या पाण्याचे सुयोग्य संधारण होण्यासाठी संपुर्ण यांत्रिकीकरणासोबत (जमिनीच्या पुर्व मशागती पासुन तेकापणीपर्यंत ट्रॅक्टर अवजाराव्दारे) रुंद वरंबा सरी पद्धतीने पेरणी करण्याची शिफारस करण्यात येते.
११. लागवड ६०-१२० सें.मी. X २० १२. तूरीचे अधिक उत्पादन तथा आर्थिक नफा मिळण्यासाठी तूरीची सें.मी. (जोडओळ) किंवा ९० सें.मी. X २० सें.मी. अंतरावर करण्याची तसेच ब्रासीनो-स्टिरॉइड ०.१ पी.पी.एम. (ब्रासीनो-स्टिरॉइड ०.०४ टक्के @ २.५ मिली/ १० लीटर पाणी) किंवा एनए ४० पी.पी.एम. (एनए ४.५ टक्के @ ८.८ मिली/१० लीटर पाणी) ची कळी व फुलोरा अवस्थेत फवारणी करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
१२. मराठवाडा विभागात उन्हाळी कांदा पिकाचे अधिक उत्पादन व आर्थिक फायद्यासाठी रुंद वाफ्यावर १५X७.५ सें.मी. याप्रमाणे पिकाच्या सहा ओळीची लागवड करून मध्यभागी इनलाईन टिबक नळीने एक दिवसाआड, एकत्रित पीक बाष्पोत्सर्जनाच्या ६० टक्के प्रमाणे, पाणी देवुन विद्राव्य खताद्वारे ८०:४०:४० नत्र:स्फुरद:पालाश कि/हे; एकुण मात्रेच्या नत्र ८ किलो व पालाश ४ किलो या प्रमाणे १० समान मात्रेत लागवडीच्या ७ दिवसापासुन ते ७० दिवसापर्यंत तसेच स्फुरद ८ किलो ५ समान मात्रेत लागवडीच्या ७ दिवसापासुनते ३५ दिवसापर्यंत देण्याची शिफारस करण्यात येते.
१३. ड्रिपद्वारे २.४ लीटर प्रती तास व ३० सें.मी. अंतरावरील इनलाईन ड्रिपर असलेल्या १६ मि.मी. इनलाईन उपनळी टिबक संचातुन उन्हाळी कांदा पिकास पीक बाष्पोत्सर्जनाच्या ६० टक्के प्रमाणे प्रती झाड (लीटर) पाणी देण्याचे वेळापत्रक:

हवामान संबंधीचा आठवडा	सिंचन देण्यासाठी लागवडीनंतरचे आठवडे	ठिबक संच चालु ठेवण्याचा कालावधी (मिनीटे)	साप्ताहिक तापमान (अंश सेल्सिअस)	
			कमाल	किमान
३	पेरणीच्या पहिल्या आठवडयापर्यंत	१४	३०.३	१२.२
४	दुसऱ्या आठवडयात	१४	३०.४	१२.१
५	तिसऱ्या आठवडयात	१६	३०.०	११.१
६	चौथ्या आठवडयात	१५	३०.१	१२.९
७	पाचव्या आठवडयात	२६	३२.०	१३.४
८	सहाव्या आठवडयात	४१	३४.९	१५.१
९	सातव्या आठवडयात	४२	३४.५	१४.७
१०	आठव्या आठवडयात	४०	३५.२	१६.३
११	नवव्या आठवडयात	४४	३५.४	१८.६
१२	दहाव्या आठवडयात	४२	३७.२	१७.८
१३	अकराव्या आठवडयात	४७	३९.५	१९.२
१४	बाराव्या आठवडयात	४१	३९.५	२०.७
१५	तेराव्या आठवडयात	३७	४०.१	२१.५
१६	चौदाव्या आठवडयात	२८	४०.३	२२.२
१७	पंधराव्या आठवडयात	३०	४२.०	२२.५

टिप : लागवडीनंतर पहिल्या आठवडयापर्यंत दररोज पाणी देणे आणि लागवडीनंतर दुसऱ्या आठवडयापासून एक दिवसाआड पाणी देणे.

उन्हाळी कांदा पिकास खते देण्याचे वेळापत्रक :

अ.क्र.	खते देण्याचा कालावधी	खताची मात्रा (८०:४०:४० कि/हे. नत्र: स्फुरद:पालाश)			विद्राव्य खते कि/हे.		
		नत्र	स्फुरद	पालाश	युरीया	१२:६१:००	०:०:५०
१.	लागवडीनंतर ० - ७ दिवसांनी	८	८	४	१३.९५	१३.११	८
२.	लागवडीनंतर ८ - १४ दिवसांनी	८	८	४	१३.९५	१३.११	८
३.	लागवडीनंतर १५ - २१ दिवसांनी	८	८	४	१३.९५	१३.११	८
४.	लागवडीनंतर २२ - २८ दिवसांनी	८	८	४	१३.९५	१३.११	८
५.	लागवडीनंतर २९ - ३५ दिवसांनी	८	८	४	१३.९५	१३.११	८
६.	लागवडीनंतर ३६ - ४२ दिवसांनी	८	-	४	१७.३६	-	८
७.	लागवडीनंतर ४३ - ४९ दिवसांनी	८	-	४	१७.३६	-	८
८.	लागवडीनंतर ५० - ५६ दिवसांनी	८	-	४	१७.३६	-	८
९.	लागवडीनंतर ५७ - ६३ दिवसांनी	८	-	४	१७.३६	-	८
१०.	लागवडीनंतर ६० - ७० दिवसांनी	८	-	४	१७.३६	-	८
	एकुण	८०	४०	४०	१५६.४४	६५.५५	८०

१४. मराठवाडा विभागात तुर पिकाचे अधिक उत्पादन व आर्थिक फायद्यासाठी पिकाची लागवड १५० = ३० सें.मी. अंतरावर करून प्रत्येक ओळीस ठिबक नळीने एक दिवसाआड, एकत्रित पीक बाष्पोत्सर्जनाच्या ८० टक्के प्रमाणे, पाणी देवून विद्राव्य खताद्वारे २०:४०:२० नत्र:स्फुरद: पालाश कि/हे., एकुण मात्रेच्या नत्र २० टक्के व पालाश ४० टक्के दोन समान मात्रेत पेरणीनंतर ०-३० दिवसामध्ये, ३० टक्के नत्र, स्फुरद व २५ टक्के पालाश तीन समान मात्रेत ३१-६० दिवसामध्ये, ३० टक्के नत्र, स्फुरद व ४० टक्के पालाश तीन समान मात्रेत ६१-९० दिवसामध्ये आणि २० टक्के नत्र व ३५ टक्के पालाश दोन समान मात्रेत ९१-१२० दिवसामध्ये देण्याची शिफारस करण्यात येते. ड्रिपद्वारे २.४ लीटर प्रती तास व ३० सें.मी. अंतरावरील इनलाईन ड्रिपर असलेल्या १६ मि.मी. इनलाईन उपनळी ठिबक संचालन तूर पिकास पीक बाष्पोत्सर्जनाच्या ८० टक्के प्रमाणे प्रती झाड (लीटर) पाणी देण्याचे वेळापत्रक :

हवामान संबंधीचा आठवडा	सिंचन देण्यासाठी लागवडीनंतरचे आठवडे	ठिबक संच चालु ठेवण्याचा कालवधी (मिनीटे)	साप्ताहिक तापमान (अंश सेल्सिअस)	
			कमाल	किमान
२६	पेरणीच्या पहिल्या आठवड्यापर्यंत	१२	३३.२	२२.८
२७	दुसऱ्या आठवड्यात	१२	३२.३	२२.९
२८	तिसऱ्या आठवड्यात	१५	३१.२	२२.६
२९	चौथ्या आठवड्यात	१६	३१.९	२२.६
३०	पाचव्या आठवड्यात	३४	३०.६	२२.४
३१	सहाव्या आठवड्यात	३५	३१.१	२२.१
३२	सातव्या आठवड्यात	३३	३०.२	२२.२
३३	आठव्या आठवड्यात	२९	२९.५	२१.७
३४	नवव्या आठवड्यात	५१	३०.६	२१.४
३५	दहाव्या आठवड्यात	५९	३०.७	२१.४
३६	अकराव्या आठवड्यात	६४	३१.७	२१.२
३७	बाराव्या आठवड्यात	७४	३१.५	२१.४
३८	तेराव्या आठवड्यात	५८	३१.५	२१.८
३९	चौदाव्या आठवड्यात	८६	३२.२	२१.३
४०	पंधराव्या आठवड्यात	१००	३३.२	२०.६
४१	सोळाव्या आठवड्यात	९७	३२.७	१९.३
४२	सातराव्या आठवड्यात	१०७	३२.३	१९.१
४३	आठराव्या आठवड्यात	९६	३२.१	१८.९
४४	एकोणिसाव्या आठवड्यात	९१	३१.९	१६.९
४५	विसाव्या आठवड्यात	७८	३२.०	१५.०
४६	एकविसाव्या आठवड्यात	६४	३२.०	१४.१
४७	बाविसाव्या आठवड्यात	५८	३१.१	१५.२
४८	तेविसाव्या आठवड्यात	४९	३०.०	१३.७
४९	चोविसाव्या आठवड्यात	३३	३०.५	१२.७
५०	पंचविसाव्या आठवड्यात	१९	२९.९	१४.८
५१	सव्विसाव्या आठवड्यात	१९	२८.१	११.२

तूर पिकास खते देण्याचे वेळापत्रक :

कालावधी (दिवस)	खत विभागणी संख्या	खते देण्याची वेळ	खत मात्रा (२०:४०:२० कि/हे. नत्र: स्फुरद: पालाश				विद्राव्य खते कि/हे.	
			नत्र	स्फुरद	पालाश	युरीया	१२ : ६१ : ०	० : ० : ५०
०१-३०	२	पेरणीनंतर १० आणि २० दिवसानी	४	१६	-	१.८६	१३.११	-
३१-६०	३	पेरणीनंतर ३१, ४० आणि ५० दिवसानी	६	१२	५	७.८९	१९.६७	१०
६१-९०	३	पेरणीनंतर ६१, ७० आणि ८० दिवसानी	६	१२	८	७.८९	१९.६७	१६
९१-१२०	२	पेरणीनंतर ९१ आणि ११० दिवसानी	४	-	७	८.६८	-	१४
एकूण	१०	-	२०	४०	२०	२६.३२	५२.४५	४०

१५. रबी हंगामात ओवा पिकापासुन अधिक उत्पादन आणि निव्वळ नफा मिळविण्यासाठी एए - २ या वाणाची मराठवाडा विभागात लागवड करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
१६. रबी हंगामात बडीशेप पिकापासुन अधिक उत्पादन आणि निव्वळ नफा मिळविण्यासाठी एएफ-१ या वाणाची मराठवाडा विभागात लागवड करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
१७. उन्हाळी हंगामात वांगी पिकापासुन अधिक उत्पादन आणि निव्वळ नफा मिळविण्यासाठी चंदेरी काळया पॉलीथिन आच्छादनाची मराठवाडा विभागात शिफारस करण्यात येत आहे.
१८. आरोग्यदायी श्रीखंड बनविण्यासाठी चक्क्याच्या ०.०४ टक्के या प्रमाणात कुरकुमीन पावडरचा (सोडीयम अल्जीनेटमध्ये इन्कॅप्सुलेटेड स्वरूपात) वापर करून रेफ्रिजरेशन तापमानाला २१ दिवस टिकवण क्षमता असलेले मुल्यवर्धीत श्रीखंड तयार करण्याची शिफारस करण्यात येते.
१९. पनीर व्हे च्या द्रावणात गव्हाला ४ दिवस वातावरणाच्या तापमानाला भिजवुन मुल्यवर्धीत कुरडई तयार करण्याच्या तंत्रज्ञानाची शिफारस करण्यात येते.
२०. चॉकलेट खजुर मटकी बार तयार करण्यासाठी ५० टक्के गडद चॉकलेट, ४० टक्के खजुर गर व १० टक्के मटकी सत्व वापरण्याची आणि ५ अंश सेल्सीयस तापमानास तीन तास ठेवून दोन महिन्यांपर्यंत वापरण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
२१. उत्तम पौष्टिक आहार तयार करण्यासाठी तांदुळपीठ, हुलगा सत्व, साखर, गाजर भुकटी व दुध भुकटी ६०:२०:१०:५:५ या प्रमाणात तयार करून तीन महिन्यांपर्यंत वापरण्याची शिफारस करण्यात येत आहे
२२. गाजर आणि टोमॅटोचा रस (७०:३० प्रमाणात, १६ डिग्री ब्रिक्स) घेऊन उत्तम प्रतिचे प्रजैविक पेय तयार करण्यासाठी, त्यात लैक्टोबॅसिलस अॅसीडोफिलस व सॅकरोमायसेस बोलाडी (१:१ प्रमाणात) १० टक्के मिश्रणाचे घेऊन २० तास किण्वन करून एक महिन्या पर्यंत वापरण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
२३. उत्तम प्रतिचे इन्स्टंट ब्रोकोली टोमॅटो सुप मिश्रण तयार करण्याकरिता १५ टक्के ब्रोकोली आणि ४५ टक्के टोमॅटो भुकटीचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
२४. उत्तम प्रतिची गुणवत्ता असलेले जवस युक्त पौष्टिक कुकीज तयार करण्याकरिता मैदा आणि भाजलेले जवस पीठ ९०:१० या प्रमाणात, १००० ग्रॅम, ५२० ग्रॅम साखर, ४८० ग्रॅम वनस्पती तूप, २० ग्रॅम बेकिंग पावडर, १० ग्रॅम अमोनियम बायकार्बोनेट वापरण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

२५. उत्तम प्रतिचे शित पेय तयार करण्यासाठी किवी फळाचा रस १० टक्के आणि गवती चहाचा अर्क २ टक्के (१ ग्रॅम गवती पावडर अ+५ मि. ली. पाणी) या प्रमाणात वापर करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
२६. गहु आणि ज्वारीच्या ९० टक्के मिश्रीत पीठ (७० टक्के गव्हाचे पीठ व ३० टक्के ज्वारीचे पीठ) १० टक्के चिया बियांची पावडर वापरून पोषणोत्तम व उत्तम प्रतिच्या शेवया तयार करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
२७. चव चाचणीनुसार उत्तम स्वीकार्यता असलेल्या प्रथिने युक्त क्रॅकर्समध्ये विलगीकरण केलेले १५ टक्के गवार मील प्रथिनेचा वापर करून प्रौढ श्वानासाठी खाद्य तयार करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
२८. उत्तम गवार प्रतिचा तंतुमय पदार्थ युक्त पिझ्झा सॉस तयार करण्यासाठी ७ टक्के पार्शियल हॉयड्रोलाइज्ड टिंक (पीएचजीजी) वापरण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
२९. नातवंडाच्या संगोपनातील आजी आजोबांच्या सहभागाचे अधिक फायदे आढळून आल्यामुळे बालसंगोपनात आजी आजोबांच्या सहभागासाठी पालकांनी सकारात्मक राहण्याची शिफारस करण्यात येते.
३०. अंगणवाडी कार्यकर्त्यांसाठी बालकांच्या शिक्षणासाठी उत्तेजनात्मक वातावरणाचे महत्व, बालकांच्या विकासाचे घटक, प्रभावी अंगणवाडी सेविकांची गुणवैशिष्ट्ये, मुलांमध्ये वाचन आणि लेखन कौशल्ये विकसित करणे तसेच अंगणवाडी केंद्रांमध्ये दैनंदिन कृती उपक्रम राबवणे याघटकांद्वारे अंगणवाडी सेविकांचे बालविकासाचे ज्ञान वृद्धिंगत होण्यासाठी आणि त्यांची भूमिका प्रभावीपणे राबविण्यासाठी अंगणवाडी कार्यकर्त्यांचे सक्षमीकरण करणाऱ्या कार्यशाळेची शिफारस करण्यात येते.
३१. ग्रामीण तरुण महिलांच्या सक्षमीकरणासाठी प्रजनन, माता आणि बालकांच्या आरोग्याची काळजी या विषयी प्रशिक्षण कार्यक्रम महिला आणि बालकल्याण विभागाने प्रभावीपणे वापरात आणावा अशी शिफारस करण्यात येत आहे.
३२. प्रथिने (२५.११ ग्रॅ./१०० ग्रॅ.) आणि उर्जा समृद्ध (४४६ कि. कॅलरीज/१०० ग्रॅ.) १०० ग्रॅ. वापरणाऱ्या तयार मिश्रण (अनुक्रमे गव्हाचे पीठ, सोयाबीनचे पीठ, शेंगदाणे, सूर्यफुलाच्या बिया, दूधाची भुकटी आणि पीठी साखर २०:२०:१०:२०:२०:१०) वजन वाढविण्यासाठी कृशमहिलांच्या दैनंदिन आहारात पोळी, लापशी आणि बिस्कीटे या स्वरूपात समाविष्ट करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
३३. गृहिणींच्या वेळ, पैसा आणि मानवी उर्जा विषयक व्यवस्थापकीय कौशल्याचे मुल्यांकन करण्यासाठी विकसित वस्तुनिष्ठ चाचण्यांचा संच वापरण्याची शिफारस करण्यात येते.
३४. वाळलेल्या आणि टाकाऊ लाल गुलाबाच्या पाकळ्यांचा, पर्यावरणस्नेही रंग बनवून सुती कापड रंगविण्याकरिता वापरण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
३५. तुरीवरील शेंगा पोखरणाऱ्या अळ्यांचे किफायतशीर व्यवस्थापनाकरिता पिक ५० टक्के फुलोरा अवस्थेत असतांना बॅसिलस थुरिनजीएन्सीस २० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यामध्ये मिसळून पहिली फवारणी करावी आणि दुसरी फवारणी शेंगा वाढीच्या अवस्थेत करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
३६. प्लास्टिक आच्छादनाच्या प्रकाशीय गुणधर्मावर आधारीत भारी जमिनीचे तापमान व तण नियंत्रित करण्याकरिता ३० माइक्रॉन चंदेरी -- काळ्या प्लास्टिक आच्छादनाची उन्हाळी भाजीपाला पिकासाठी शिफारस करण्यात येत आहे.
३७. वनामकृवि विकसित कमी खर्चिक वेष्टणीकरण तंत्राद्वारे सोयापनीरची टिकवण क्षमता २२ दिवसापर्यंत वाढविण्यासाठी सोयापनीरला ६ टक्के व्हे प्रोटीन कॉन्सन्ट्रेट, ५ टक्के ग्लिसरॉल आणि १ टक्का पोटॅशियम सॉरबेट, इ. पासून बनवलेल्या खाण्यायोग्य द्रावणाचे आवरण देऊन व निर्वायु वेष्टणीकरण करून (एल डी पी ई २०० गेज) शीतगृहात (तापमान ५ + १ अंश से.) साठवणूक करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
३८. वनामकृवि विकसित प्रक्रियेद्वारे उत्तम प्रतीचे आर.टी.ई. केशरी रंगाच्या गाजराचे काप (जाडी ३ मी.मी.) ब्लाचिंग फ्रीज-थॉ पुर्व प्रक्रिया (२ मिनिटे स्टिम ब्लाचिंग, - २५ अंश से. फ्रीजिंग तापमान व ५ अंश से. तापमानावर ८ तास थॉईंग) करून ऑस्मो-कन्व्हेक्टीव वाळवणी तंत्रज्ञानाद्वारे बनविण्यासाठी गाजराचे काप साखरेच्या पाकात (५०० ब्रिक्स, ५० अंश से. तापमान) ४ तास बुडवून ट्रे ड्रायरमध्ये ६० अंश से. तापमानावर वाळविण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
३९. मराठवाड्यातील सर्व तालुक्यांसाठी हवामान आठवडानिहाय सिंचनाची गरज काढण्याकरिता वनामकृवि विकसित संदर्भिय बायोत्सर्जन सारणी तसेच भौगोलिक माहिती प्रणालीद्वारे (जी.आय.एस) विकसित केलेले स्थानिक वितरण नकाशे, सिंचन नियोजन व व्यवस्थापनासाठी वापरण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

४०. शिफारस करण्यात येते की, आदिवासी उप-प्रकल्पाच्या लाभार्थी शेतकऱ्यांना हळद उत्पादन वाढीकरिता एकात्मिक कीड व अन्नद्रव्य व्यवस्थापन तसेच हळद पिकापासुन अधिकतम मिळकतीच्या दृष्टीने हळद प्रक्रिया उद्योग याबद्दल कृषि विद्यापीठाने प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करावे.
४१. मराठवाडा विभागातील कृषी विस्तारकांमध्ये विस्तारकार्याकरीता समाज माध्यमांचा वापर वाढत असल्याने कृषि तंत्रज्ञानावर आधारित समाज माध्यमाद्वारे प्रसार करण्यासाठी उपयुक्त व शेतकऱ्यांच्या मागणीनुसार व्हिडीओ निर्मिती करण्यासाठी विद्यापीठ स्तरावर माध्यम प्रयोगशाळेची (मिडिया लॅब) स्थापना करण्याची शिफारस करण्यात येते.
४२. मराठवाडा विभागातील कृषी विस्तारकांमध्ये विस्तारकार्याकरीता समाज माध्यमांचा वापर वाढत असल्याने वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषी विद्यापीठाने कृषि तंत्रज्ञानाच्या प्रसाराकरीता समाज माध्यमांचा प्रभावी वापर आणि स्थानिक भाषेत ई-सामुग्री विकास यावर प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्याची शिफारस करण्यात येते.
४३. वनामकृवि, परभणी अशी शिफारस करते की, लातूर कृषि उत्पन्न बाजार समितीमध्ये सोयाबीन पिकाच्या किंमतीचा कमी कालावधीसाठी भविष्यातील अंदाज बांधण्यासाठी SARIMA (०,१,३) (०,१,१)१२ या मॉडेलचा शास्त्रज्ञांनी उपयोग करावा.
४४. महाराष्ट्रातील सर्व कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांमध्ये तूर व हरभरा या पिकांच्या भविष्यातील किंमतीचा अंदाज वर्तवणारी यंत्रणा असावी, ज्यामुळे शेतकऱ्यांना आलेल्या मालाचे विक्री व्यवस्थापन करणे व पिका खालील क्षेत्र ठरविणे शक्य होईल अशी शिफारस करण्यात येते.

पर्यावरणस्नेही रंग बनवून सुती कापड रंगविणे

कपडे तयार करण्यासाठी गोंड आदिवासी कलेचा वापर

प्रशिक्षण व कार्यशाळेचे आयोजन

महत्वाचे कार्य :

१. ज्वार संशोधन केंद्र, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी येथे ट्रायकोडर्मा जैविक बुरशीनाशक उत्पादन प्रकल्पाचे उद्घाटन १३ एप्रिल, २०२१ मा. कुलगुरू डॉ. अशोक ढवण यांच्या हस्ते करण्यात आले. या प्रकल्पात द्रवरूप व पावडर स्वरूपात ट्रायकोडर्मा उपलब्ध होणार असून ट्रायकोडर्मा हर्झियानम व ट्रायकोडर्मा अस्पेरेलम विरिडी यांचे मिश्रण ट्रायकोबुस्ट या नावाने विक्री करण्यात येणार आहे. यावेळी संशोधन संचालक डॉ.दत्तप्रसाद वासकर यांची प्रमुख उपस्थिती होती. मान्यवरांच्या हस्ते ट्रायकोडर्मा शेतकऱ्यांसाठी एक वरदान या घडीपत्रिकेचे विमोचन करण्यात आले. यावेळी संशोधन केंद्राचे डॉ.एल.एन. जावळे, डॉ.विक्रम घोळवे, विभाग प्रमुख डॉ.कल्याण आपेट, डॉ.एस.पी. म्हेत्रे, डॉ.एस.एन.एमाटे, डॉ.एस.बी. घुगे, डॉ.महमद इलियास, डॉ.जी.एम. कोटे, श्रीमती प्रितम भुतडा आदीसह संशोधन केंद्रातील शास्त्रज्ञ व कर्मचारी उपस्थित होते.
२. विस्तार शिक्षण संचालनालय, वनामकृवि, परभणी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक १८ मे, २०२१ रोजी विद्यापीठ ४९ वर्धापन दिनी ऑनलाईन खरीप शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. यावर्षी कोरोनाच्या संकटामुळे झुम मिटिंग व युट्युब च्या माध्यमातून ऑनलाईन कार्यक्रमाचे आयोजन केले होते. या मेळाव्याचे उद्घाटन जेष्ठ कृषितज्ञ मा.श्री.विजयआण्णा बोराडे यांनी केले. मेळाव्याच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरू डॉ. अशोक ढवण हे होते तर मा.डॉ.प्रशांतकुमार पाटील, कुलगुरू महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व येथील मा.डॉ. लाखन सिंग, संचालक, अटारी, पुणे यांची विशेष अतिथी म्हणून उपस्थिती होती. कार्यक्रमास शिक्षण संचालक डॉ.धर्मराज गोखले, संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ.देवराज देवसरकर, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री.संतोष आळसे, मुख्य विस्तार शिक्षण अधिकारी डॉ. व्ही.बी. कांबळे आदींची उपस्थिती होती. कार्यक्रमात मा. कुलगुरू डॉ. अशोक ढवण यांच्या हस्ते सामुदायिक विज्ञान महाविद्यालयातील शास्त्रज्ञांनी विकसित केलेले महिला शेतकऱ्यांसाठी तंत्रज्ञान या मोबाईल ॲपचे विमोचन करण्यात आले. तांत्रिक सत्रात शास्त्रज्ञांनी मार्गदर्शन केले. ऑनलाईन मेळाव्यास मराठवाडयातील सर्व जिल्हयातून शेतकरी बांधवांनी मोठा सहभाग नोंदविला.
३. अखिल भारतीय संशोधन समन्वयित पशु शक्तीचा योग्य वापर प्रकल्प आणि ज्वार संशोधन संचालनालय, हैद्राबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने आदिवासी उपयोजनेतर्गत आदिवासी शेतकऱ्यांना कृषि अवजारे वाटप व प्रशिक्षण कार्यक्रम दिनांक १ जून, २०२१ रोजी पार पडला. कार्यक्रमासाठी अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरू डॉ. अशोक ढवण हे होते तर संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, कुलसचिव श्री.रणजीत पाटील, विद्यापीठ नियंत्रक श्रीमती दीपारानी देवतराज, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ.उदय खोडके, पशुशक्तीचा योग्य वापर योजनेच्या प्रमुख डॉ. स्मिता सोलंकी, अपारंपारीक ऊर्जा विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ.आर.टी रामटेके, ज्वार संशोधन केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ.के.आर. कांबळे, डॉ.एल.एन. जावळे आदींची उपस्थिती होती. यावेळी कोरोना विषाणु रोगाच्या प्रादुर्भाव प्रतिबंधात्मक बाबींचे काटेकोर पालन करून मान्यवरांच्या हस्ते मौजे असवली हर्ष (ता.त्र्यंबकेश्वर जि.नाशिक) येथील ब्रम्हगिरी आदिवासी शेतकरी गटाचे शेतकरी बांधवाना ही कृषि अवजारे वाटप करण्यात आली. यात मनुष्य चलित, बैलचलित व ट्रॅक्टरचलित अवजारे जसे पेरणी, कोळपणी, काढणी, प्रतवारी करणे यंत्र, मळणी यंत्र व पीठ गिरणी असे शेतकऱ्यांचे कष्ट कमी होउन कमी वेळेत जास्त काम होण्यास उपयुक्त विविध अवजारे/यंत्राचा समावेश आहे.
४. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील संकरीत गो पैदास प्रकल्प येथे दिनांक ३ जून, २०२१ रोजी गांडुळखत निर्मिती प्रकल्पाचे उद्घाटन मा.कुलगुरू डॉ.अशोक ढवण यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, विभाग प्रमुख डॉ.गजेंद्र लोंढे, डॉ.हिराकांत काळपांडे, डॉ.महेश देशमुख, डॉ.दिनेशसिंह चौहान आदींची उपस्थिती होती.
५. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील पशुशक्तीचा योग्य वापर योजनेव्दारे दिनांक ५ जून, २०२१ रोजी बीबीएफ जोडणी व वापर यावर एक दिवसीय प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. प्रशिक्षणाचे उद्घाटन संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर यांच्या हस्ते झाले. यावेळी कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.उदय खोडके, प्रगतशील शेतकरी श्री.मंगेश देशमुख, डॉ.राहुल रामटेके, संशोधन अभियंता डॉ.स्मिता सोलंकी, डॉ.नारखेडे, डॉ.अशोक जाधव, डॉ.शिवाजी म्हेत्रे,

विविध कार्यक्रमांचे आयोजन

निक्रम कार्यक्रम अंतर्गत शेतकरी मेळावा

आदिवासी उपयोजना अंतर्गत तुषार सिंचन संच वाटप

विद्यापीठ शास्त्रज्ञांची बांबू प्रक्षेत्रास भेट

सेवानिवृत्त अभियंत्यांची बांबू प्रक्षेत्रास भेट

डॉ. विलास भाले, मा. कुलगुरु, डॉ. पंदेकृवि, अकोला यांची
ज्वार संशोधन केंद्रास भेट

- डॉ.खर्गखराटे, डॉ.अनिल गोरे, डॉ.मदन पेंडके आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. प्रशिक्षणात शेतकरी, ट्रॅक्टर चालक आदींनी सहभाग नोंदविला.
६. ज्वार संशोधन केंद्र, वनामकृवि, परभणी यांच्या वतीने मौजे उमरी ता.जि.परभणी येथे दि.१५ जून, २०२१ रोजी आद्यरेषीय पीक प्रात्यक्षिक कार्यक्रमांतर्गत खरीप ज्वारीच्या परभणी शक्ती या वाणाचे बियाणे, बीज प्रक्रियेसाठीच्या निविष्ठा आणि ट्रायकोडर्माचे वाटप करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी श्री.सुदामराव गोरे, अध्यक्ष तंटा मुक्ती समिती हे होते तर डॉ.के.आर. कांबळे, प्रभारी अधिकारी हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. यावेळी सरपंच श्री.प्रकाशराव गोरे, श्री.रघुनाथराव माने, डॉ.व्ही.एम.घोळवे, प्रा. प्रितम भुतडा आदीसह गावातील शेतकरी बांधव उपस्थित होते.
  ७. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, परभणी यांच्या संयुक्त विद्यमाने मराठवाडा मुक्ती संग्राम दिनानिमित्त दि. १७ सप्टेंबर, २०२१ रोजी ऑनलाईन रब्बी शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन केले होते. यावर्षी कोरोनाच्या संकटामुळे विद्यापीठाच्या वतीने झुम मिटिंग मोबाईल ॲप व युट्युबच्या माध्यमातून या ऑनलाईन कार्यक्रमाचे आयोजन केले होते. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन राहुरी येथील महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे मा. माजी कुलगुरु डॉ.योगेंद्र नेरकर यांच्या हस्ते झाले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण हे होते तसेच पुणे अटारीचे संचालक डॉ. लाखन सिंग यांची प्रमुख उपस्थिती होती. या कृषिसंवाद कार्यक्रमांमध्ये संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, शिक्षण संचालक डॉ. धर्मराज गोखले, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. देवराव देवसरकर श्री संतोष आळसे, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, परभणी यांच्यासह विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ, कृषि विभागाचे अधिकारी आणि मराठवाड्यातील शेतकरी मोठ्या संख्येने सहभागी झाले होते. कृषि विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांनी रब्बी हंगामातील पिकांच्या तंत्रज्ञानाबद्दल शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले.
  ८. केंद्रीय कापूस संशोधन संस्था, नागपुर व वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील कापूस संशोधन योजना यांच्या वतीने दिनांक १७ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी कपाशीवरील गुलाबी बोंडअळी व्यवस्थापन या विषयावर एक दिवसीय वेबीनारचे पाथरी तालुक्यातील बाभुळगाव येथे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी नवी दिल्ली येथील कृषि मंत्रालयाच्या कृषि सहयोग आणि शेतकरी कल्याण विभागाच्या सहसचिव (पिके) श्रीमती. आर. के. सिंह या होत्या तर प्रमुख पाहुणे म्हणून सहयोगी महासंचालक (भाकृअप) डॉ. आर. के. सिंह हे होते. यावेळी कापूस संशोधन योजनेचे प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. अशोक जाधव व केंद्रीय कापूस संशोधन केंद्र, नागपुर येथील प्रकल्प प्रमुख डॉ. विश्लेश नगराळे, प्रकल्पाचे समन्वयक व सहाय्यक कीटकशास्त्रज्ञ डॉ. डी. डी. पटाईत यांचे मार्गदर्शन लाभले. या वेबीनारमध्ये प्रकल्पाच्या लाभार्थी शेतकरी बांधवानी मोठ्या संख्येने सहभाग नोंदविला.
  ९. संशोधन संचालनालय आणि सोयाबीन संशोधन योजना यांचे संयुक्त विद्यमाने दिनांक २ डिसेंबर, २०२१ रोजी ऑनलाईन उन्हाळी सोयाबीन बीजोत्पादन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यशाळेच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण हे होते. या कार्यशाळेस उद्घाटक म्हणून इंदूर येथील भारतीय सोयाबीन संशोधन संस्थेच्या मा.संचालिका डॉ. निता खांडेकर या उपस्थित होत्या. तर कार्यक्रमास विद्यापीठाचे संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, भारतीय सोयाबीन संशोधन संस्थेचे माजी संचालक डॉ. विरेंद्रसिंह भाटीया, सोयाबीन संशोधन केंद्राचे प्रमुख डॉ. शिवाजी म्हेत्रे आदींची विशेष उपस्थिती होती. कार्यशाळेतील तांत्रिक सत्रात उन्हाळी सोयाबीन बीजोत्पादनाची आवश्यकता यावर डॉ. सतिश निचळ, बीजोत्पादनासाठी वाणाची निवड यावर डॉ. मिलींद देशमुख, उन्हाळी सोयाबीन लागवड तंत्रज्ञानावर डॉ. शिवाजी म्हेत्रे, उन्हाळी सोयाबीन पिकावरील किडींचे एकात्मिक व्यवस्थापनावर डॉ. राजेंद्र जाधव, उन्हाळी सोयाबीन रोग व्यवस्थापनावर डॉ. विक्रम घोळवे, उन्हाळी सोयाबीन काढणी, हाताळणी व साठवणुक यावर डॉ. खिजर बेग आदींनी मार्गदर्शन केले. कार्यशाळेत राज्यभरातील सात हजार पेक्षा जास्त शेतकरी बांधवांनी सहभाग झुम तसेच युट्युब माध्यमाद्वारे आजपर्यंत सहभाग नोंदविला आहे. यात महाबीज, महाराष्ट्र राज्य बीज प्रमाणीकरण यंत्रणा, कृषि विज्ञान केंद्र, कृषि विभाग, शेतकरी बीजोत्पादन कंपनी, शेतकरी गट, शेतकरी बांधव आदींनी ही सहभाग घेतला.
  १०. परभणी वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ व अमरावती जिल्ह्यातील घातखेडा येथील कृषि विज्ञान केंद्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने पशुशक्तीचा योग्य वापर प्रकल्पाच्या आदिवासी उपयोजनेतर्गत मौजे लवादा (ता. धारणी जि. अमरावती) येथे दिनांक ११

विविध कार्यक्रमांचे आयोजन

डिसेंबर, २०२१ रोजी आदिवासी शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण हे होते. व्यासपीठावर प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठाचे मा. कुलगुरु, डॉ. विलास भाले, माजी राज्यमंत्री तथा श्रमसाफल्य फाउंडेशनच्या मा. अध्यक्षा श्रीमती वसुधाताई देशमुख, मेळघाट येथील मा. आमदार श्री राजकुमार पटेल, पद्मश्री डॉ रविंद्र कोल्हे, पद्मश्री श्रीमती राहीबाई पोपरे, भोपाळ येथील पशुशक्तीचा योग्य वापर प्रकल्पाचे समन्वयक डॉ. महाराणी दीन, अमरावती जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी श्री अनिल खर्चान, वनामकृषिचे संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, डॉ. पंदेकृषिचे विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. राजेंद्र गाडे, सहकारमहर्षी श्री. नानासाहेब भिसे, माजी आमदार श्री केवलराम काळे, डॉ. स्मिती सोलंकी, डॉ. अतुल कळसकर आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. मेळाव्यात आदिवासी शेतकऱ्यांना परभणी कृषि विद्यापीठ विकसित बैलचलित व मनुष्यचलित कृषि औजारांचे मान्यवरांच्या हस्ते वाटप करण्यात आले. मेळाव्यास आदिवासी शेतकरी बांधव व महिला मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. याप्रसंगी कृषि प्रदर्शनाचेही आयोजन करण्यात आले होते.

११. विस्तार शिक्षण संचालनालय, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत कृषि विज्ञान केंद्र, तुळजापुर आणि महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनज्ञोती अभियान (उमेद), उस्मानाबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले जयंती निमित्त दिनांक ०३ जानेवारी, २०२२ रोजी ऑनलाईन महिला शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. देवराव देवसरकर हे होते. प्रमुख पाहुणे म्हणून अटारी, पुणेचे संचालक डॉ. लाखन सिंग हे होते तर प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून अक्कलकोट (जि. सोलापुर) येथील प्रियदर्शनी महिला सहायता समुहाच्या संचालिका श्रीमती वनीता तंबाके, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेच्या प्रकल्प संचालक श्रीमती प्रांजल शिंदे, प्रगतशील शेतकरी सौ. शैजला नरवडे, कृषि विज्ञान केंद्राचे कार्यक्रम समन्वयक प्रा. लालासाहेब देशमुख आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. ऑनलाईन मेळाव्यात मराठवाड्यातील शेतकरी महिला व शेतकरी बांधवानी मोठा सहभाग नोंदविला.
१२. कीटकनाशक प्रतिकारशक्ती व्यवस्थापन तंत्रज्ञान प्रसार प्रकल्प, कापूस संशोधन योजना आणि ग्रामीण कृषि मौसम सेवा योजना, वनामकृषि, परभणी यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक ३ जानेवारी, २०२२ मौजे पेठ बाभळगाव ता. पाथरी जि. परभणी येथे एक दिवसीय शेतकरी प्रशिक्षण आणि जनजागृती कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर हे होते तर संशोधन उपसंचालक डॉ. अशोक जाधव, ग्रामीण कृषि मौसम सेवा योजनेचे प्रकल्प समन्वयक डॉ. कैलास डाखोरे, सहायक कीटकशास्त्रज्ञ डॉ. दिगंबर पटाईत, ग्रामविकास अधिकारी श्री घुमरे आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. प्रशिक्षण कार्यक्रमात गुलाबी बॉडअळीचे व्यवस्थापन आणि हवामान अंदाजानुसार शेतीचे नियोजन या विषयी शेतकऱ्यांना सखोल माहिती दिली. तसेच वीज पडणे याविषयी पुर्वसुचना देणाऱ्या दामिनी व मेघदुत या मोबाईल ॲप बदल माहिती दिली. कार्यक्रमास विद्यापीठाचे श्री. ऋषिकेश औढेकर, प्रगतशील शेतकरी श्री बाबासाहेब रणे, सौ उज्वलाताई रणे, श्री. मंचकराव रणे, श्री. मुंजाजी धरमे, श्री. दिपक गिराम आदीसह मोठ्या संख्येने शेतकरी व महिला शेतकरी उपस्थित होते.
१३. ग्रामीण कृषि मौसम सेवा प्रकल्प, वनामकृषि, परभणीच्या वतीने हिंगोली जिल्ह्यातील तोंडापुर येथील कृषि विज्ञान केंद्रात दिनांक ६ जानेवारी, २०२२ रोजी शेतकऱ्यांसाठी हवामान आधारित कृषि सल्ला या विषयावर शेतकरी जनजागृती कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास ग्रामीण कृषि मौसम सेवेचे प्रकल्प समन्वयक डॉ. के. के. डाखोरे, कृषि विज्ञान केंद्राचे वरिष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. पी. पी. शेळके, संशोधन सहयोगी श्री. प्रमोद शिंदे, हवामान निरीक्षक श्री. ए. आर. शेख, श्री. डी. आर. बोबडे आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. प्रशिक्षण कार्यक्रमात हवामान अंदाजानुसार शेतीचे नियोजन या विषयी सखोल माहिती दिली. प्रशिक्षणास मोठ्या संख्येने शेतकरी बांधव सहभागी झाले होते.
१४. बीज तंत्रज्ञान संशोधन व पैदासकार बियाणे विभाग आणि भारतीय बीज विज्ञान संस्था, मऊ, मध्य प्रदेश यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक १४ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी आदिवासी उपयोजना अंतर्गत मौजे तळेगाव ता. उमरी जि. नांदेड येथील आदिवासी शेतकऱ्यांकरिता बीजोत्पादन प्रशिक्षण व निविष्टा वाटप कार्यक्रम संपन्न झाला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण हे होते तर संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर यांची प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. सहयोगी संचालक (बियाणे) डॉ.के.एस. बेग, डॉ. एस. बी. घुगे, डॉ. एस. पी. मेहत्रे, डॉ. स्मिता सोलंकी, माजी नगराध्यक्षश्री. संजय कुलकर्णी, श्री माधवराव जाधव, सरपंच श्री. सुरेश देशमुख, उपसरपंच श्री. अयुब खान पठाण, डॉ. अमोल मिसाळ, डॉ. दौंडे आदींची प्रमुख उपस्थिती

विविध कार्यक्रमांचे आयोजन

- होती. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते मौजे तळेगाव आदिवासी बहुल गावांतील सात आदिवासी शेतकऱ्यांना तुषार सिंचन संचाचे वाटप करण्यात आले. कार्यक्रमास मोठ्या मौजे तळेगाव येथील शेतकरी व विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ, अधिकारी व कर्मचारी उपस्थित होते.
१५. अखिल भारतीय कोरडवाहू शेती संशोधन प्रकल्प अंतर्गत हवामान बदलानुरूप राष्ट्रीय कृषि उपक्रम या योजने अंतर्गत दिनांक १५ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी मौजे उजळांबा ता. जि. परभणी येथे शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. शेतकरी मेळाव्याचे उद्घाटन संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर यांच्या हस्ते झाले तर प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ.संदीप जगताप, तालुका कृषि अधिकारी, परभणी हे उपस्थित होते. आयोजक मुख्य शास्त्रज्ञ डॉ.वासुदेव नारखेडे, कृषि अभियंता डॉ. मदन पेंडके, दैठणा मंडळ कृषि अधिकारी श्री कैलास गायकवाड, श्री.विठ्ठल धोतरे, सरपंच, उजळांबा, श्री. गणेश दळवे, सरपंच, बाभुळगाव, आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. या मेळाव्यास बाभुळगाव, उजळांबा व पिंपळगाव येथील शेतकरी व गावकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
१६. सेंद्रीय शेती संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्राच्या वतीने ३० दिवसीय राज्यस्तरीय सेंद्रीय शेती प्रशिक्षणाचे ऑनलाईन वेबीनारच्या माध्यमातून दिनांक १५ फेब्रुवारी ते ३१ मार्च, २०२२ दरम्यान आयोजन करण्यात आले होते. दिनांक १५ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे उद्घाटन आनंद कृषि विद्यापीठ, आनंद व गुजरात सेंद्रीय कृषि विद्यापीठाचे मा.कुलगुरु डॉ. के. बी. कथिरिया यांनी केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण हे होते. डॉ. व्यंकटराव मायंदे, माजी कुलगुरु, डॉ.पंदेकृवि, अकोला आणि डॉ.आर. बी. देशमुख, माजी कुलगुरु, मफुकृवि, राहुरी हे प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते.डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, संशोधन संचालक,डॉ. अजयसिंह राजपुत, कृषि संचालक, (म.रा.), डॉ. नचिकेत कोटवालीवाले, संचालक, केंद्रीय काढणी पश्चात अभियांत्रिकी तंत्रज्ञान संस्था, लुधियाना आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. प्रशिक्षणात दि. १५ फेब्रुवारी ते ३१ मार्च, २०२२ दरम्यान ऑनलाईन झुम मिटींग प्लॅटफॉर्मवरून सायंकाळी ७.०० ते ८.३० व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले आहे. प्रशिक्षणात सेंद्रीय शेतीमधील विविध विषयांवर तज्ञांचे मार्गदर्शन लाभणार आहे.
१७. कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार आणि भाकृअप भारतीय तेलबिया संशोधन संस्था, हैदराबाद यांच्या मदतीने तेलबियांच्या दर्जेदार बियाणाची उपलब्धता वाढविण्यासाठी सीड हब प्रकल्पांच्या माध्यमातून वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठात बांधण्यात आलेल्या करडई बियाणे साठवण गोदामाचे उद्घाटन दि.२८ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी मा. कुलगुरु डॉ.अशोक ढवण यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी हैद्राबाद येथील भाकृअप भारतीय तेलबिया संशोधन संस्थेच्या संचालिका डॉ.एम.सुजाता या प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होत्या. तर संशोधन संचालक डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, नोडल अधिकारी डॉ.एस.एन.सुधाकर बाबु, सहयोगी संचालक (बियाणे) डॉ.के.एस. बेग, करडई बियाणे हबचे प्रभारी अधिकारी डॉ.एस.बी. घुगे, राज्य समन्वयक श्री.साबळे आदींची प्रमुख उपस्थिती होती.यावेळी मा कुलगुरु डॉ.अशोक ढवण, डॉ.एम. सुजाता, डॉ. दत्तप्रसाद वासकरयांनी मार्गदर्शन केले. २०० मेट्रीक टन क्षमता असलेल्या नवीन गोदामामुळे विद्यापीठ विकसीत करडई पिकांच्या बियाणांची साठवणुक करणे शक्य होईल. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ.एस.बी. घुगे यांनी केले. सुत्रसंचालन श्री.ऋषिकेश औढेकर यांनी केले तर आभार डॉ.अरविंद पंडागळे यांनी मानले. कार्यक्रमास विद्यापीठातील अधिकारी, कर्मचारी, शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
१८. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठांतर्गत असलेल्या औरंगाबाद येथील राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्पातील अखिल भारतीय बाजरी संशोधन प्रकल्पास वर्ष २०२१-२२ करीता संशोधन व बीजोत्पादनाच्या उत्कृष्ट कार्याबद्दल प्रशस्तीपत्र देवुन गौरविण्यात आले. दिनांक २ व ३ मार्च, २०२२ रोजी मध्यप्रदेश, गुजरात, महाराष्ट्र, आंध्रप्रदेश व तामिळनाडु राज्यातील बाजरा संशोधन प्रकल्पाच्या ५७ वी वार्षिक बैठकीचे ऑनलाईन आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे महासंचालक डॉ.त्रिलोचन महापात्र, उपमहासंचालक डॉ.टी.आर. शर्मा, सहाय्यक संचालक डॉ.आर.के. सिंग, प्रकल्प समन्वयक डॉ.तारा सत्यवती आदींची प्रमुख उपस्थिती होती.
१९. अखिल भारतीय समन्वयित शेतकऱ्यांच्या शेतावरील प्रयोग योजनेच्या वतीने दिनांक २ मार्च, २०२२ रोजी मौजे धानोरा ता.वसमत जि.हिंगोली येथे एकात्मिक शेती पध्दती या विषयावर शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन संचालक डॉ.दत्तप्रसाद वासकर हे होते. मौजे धानोरा येथील प्रगतशील शेतकरी श्री. दादाराव राऊत, श्री. पांडुरंग गाडे, मुख्य कृषिविद्यावेत्ता डॉ.वासुदेव नारखेडे, कृषि विद्यावेत्ता डॉ. सुरेश कौसल्ये, मृदा शास्त्रज्ञ डॉ. सुदाम शिराळे

आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. कार्यक्रमास शेतकरी बांधव मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

२०. ज्वार संशोधन केंद्राच्या वतीने दिनांक ३ मार्च, २०२२ रोजी ज्वार महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण हे होते. व्यासपीठावर संशोधन संचालक डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, प्रभारी अधिकारी डॉ.के.आर.कांबळे आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. कार्यक्रमात आदिवासी उपयोजने अंतर्गत मौजे वाळक्याचीवाडी व गारगोटवाडी येथील आदिवासी शेतकरी गटांना मिरची कांडप, शेवई मशीन, पापड मशीन, सायकल कोळपे, पेरणी यंत्र आदींचे वाटप करण्यात आले. तसेच यावेळी ज्वार संग्रहालयाचे उद्घाटन करण्यात आले. मौजे जांब, ब्राम्हणगांव, उमरी, मांडाखळी, वाळक्याचीवाडी, गारगोटवाडी गावांतील शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. तसेच डॉ. व्ही. व्ही. काळपांडे, डॉ.पं.दे.कृ.वि, अकोला, डॉ. डी.डी. दुधाडे, मफुकृवि, राहुरी, डॉ. गोपाल ठाकरे, डॉ. एल.एन. जावळे, डॉ. मोहम्मद ईलियास, डॉ. व्ही. एम. घोळवे आदींसह विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ, अधिकारी व कर्मचारी उपस्थित होते.
२१. अखिल भारतीय समन्वयीत सोयाबीन संशोधन योजनेअंतर्गत उन्हाळी सोयाबीन बीजोत्पादन पीक पाहणी कार्यक्रमाचे आयोजन दिनांक ७ मार्च, २०२२ रोजी करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरु डॉ.अशोक ढवण हे होते. यावेळी व्यासपीठावर संशोधन संचालक डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, कुलसचिव डॉ. धिरजकुमार कदम, प्रभारी विद्यापीठ नियंत्रक श्री. किरण कोल्हे, सहयोगी संचालक (बियाणे) डॉ.के.एस.बेग, सोयाबीन पैदासकार डॉ. शिवाजी म्हेत्रे आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. परभणी कृषि विद्यापीठातील सोयाबीन संशोधन केंद्राने २० हेक्टर नवीन प्रक्षेत्र विकसीत केले असून येथे विद्यापीठ विकसीत अधिक उत्पादन देणारे एमएयुएस ७१, एमएयुएस १६२, एमएयुएस १५८, एमएयुएस ११२ या मुख्य चार वाणांचे न्युक्लियस बीजोत्पादन कार्यक्रम हाती घेण्यात आला आहे. यामुळे शेतकऱ्यांमध्ये सोयाबीनचे नवीन बियाणे बदल कार्यक्रमास हातभार लाभणार आहे. कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन डॉ. राजेंद्र जाधव यांनी केले तर आभार ऋषिकेश औढेकर यांनी मानले. कार्यक्रमास विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ, अधिकारी व कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
२२. अनुसूचित जाती उपयोजनेअंतर्गत शेतकऱ्यांसाठी कृषि यांत्रिकीकरण व मुल्यवर्धन या विषयावरील दोन दिवसीय प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन अखिल भारतीय समन्वयीत संशोधन प्रकल्प कृषि क्षेत्रात पशु शक्तीचा योग्य वापर योजनेच्या वतीने दिनांक ८ व ९ मार्च, २०२२ रोजी करण्यात आले आहे होते.प्रशिक्षणाचे उद्घाटनमा.कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी प्रभारी संचालक संशोधन डॉ.जी.के.लॉडे, परभणी तालुका कृषि अधिकारी श्री. संदिप जगताप, धर्मभुमी पत्रकाचे संपादक श्री मदन कोल्हे, संशोधन अभियंता डॉ. स्मिता खोडके, डॉ. राहुल रामटेके आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. प्रशिक्षणात डॉ. स्मिता सोलंकी यांनी कृषि यांत्रिकीकरण प्रात्यक्षिक, महिला गृह उद्योग व बचत गटासाठी पापड मशीन, शेवई मशीन, मिरची कांडप, दाल मिल, पिठ गिरणी, तेलघाणी इत्यादी यंत्रांचे प्रात्यक्षिक दाखवून त्याबाबतचे मार्गदर्शन केले. तसेच डॉ. राहुल रामटेके यांनी सौर वाळवणी प्रक्रिया उद्योग या विषयावर आणि श्री संदिप जगताप यांनी मुल्यवर्धन करून आर्थिक विकास या विषयावर मार्गदर्शन केले. सदरील प्रशिक्षणात ५० पेक्षा जास्त शेतकरी व महिलांनी नोंदणी केली व विद्यापीठातील प्राध्यापक, शास्त्रज्ञ व विद्यार्थी यांनी सहभाग नोंदवला.
२३. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील अखिल भारतीय समन्वयीत संशोधन प्रकल्प-कृषिक्षेत्रात पशुशक्तीचा योग्य वापर प्रकल्पांतर्गत शेतकरी व महिलांसाठी दिनांक ११ मार्च, २०२२ रोजी तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिक मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. उद्घाटन कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे प्रभारी प्राचार्य डॉ.राहुल रामटेके हे होते तर प्रमुख अतिथी म्हणून परभणी जिल्हा उद्योग केंद्राचे संचालक श्री.बाळासाहेब झिंजाडे, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री.विजयकुमार लोखंडे, ज्वार संशोधन केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ.के.आर. कांबळे, आयोजक संशोधन अभियंता डॉ.स्मिता सोलंकी, डॉ.मदन पेंडके डॉ.संदेश देशमुख आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. सदरील मेळाव्यास १५० पेक्षा जास्त शेतकरी महिला व पुरुष यांनी सहभाग नोंदवला.
२४. ज्वार संशोधन केंद्राच्या वतीने अद्यारेषीय ज्वार पीक प्रात्यक्षिक योजने अंतर्गत दिनांक १४ मार्च, २०२२ रोजी मौजे ब्राम्हणगाव ता.जि.परभणी येथे ज्वारीचे मूल्यवर्धन व उन्हाळी सोयाबीन लागवड या विषयावर शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर हे होते तर मौजे ब्राम्हणगाव येथील सरपंच श्री दगडुअप्पा

काळदाते, उपसरपंच ज्ञानेश्वर काळदाते, सोयाबीन पैदासकार डॉ.शिवाजी म्हेत्रे, सोयाबीन कीटकशास्त्रज्ञ डॉ राजेंद्र जाधव, ज्वार संशोधन केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ.के.आर. कांबळे, ज्वार पैदासकार डॉ.लक्ष्मण जावळे, ज्वार कीटकशास्त्रज्ञ डॉ.मोहंमद इलियास, ज्वार रोग शास्त्रज्ञ डॉ विक्रम घोळवे, डॉ.अंबिका मोरे, प्रा.प्रितम भुतडा आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. डॉ.दत्तप्रसाद वासकर यांनी ज्वारीच्या मूल्यवर्धन, बाजारपेठीतील मागणीनुसार पॅकींग, ग्रेडिंग या विषयावर मार्गदर्शन केले. तांत्रिक सत्रात ज्वारीचे सुधारीत वाणावर डॉ.विक्रम घोळवे यांनी मार्गदर्शन केले तर ज्वारीचे कीड व्यवस्थापनावर डॉ.मोहंमद इलियास, डॉ.विक्रम घोळवे यांनी ज्वारीचे रोग व्यवस्थापन, प्रा.प्रितम भुतडा यांनी ज्वारीचे सुधारीत लागवड तंत्रज्ञानावर मार्गदर्शन केले. तसेच डॉ.शिवाजी म्हेत्रे यांनी उन्हाळी सोयाबीन बीजोत्पादनावर तर सोयाबीन किड व्यवस्थापनावर डॉ.राजेंद्र जाधव यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमास शेतकरी बांधव मोठया संख्येने उपस्थित होते.

२५. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील कापूस संशोधन योजनाच्या वतीने नागपुर येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद केंद्रीय कापूस संशोधन संस्था पुरस्कृत राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अभियानातर्गत किटकनाशक प्रतिकारशक्ती व्यवस्थापन प्रकल्पा अंतर्गत कृषि निविष्टा विक्रेते आणि कापूस जिर्नींग मिल धारक यांचे करीता कपाशीवरील गुलाबी बोंडअळीचे एकात्मिक व्यवस्थापन या विषयावर एकदिवसीय प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन दिनांक १५ मार्च, २०२२ रोजी करण्यात आले होते. प्रशिक्षणाच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन संचालक डॉ.दत्तप्रसाद वासकर हे होते तर प्रमुख पाहुणे कृषि उपसंचालक श्री.बी.एस.कच्छवे हे होते. व्यासपीठावर कृषि किटकशास्त्र विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ.संजीव बंटेवाड, पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ.गजेंद्र लोंढे, सहयोगी संचालक (बियाणे) डॉ.के.एस.बेग, कापूस संशोधन योजनेचे प्रभारी अधिकारी डॉ.अशोक जाधव आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. प्रशिक्षणात डॉ.बी.व्ही.भेदे यांनी गुलाबी बोंडअळी व्यवस्थापन, डॉ.ए.टी.दौंडे यांनी कापूस रोग व्यवस्थापन आणि डॉ.डी.डी. पटाईत यांनी किटकनाशकाचा सुरक्षीत वापर यावर सचित्र मार्गदर्शन केले. प्रास्ताविकात डॉ.अशोक जाधव यांनी किटकनाशक प्रतिकारकशक्ती व्यवस्थापन प्रकल्पाच्या कार्याचा आढावा मांडला. कार्यक्रमात कापूस दिनदर्शिका २०२२ व कापूस लागवड तंत्रज्ञान या नुस्तिकेचे मान्यवरांच्या हस्ते विमोचन करण्यात आले. प्रशिक्षणार्थीना मान्यवरांच्या हस्ते प्रमाणपत्राचे वाटप करण्यात आले. कार्यक्रमास डॉ.एस.पी.म्हेत्रे, डॉ.एस.बी.घुगे, डॉ.स्मिता सोळुंके, डॉ.अमोल मिसाळ, डॉ.अमित तुप्पे, डॉ.सी.डी.देशमुख आदीसह विद्यापीठातील अधिकारी, कर्मचारी, कृषि निविष्टा विक्रेते उपस्थित होते.
२६. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातील अखिल भारतीय समन्वयीत सिंचन पाणी व्यवस्थापन प्रकल्पाच्या वतीने दिनांक २५ मार्च, २०२२ रोजी मौजे भोसा (ता.मानवत जि.परभणी) येथे आयोजित शेतकरी मेळाव्याच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन संचालक डॉ.दत्तप्रसाद वासकर हे होते. कार्यक्रमास सरपंच श्री.सुभाषराव जाधव, आयोजक मुख्य शास्त्रज्ञ डॉ.हरीश आवारी, कोरडवाहु संशोधन केंद्राचे शास्त्रज्ञ डॉ.मदन पेंडके, कृषि विद्यावेत्ता डॉ.गजानन गडदे डॉ.मेघा जगताप आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. कार्यक्रमात भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद यांच्या अंतर्गत असलेल्या भुवनेश्वर येथील पाणी व्यवस्थापन प्रकल्पाकडून प्राप्त निधीतून अकरा अनुसुचित जातीतील लाभार्थीना शेतकऱ्यांना पाणी व्यवस्थापनाचे महत्व अवगत करण्यासाठी व आर्थिकस्तर उंचविण्यासाठी तुषार सिंचन संचाचे वाटप मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमास शेतकरी बांधव मोठया संख्येने उपस्थित होते.
२७. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठातर्गत असलेले नांदेड येथील कापूस संशोधन केंद्रामध्ये सहयोगी संचालक (बियाणे) कार्यालय, कापूस संशोधन केंद्र आणि केळी संशोधन केंद्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक २८ मार्च, २०२२ रोजी आयोजित हळद, केळी व कापूस पीक शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते, मेळाव्याच्या अध्यक्षस्थानी मा.कुलगुरू डॉ.अशोक ढवण होते. कार्यक्रमास निवासी उपजिल्हाधिकारी श्री.प्रदीप कुलकर्णी, वनामकृविचे संचालक संशोधन डॉ.दत्तप्रसाद वासकर, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री लतीफ पठाण, श्री.रविशंकर चलवदे, कापूस विशेषज्ञ डॉ.खिजर बेग, डॉ.विश्वनाथ खंदारे, डॉ.सुजाता धुतराज आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. तांत्रिक सत्रात नांदेड व हिंगोली जिल्हयामधील हळद व केळी पिकाचे वाढते क्षेत्र व त्यावरील समस्यांवर करावयाच्या उपाययोजनांबाबत या मेळाव्यामध्ये माहिती देण्यात आली. कार्यक्रमास विद्यापीठातील अधिकारी, कर्मचारी, शेतकरी बांधव मोठया संख्येने उपस्थित होते.

प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजन
अभास पशु शक्तीचा वापर योजना

अ.क्र.	प्रशिक्षण कार्यक्रम तपशील	कालावधी	लाभार्थी
१	अभास पशु शक्तीचा वापर आणि कृषि विज्ञान केंद्र, जळगाव जामोद यांच्या संयुक्त विद्यमाने शेतकऱ्यांसाठी आधुनिक कृषि अवजारे वापर यावर प्रशिक्षण कार्यक्रम	२५.५.२०२१	३५
२	वनामकृवि, परभणी आणि कृषि विभाग महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने रुंद वरंबा सरी पध्दतीने पेरणी व यांत्रिकीकरण यावर प्रशिक्षण कार्यक्रम	२७.५.२०२१	७५
३	अभास पशु शक्तीचा वापर केशरपुर, ता. चिखलदरा जि. अमरावती येथील शेतकऱ्यांसाठी आधुनिक कृषि अवजारे व त्यांचा वापर यावर प्रशिक्षण कार्यक्रम	२०.१०.२०२१	१६
४	अभास पशु शक्तीचा वापर वाई ता. कळमनुरी जि. हिंगोली येथील शेतकऱ्यांसाठी बैलचलित अवजारे व त्यांचा वापर यावर प्रशिक्षण कार्यक्रम	१९.११.२०२१	२९
५	अभास पशु शक्तीचा वापर आदिवासी उपयोजना अंतर्गत कृषि यांत्रिकीकरण व मुल्यवर्धन यावर प्रशिक्षण कार्यक्रम	२९-३० नोव्हेंबर २०२१	६४
६	अभास पशु शक्तीचा वापर कार्यशील शेतकरी बचत गट, ठवरवाडी ता. हदगाव जि. नांदेड येथील शेतकऱ्यांसाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम व अवजारे वाटप	२४.६.२०२१	१८
७	स्वराम अँग्रो शेतकरी बचत गट मांडाखळी जि. परभणी येथील शेतकऱ्यांसाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम व अवजारे वाटप	२९.६.२०२१	२३
८	अभास पशु शक्तीचा वापर कृषि विज्ञान केंद्र, परभणी येथे शेतकऱ्यांसाठी ट्रॅक्टरचलित व बैलचलित अवजारे वापर यावर प्रशिक्षण कार्यक्रम	३०.६.२०२१	४५
९	अभास पशु शक्तीचा वापर प्रगतीशील शेतकरी समुह गट लवादा, ता. धारणी जि. अमरावती येथील शेतकऱ्यांसाठी प्रशिक्षण व अवजारे वाटप कार्यक्रम	२७.७.२०२१	०८

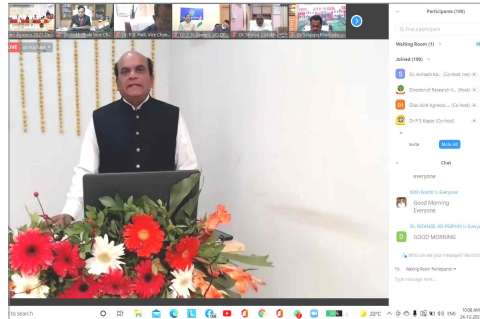
मान्यवरांच्या भेटी व कार्यक्रमांचे आयोजन

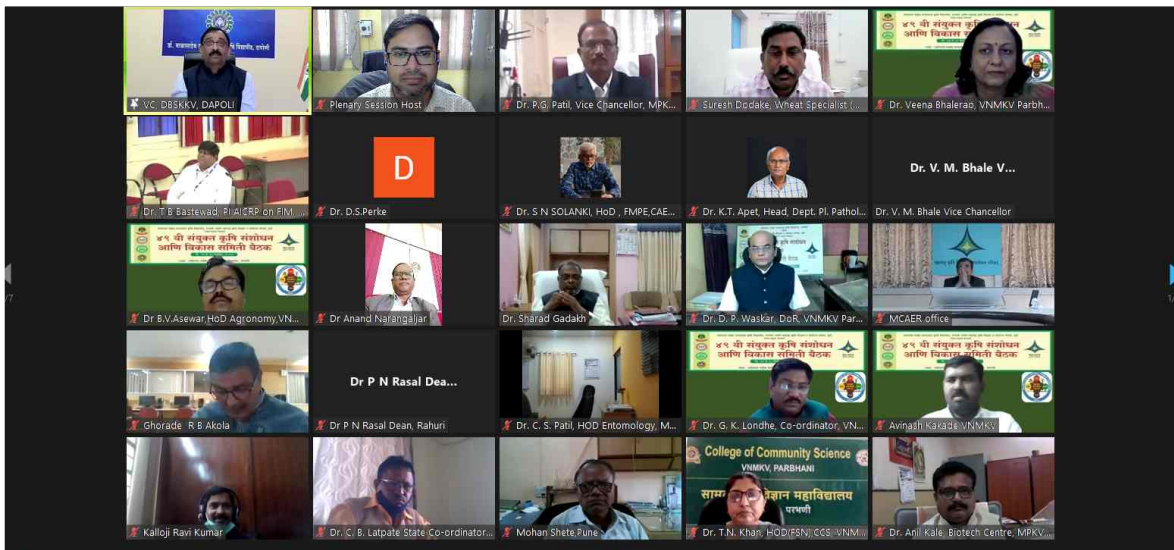
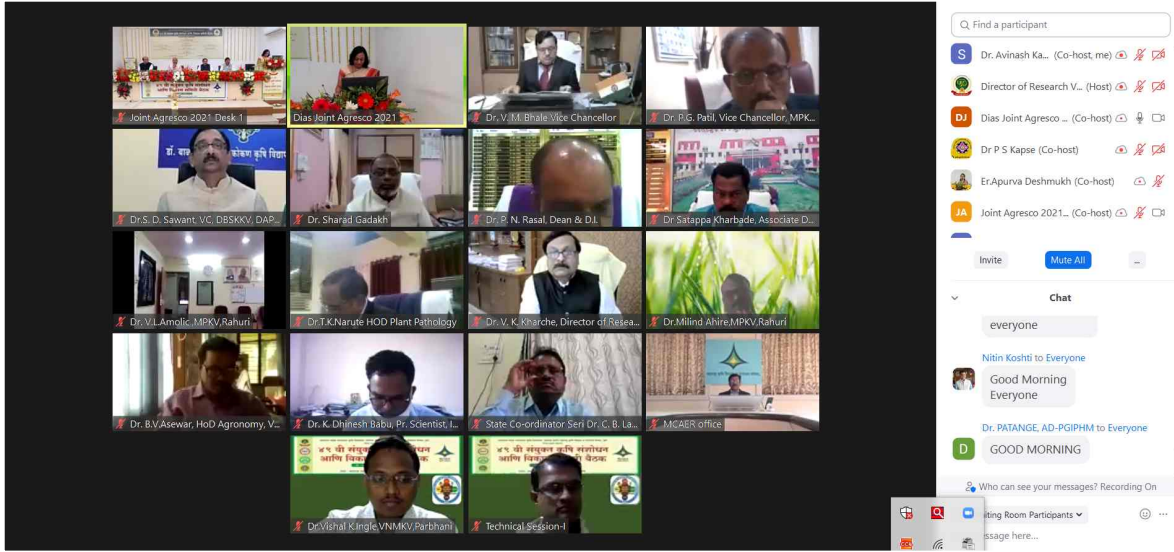

संयुक्त कृषि संशोधन आणि विकास समितीच्या ४९ व्या बैठकीचे आयोजन

दिनांक २४ ते ३० डिसेंबर, २०२१

महाराष्ट्रातील चारही कृषि विद्यापीठांच्या संयुक्त कृषि संशोधन आणि विकास समितीच्या ४९ व्या बैठकीचे आयोजन दिनांक २४ ते ३० डिसेंबर, २०२१ दरम्यान आभासी माध्यमातून वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ व महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषद, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने करण्यात आले होते. या बैठकीच्या दिनांक २४ डिसेंबर उद्घाटनप्रसंगी अध्यक्षस्थानी डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठाचे मा. कुलगुरु, डॉ. विलास भाले होते. बैठकीस राज्याचे मा. प्रधान सचिव (कृषि) श्री. एकनाथ डवले, कृषि परिषदेचे मा. महासंचालक श्री. विश्वजीत माने, स्वागताध्यक्ष वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे मा. कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, दापोली येथील डॉ. बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापीठाचे मा. कुलगुरु डॉ. संजय सावंत, राहुरी येथील महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे मा. कुलगुरु डॉ. प्रशांतकुमार पाटील, वनामकृषिचे संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, डॉ. पंढेकृषिचे संशोधन संचालक डॉ. व्ही. के. खर्चे, डॉ. बासाकोकृषिचे संशोधन संचालक डॉ. पी. एम. हळदणकर, मफुकृषिचे संशोधन संचालक डॉ. एस. आर. गडाख, कृषि परिषदेचे संशोधन संचालक डॉ. हरिहर कौसडीकर, शिक्षण संचालक डॉ. धर्मराज गोखले, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. देवराव देवसरकर आदींची प्रमुख उपस्थिती होती. या बैठकीच्या समारोपीय कार्यक्रमाप्रसंगी दि. ३० डिसेंबर, २०२१ रोजी अध्यक्षस्थानी मा. कृषिमंत्रि तथा कृषि विद्यापीठाचे प्रतिकुलपती मा.ना.श्री. दादाजी भुसे होते. कार्यक्रमात विद्यापीठातील निवृत्त कृषि संशोधकांचा मान्यवरांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला तसेच विविध पुस्तके, घडीपत्रिकांचे विमोचन करण्यात आले. एक आठवडा चाललेल्या बैठकीत राज्यातील चारही कृषि विद्यापीठातील तीनशे पेक्षा जास्त शास्त्रज्ञांनी सहभाग घेतला. कार्यक्रमातील तांत्रिक सत्रातील १२ गटांचा कार्यवृत्ताचे वाचन त्यात्या गटाच्या समन्वयकांनी केले. या बैठकीत चारही कृषि विद्यापीठांच्या ९ विविध पिकांच्या नवीन वाण, १५ कृषि अवजारे व यंत्रे आदीसह एकूण १९३ संशोधन शिफारशींना मान्यता देण्यात आली. विकसित वाणास लागवडीकरीता मान्यता देण्यात आली. यात सोयाबीनच्या वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाच्या एमएयुएस-७२५, करडई पिकांचा पीबीएनएस-१५४ व रब्बी ज्वारी हुरडाच्या परभणी वसंत (पीव्हीआरएसजी-१०१) तीन वाणास मान्यता देण्यात आली. याशिवाय ७ कृषि अवजारे व वेगवेगळश्रया विभागांच्या ४४ शिफारशी प्रसारीत करण्यात आल्या (सोबत मान्यताप्राप्त संशोधन शिफारशी जोडल्या आहेत).

बीजोत्पादन कार्यक्रम २०२१-२२

अ.क्र.	तपशील	बियाण्यांचा प्रकार	उत्पादन किं.	एकुण उत्पादन किं.
अ	खरीप			
१.	सोयाबीन	पैदासकार	३३५१.९७	५१८४.१६
		पायाभुत	८००.२१	
		सत्यतादर्शक	५०९.४९	
		प्रमाणित	५२२.४९	
२.	तूर	पैदासकार	२४४.३०	८९९.४६
		पायाभुत	२९५.९०	
		सत्यतादर्शक	२४५.५६	
		प्रमाणित	११३.७०	
३.	मुग	पैदासकार	६८.६९	११०.६९
		पायाभुत	३६.२०	
		सत्यतादर्शक	०५.८०	
४.	उडीद	पैदासकार	०९.३२	०९.३२
५.	ज्वार	पैदासकार	२२.१६	७०.१६
		सत्यतादर्शक	४८.००	
६.	बाजरा	पैदासकार	३३.०२	३३.०२
७.	साळ	पैदासकार	१०.१०	१०.१०
८.	सूर्यफुल	पैदासकार	००.९७	०२.१७
		पायाभुत	०१.२०	
९.	भुईमुग	पैदासकार	०३.५२	०३.५२
१०.	भेंडी	पैदासकार	०२.४०	०२.४०
एकुण खरीप				६३२५.००
ब	रबी			
१.	रबी ज्वार	पैदासकार	२३१.२६	२४२.९४
		सत्यतादर्शक	११.६८	
२.	हरभरा	पैदासकार	१८३.८३	४५१.३६
		सत्यतादर्शक	१५८.६२	
		पायाभुत	६७.९७	
		प्रमाणित	४०.९४	
३.	करडई	पैदासकार	५१.५६	१८५.१६
		सत्यतादर्शक	८०.१७	

अ.क्र.	तपशील	बियाण्यांचा प्रकार	उत्पादन किं	एकुण उत्पादन किं
		पायाभुत	२१.८८	
	करडई	प्रमाणित	३१.५५	
४.	गहु	पैदासकार	१२८.२४	१५५.५२
		सत्यतादर्शक	२७.२८	
५.	सूर्यफुल	पैदासकार	०५.०८	०८.०८
		प्रमाणित	०३.००	
६.	जवस	पैदासकार	१०.१०	७७.७३
		सत्यतादर्शक	१८.००	
		पायाभुत	०८.००	
		प्रमाणित	४१.६३	
			एकुण रबी	११२१.५१
			एकुण खरीप रबी	७४४६.५१
बियाणे विक्री	अ. खरीप	रु. ३,२७,७८,०७५/-	ब. रबी	रु. २,१६,८१,५११/-
			एकुण	रु.५,४४,५९,५८६/-

फळझाडाच्या कलमा व रोपांची विक्री

अ.क्र.	फळपिकाचे नांव कलमे/रोपे	जुना दर व नवा दर	रोपे विक्री नग	एकुण विक्री	रक्कम रूपये	एकुण रक्कम रूपये
१	आंबा (केसर व इतर)	६०	२,१०९	७,०२७	१,२६,५४०	५,१९,९८०
		८०	४,९१८		३,९३,४४०	
२	चिकु (कालीपत्ती)	७०	२,२२९	३,०४६	१,५६,०३०	२,२९,५६०
		९०	८१७		७३,५३०	
३	चिंच (नं.-२६३, प्रतिष्ठान व अजिंठा)	६०	३,४८०	३,९००	२,०८,८००	२,३८,२००
		७०	४२०		२९,४००	
४	जांभुळ (कोंकण बहाडोली)	६०	५४५	१,४९६	३२,७००	९९,२७०
		७०	९५१		६६,५७०	
५	सिताफळ (बाळानगर)	४०	१,६३३	१,८४२	६५,३२०	७५,७७०
		५०	२०९		१०,४५०	
६	हनुमानफळ	४०	१३५	२११	५४००	९,२००
		५०	७६		३८००	
७	मोसंबी (न्युसेलर/काटोल गोल्ड)	८०	२,८३०	२,८३०	२,२६,४००	२,२६,४००
८	संत्रा (नागपुर)	८०	१३७	१३७	१०,९६०	१०,९६०
९	डाळिंब (भगवा)	३५	२९२	२,१४६	१०,२२०	६५,८४०
		३०	१,८५४		५५,६२०	
१०	अंजीर (दिनकर)	३५	१८६	५०३	६५१०	१९,१९०
		४०	३१७		१२,६८०	
११	आवळा (एनए-७)	४०	५६३	६४३	२२,५२०	२६,५२०
		५०	८०		४०००	
१२	पेरु	५०	५,४३३	७,०७७	२,७१,६५०	३,७०,२९०
		६०	१,६४४		९८,६४०	
१३	चिंच रोप	२५	१५२	१५२	३,८००	३,८००
१४	जांभुळ रोप	२५	२२	२२	५५०	५५०
१५	सीडलेस लिंबु रोपे	३०	२	४	६०	१४०
		४०	२		८०	
१६	आवळा रोपे	२५	७	७	१७५	१७५
१७	कागदी लिंबु रोपे	४०	३,६८३	४,५१२	१,४७,३२०	१,७६,३३५
		३५	८२९		२९,०१५	

१८	करवंद	१५	१,९५९	१,९५९	२९,३८५	२९,३८५
१९	इतर	२५	५,९९०	५,९९०	१,४९,७५०	१,४९,७५०
२०	शोभीवंत	५०	९८	९८	४,९००	४९००
२१	कडीपत्ता	२५	१९४	१९४	४,८५०	४८५०
२२	रंगपूर लाईम रोपे	३०	१,०१६	१,०१६	३०,४८०	३०,४८०
२३	शेवगा	१०	४७७	४७७	४,७७०	४,७७०
२४	नारळ रोपे	१००	१९२	१९२	१९,२००	१९,२००
२५	बांबु रोपे	२०	१५३	१५३	३,०६०	३,०६०
२६	चिंच फळांचा लिलाव	-	-	-	-	४५,०००
२७	मोसंबी फळांचा लिलाव	-	-	-	-	३५,०००
२८	आवळा फळांचा लिलाव	-	-	-	-	१०,०००
२९	रंगपुर फळांचा लिलाव	-	-	-	-	५५,५००
३०	वाळलेल्या झाडांचा लिलाव	-	-	-	-	१०,०००
३१	चिकु फळांचा लिलाव	-	-	-	-	७,०००
३२	उधारी वसुली व इतर	-	-	-	-	२,९६,७०५
	एकूण नगदी विक्री	-	-	-	-	२७,७७,७८०
	मध्यवर्ती प्रक्षेत्र विभागास मोफत दिलेली (आंबा, पेरू व चिंच)	-	-	-	-	२,५४,४००
	विद्यापीठातील इतर कार्यालयाकडून येणे बाकी	-	-	-	-	२,७२,०७०
	रोपवाटीका उत्पादन	-	-	-	-	३३,०४,२५०

उत्पादन चाचणी प्रयोगांची माहिती २०२१-२२

वर्ष	पिकाचे नाव	संशोधन केंद्राचे नाव	तपासणीसाठी प्राप्त संकरीत/ सुधारीत वाणांची संख्या
२०२१-२२	कापूस	कापूस संशोधन केंद्र, नांदेड	०१
	कापूस	कापूस संशोधन योजना, परभणी	०३
	भाजीपाला	उद्यानविद्या संशोधन केंद्र (भाजीपाला), परभणी	१०८
	तूर	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०८
	मुग	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०६
	उडीद	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०५
	हरभरा	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर	०९
	सोयाबीन	सोयाबीन संशोधन केंद्र, परभणी	२४
	ज्वारी	ज्वार संशोधन केंद्र, परभणी	०१
	ज्वारी	कृषि संशोधन केंद्र, सोमनाथपूर	०१
	गहु	गहु व मका संशोधन केंद्र, परभणी	४०
	मका	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद	८६
	बाजरी	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद	२३
		एकुण	३१५
		प्राप्त तपासणी शुल्क (रु.)	१,०७,६७,५००/-
वर्ष	पिकाचे नाव	संशोधन केंद्राचे नाव	तपासणीसाठी प्राप्त उत्पादनांची संख्या
२०२१-२२	कापूस	कापूस संशोधन केंद्र, नांदेड	३४
	कापूस	कापूस संशोधन योजना, परभणी	०३
	सोयाबीन	सोयाबीन संशोधन केंद्र, परभणी	०५
	कापूस	मृद विज्ञान कृषि रसायनशास्त्र विभाग, परभणी	०३
	सोयाबीन	मृद विज्ञान कृषि रसायनशास्त्र विभाग, परभणी	०२
	मिरची	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	१५
	टोमॅटो	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	०२
	कांदा	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	०२
	काकडी	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	०३
	वांगे	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	०१
	भेंडी	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	०१
	फुलकोबी	भाजीपाला संशोधन केंद्र, परभणी	०१
	मिरची	करडई संशोधन केंद्र, परभणी	०२
	गहु	गहु व मका संशोधन केंद्र, परभणी	०२
	मका	गहु व मका संशोधन केंद्र, परभणी	१०
	लिंबु	मोसंबी संशोधन केंद्र, परभणी	०१
		एकुण	८७
		प्राप्त तपासणी शुल्क (रु)	७५,०३,८१६/-
		एकुण प्राप्त तपासणी शुल्क (रु)	१,८२,७१,३१६/-

विस्तार शिक्षण

प्रस्तावना :

विस्तार शिक्षण संचालनालय, कृषि विद्यापीठात होणारे नविन संशोधन शेतक-यांपर्यंत पॉंचविण्याचे कार्य विभागीय कृषि विस्तार शिक्षण केंद्र, कृषि विज्ञान केंद्र, विस्तार शिक्षण योजना व कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राद्वारे करण्यात येते. विद्यापीठातील महाविद्यालये आणि संशोधन केंद्र ही विविध विस्तार उपक्रमाचे आयोजन करतात. तसेच या संचालनालयामार्फत आयोजित विस्तार उपक्रमात सक्रिय सहभाग घेतात. विद्यापीठाचे कृषि तंत्रज्ञान शेतकऱ्यांच्या शेतावर पोहचविणे व प्रत्याभरण जमा करणे हा यामागील प्रमुख हेतू होता.

औरंगाबाद, लातूर, परभणी व अंबाजोगाई येथे असे एकूण ०४ विभागीय कृषि विस्तार शिक्षण केंद्रे कार्यरत आहेत. प्रत्येक विभागीय विस्तार शिक्षण केंद्राच्या कार्यक्षेत्रात मराठवाडा विभागातील दोन जिल्ह्यांचा समावेश करण्यात आला आहे. विस्तार शिक्षण योजना व कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र या योजना विद्यापीठ मुख्यालयी परभणी येथे कार्यरत आहेत. कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राच्या स्थापनेमुळे विद्यापीठ विकसित तंत्रज्ञानाबाबत माहिती व सल्लासेवा, बी-बियाणे, रोपे व कलमे, प्रकाशने, पीकांवरील कीड व रोगनिदान व इत्यादी सुविधा शेतकऱ्यांसाठी एकाच छत्राखाली उपलब्ध झाल्या आहेत.

मराठवाडा विभागात १२ कृषि विज्ञान केंद्र कार्यरत असून त्यापैकी औरंगाबाद, तुळजापूर जि.उस्मानाबाद, खामगांव जि.बीड व बदनापूर जि.जालना येथील ४ कृषि विज्ञान केंद्र विद्यापीठामार्फत चालविली जातात तर उर्वरीत ८ कृषि विज्ञान केंद्र बिगर सरकारी/स्वयंसेवी संस्थामार्फत चालविली जातात. कृषि विज्ञान केंद्र ही मुलभुत व्यवसाईक प्रशिक्षण संस्था असून त्याचा मुळ उद्देश उपलब्ध असलेले आधुनिक तंत्रज्ञान व शेती उत्पादन वाढीसाठी त्याचा अवलंब यामधील दरी भरून काढणे हा होय.

या केंद्रामार्फत विविध विस्तार उपक्रम आयोजित केल्या जातात. जसे कृषि विकासासंबंधीत विभाग आणि सेवाभावी संस्थातील अधिकारी, कर्मचारी व विस्तार कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण, जिल्हा मासिक चर्चासत्र, शेतकऱ्यांच्या शेतावर प्रक्षेत्र भेटी आणि निदान चमुच्या भेटी, शेतकरी मेळावे, कृषि प्रदर्शने, शेती दिन, पीक परिसंवाद, कार्यशाळा, गटचर्चा, पीक प्रत्यक्षिके गुलाबी बॉर्ड अळी नियंत्रण मोहिम, मक्यावरील लष्करी अळी नियंत्रण मोहिम, विद्यापीठ आपल्या दारी तंत्रज्ञान शेतावरी इत्यादी विस्तार उपक्रम आयोजित केल्या जातात. कृषि विज्ञान केंद्रामार्फत शेतकरी, युवक, युवती करिता कौशल्याधारीत तसेच कृषि आधारीत जोडधंद्यांवर प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित केले जातात.

कोव्हीड-१९ (कोरोना) विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे नियमीत विस्तार उपक्रम आयोजित करण्यावर काही प्रमाणात बंधने आली. टाळेबंदीच्या काळात विस्तार उपक्रमात मोठया प्रमाणावर डिजिटल माध्यमांचा वापर करण्यात आला. मराठवाडयातीलच नव्हे संपूर्ण राज्यातील शेतकरी कृषि तंत्रज्ञानापासुन वंचित राहू नये हा यामागील प्रमुख हेतू होता. विद्यापीठ शास्त्रज्ञांनी डिजिटल माध्यमांचा वापर करण्याविषयी शेतकऱ्यांना जागरूक केले. कृषि शास्त्रज्ञांनी आपल्यासी संबंधीत पिकांच्या तंत्रज्ञानाबाबत ध्वनीफिती, चलचित्रफिती, संदेश, पॉवर पॉइंट प्रझेन्टेशन तयार करून ते युट्युब, फेसबुक, टिवटर, वॉट्स अॅप, आकाशवाणी, दूरदर्शन इत्यादीद्वारा प्रसारीत करण्यात आले. फेसबुक, युट्युब, झुम, वेबेक्स, गुगलमीट या सामाजिक माध्यमांचा वापर करून मोठया प्रमाणात ऑनलाईन प्रशिक्षण, शेतकरी मेळावे, गटचर्चा, परीसंवाद आयोजित करण्यात आले.

उपलब्धी

१. प्रक्षेत्र भेटी/निदान चमू भेटी :

सन २०२१-२२ या वर्षात शेतकऱ्यांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी शेतक-यांच्या शेतावर शास्त्रज्ञ आणि विस्तार कार्यकर्ते यांच्या ६१४ प्रक्षेत्र भेटी, निदान चमू भेटी आयोजित करण्यात आल्या. या भेटीमध्ये १२८९५ शेतकऱ्यांच्या समस्यांचे निरसन करण्यात आले.

२. शेतकरी मेळावे :

विद्यापीठ वर्धापन दिनानिमित्त दि.१८ मे, २०२१ रोजी खरीप शेतकरी मेळावा, मराठवाडा मुक्ती संग्राम दिनानिमित्त दि.१७ सप्टेंबर, २०२१ रोजी रबी शेतकरी मेळावा व सावित्रीबाई फुले जयंती निमित्त दि.०३ जानेवारी, २०२२ रोजी महिला शेतकरी मेळाव्याचे ऑनलाईन पध्दतीने आयोजन करण्यात आले. या मेळाव्यात ७४०० शेतकरी, महिला शेतकरी, उद्योजक आणि विस्तार कार्यकर्त्यांनी ऑनलाईन सहभाग नोंदविला. तसेच सन २०२१-२२ यावर्षात विद्यापीठांतर्गत विस्तार/संशोधन केंद्र, एकूण ४० शेतकरी मेळाव्यांचे ऑनलाईन/ऑफलाईन आयोजनकरण्यात आले. या मेळाव्यात १६००० शेतकऱ्यांनी सहभाग नोंदविला.

३. प्रशिक्षण :

सन २०२१-२२ या वर्षात कृषि विभागातील अधिकारी, शेतकरी, महिला शेतकरी, युवक-युवती, ग्रामीण कारागीर, उद्योजक, महिला बचतगट, बिगर संस्थांचे विस्तार कार्यकर्ते यांच्यासाठी गरजेनुसार शेती तंत्रज्ञान व शेतीवर आधारीत इतर पुरक व्यवसायावर ३१५ ऑनलाईन/ऑफलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले. यात १६४०० शेतकरी, महिला शेतकरी, युवक-युवती, उद्योजक, महिला बचतगट, यांना प्रशिक्षित करण्यात आले.

४. जिल्हा मासीक चर्चासत्र :

सन २०२१-२२ या वर्षात ८९ जिल्हा मासीक चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले असून यात ४६४० अधिकाऱ्यांनी सहभाग नोंदविला. या चर्चासत्रात पुढील महिन्यासाठी कृषि विस्ताराविषयीचे उपयुक्त संदेश तयार करण्यात आले. सर्व कर्मचाऱ्यांसमवेत प्रक्षेत्र भेटी आयोजित करण्यात आल्या.

५. कृषि संजीवनी सप्ताह

महाराष्ट्राचे माजी मुख्यमंत्री तथा हरीतक्रांतीचे प्रणेते स्व.वसंतराव नाईक यांचा जन्मदिवस १ जुलै २०२१ कृषिदिन म्हणून साजरा करण्यात आला. या निमित्ताने महाराष्ट्र शासनाने २४ जून ते १ जुलै हा आठवडा कृषि संजीवनी सप्ताह म्हणून साजरा केला. कृषि तंत्रज्ञान शेतकऱ्यांच्या थेट बांधावर पोहचविणे हा या सप्ताहाचा प्रमुख उद्देश होता. विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांनी कृषि विभागाच्या सहकार्याने शेतकऱ्यांच्या शेतावर भेटी आयोजित करून शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. तसेच शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांची जागेवरच सोडवणुक करण्यात आली. विद्यापीठाची महाविद्यालये, संशोधन केंद्रे, विस्तार शिक्षण केंद्रे आणि कृषि विज्ञान केंद्रांनी सक्रिय सहभाग नोंदवून या आठवड्यात एकूण २१० कार्यक्रमाचे आयोजन केले.

६. गट चर्चा :

समान प्रश्नघेवून येणाऱ्या शेतकऱ्यांच्या गटासाठी सन २०२१-२२ या वर्षात ४१० गटचर्चा आयोजित करण्यात आल्या. गटचर्चेमध्ये ४१७५ शेतकऱ्यांच्या समस्यांवर चर्चा करून शंका समाधान करण्यात आले.

७. विद्यापीठ आपल्या दारी तंत्रज्ञान शेतावरी

विस्तार शिक्षण संचालनालयाच्यावतीने सन २०२१-२२ या वर्षात विद्यापीठ आपल्या दारी तंत्रज्ञान शेतावरी हे अभियान राबविण्यात आले. आधुनिक कृषि तंत्रज्ञान सर्व शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविणे हा या अभियानाचा प्रमुख उद्देश होता. अभियान यशस्वीपणे राबविण्यासाठी व शेतकऱ्यांना तांत्रिक माहिती देण्यासाठी विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांचे चमू गठीत करण्यात आले. शास्त्रज्ञ आणि विस्तार कार्यकर्ते यांच्या २१५ खेडेगावात भेटी आयोजित करण्यात आल्या. या भेटीमध्ये १९७५० शेतकऱ्यांच्या समस्यांचे निरसन करण्यात आले.

८. पीक संरक्षण अभियान :

गुलाबी बोंड अळीच्या प्रादुर्भावामुळे कपाशी पिकाचे, मक्यावरील लष्करी अळीच्या प्रादुर्भावामुळे मका पिकाचे मोठया प्रमाणावर नुकसान झाल्याचे आढळून आले. त्या अनुषंगाने गुलाबी बोंड अळी व मक्यावरील लष्करी अळी या किडीच्या नियंत्रणाकरिता पीक संरक्षण अभियान राबविण्यात आले. मोहिमेत गुलाबी बोंड अळी व मक्यावरील लष्करी अळी तसेच हुमणी किडीचा प्रादुर्भाव व त्यावरील उपाययोजना या बाबत शेतकऱ्यांना अवगत करण्यासाठी विशेष विस्तार कार्यक्रम राबविण्यात आले. तसेच कीटकनाशक फवारणी वेळी घ्यावयाच्या काळजीबाबत मार्गदर्शन करण्यात आले. सन २०२१-२२ या वर्षात ९० ऑनलाईन कार्यक्रम आणि १४५ प्रक्षेत्र भेटी आयोजित करण्यात आल्या. याचा २१४५० शेतकऱ्यांना लाभ झाला.

९. शेतीदिन :

प्रगतशील शेतकऱ्यांच्या शेतावर, पीक प्रात्यक्षिके आयोजन केलेल्या ठिकाणी तसेच संशोधन केंद्राच्या प्रक्षेत्रावर सन २०२१-२२ या वर्षात २० शेती दिन आयोजित करण्यात आले. यात २१४० शेतकऱ्यांनी सहभाग नोंदविला.

१०. आकाशवाणी/ दूरदर्शन कार्यक्रम :

सन २०२१-२२ या वर्षात शेती विषयक माहिती संकलीत करून ती १८० आकाशवाणीच्या कार्यक्रमातून व ७२ दूरदर्शन व खाजगी केबल वाहिनीच्या माध्यमातून प्रसारीत करण्यात आली.

११. कृषि माहिती वाहिनी :

शेतकऱ्यांनी विचारलेल्या प्रश्नांची कृषि माहिती वाहिनीमार्फत तात्काळ उत्तरे दुरध्वनीवरून दिली गेली. सन २०२१-२२ या वर्षात ६५०० हून अधिक शेतकऱ्यांनी विचारलेल्या कृषि विषयक प्रश्नांची उत्तरे दुरध्वनीवरून दिली गेली.

१२. कृषि प्रकाशने :

विद्यापीठामार्फत कृषि दैनंदिनी व विविध विषयांवरील माहिती पुस्तिका प्रकाशित करण्यात आल्या आहेत. शेतीभाती हे मासिक नियमित प्रकाशित केले जाते. विविध पीकांवरील घडीपत्रिका तयार करून शेतकऱ्यांना वाटप केल्या आहेत.

१३. एसएमएस सेवा :

कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्रामार्फत शेतकऱ्यांना मोबाईलव्दारे एसएमएस पाठविण्याची सुविधा उपलब्ध करण्यात आली आहे. एसएमएस व पीक तंत्रज्ञान विषयक संदेश शेतकऱ्यांच्या व्हॉट्सअपवर पाठविण्यात आले. तसेच रिलायंस फाऊंडेशन मुंबई यांच्या सहकार्याने दररोज एक एसएमएस पाठविण्यात येतो.

१४. वर्तमानपत्रातून लेख प्रसिद्ध करणे :

विद्यापीठ शास्त्रज्ञाने विविध पिकांच्या तंत्रज्ञानावर आधारीत लिहिलेले लेख, संदेश, बातम्या यांना वर्तमानपत्रातून प्रसिद्धी देण्यात आली आहे.

१५. जागतिक मृदा आरोग्यदिन :

कृषि विज्ञान केंद्र व विभागीय कृषि विस्तार शिक्षण केंद्र यांच्या मार्फत दिनांक ५ डिसेंबर, २०२१ रोजी जागतिक मृदा आरोग्य दिनाचे आयोजन करण्यात आले. या उपक्रमात शेतकऱ्यांना जमिनीच्या आरोग्याविषयी मार्गदर्शन करण्यात आले.

१६. ऑडीओ कॉन्फरंसिंग

कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र व रिलायंस फाऊंडेशन मुंबई यांच्या संयुक्त सहभागातून सन-२०२१-२२ वर्षात ५४ ऑडीओ कॉन्फरंसिंग कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमात १९५५० शेतकऱ्यांनी सहभाग घेतला.

१७. वेबिनार

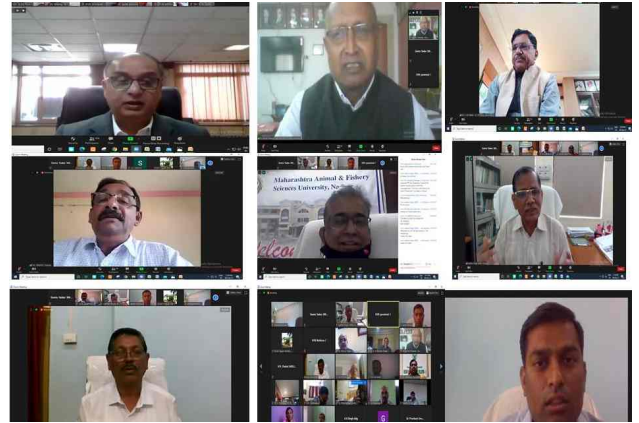
विस्तार शिक्षण संचालनांतर्गत विस्तार केंद्रांनी झूम, वेबेक्स, गुगलमिट, युट्युब आणि फेसबुकवर विविध विषयावरील १४० वेबिनारचे आयोजन केले. यामध्ये ३५००० शेतकरी, महिला शेतकरी, युवक-युवती, उद्योजक, यांनी ऑनलाईन सहभाग नोंदविला.

१८. कृषि विज्ञान केंद्र औरंगाबादची वेबसाईट सुरु करण्यात आली आहे. विद्यापीठाच्या कृषि विज्ञान केंद्रामार्फत दर मंगळवार व शुक्रवार रोजी हवामानाचा अंदाज प्रसारीत करण्यात येतो. एम किसान पोर्टल, फेसबुक आणि व्हॉट्सअप च्या माध्यमातून पीक तंत्रज्ञान विषयक संदेश दिले जातात. ४ लाखांहून अधिक शेतकऱ्यांना हे संदेश नियमितपणे पाठविण्यात येतात.

१९. कृषि विज्ञान केंद्राच्या ठिकाणी माती तपासणी सुविधा उपलब्ध करून दिल्या आहेत. कृषि विज्ञान केंद्राच्या ठिकाणी बियाणे, कलमे व रोपे, कृषि प्रकाशने इ. शेतकऱ्यांसाठी उपलब्ध करून दिले आहेत.

२०. विद्यापीठांतर्गत कृषि विज्ञान केंद्रांनी सन-२०२१-२२ यावर्षात १३५० प्रक्षेत्र चाचणी प्रयोग व २४५० आद्यरेखा प्रात्यक्षिकांचे आयोजन केले.

ऑनलाईन माध्यमांद्वारे आयोजित केलेले विविध शेतकरी मेळावे २०२१-२२

शेतकऱ्यांच्या शेतावर विद्यापीठ शास्त्रज्ञांच्या भेटी २०२१-२२

विद्यापीठ प्रशासन

१. विद्यापीठ अधिकारी :

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे परिनियम, १९८३ मधील कलम १४ व परिनियम, १९९० नुसार वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी मधील सन २०२१-२२ या वर्षामध्ये कार्यकारी, विद्याविषयक व इतर अधिकारी खालीलप्रमाणे होते.

१. कार्यकारी अधिकारी :

कुलपती	: मा. श्री. भगत सिंह कोश्यारी
प्रतिकुलपती	: मा. श्री.दादाजी भुसे
कुलगुरु	: मा. डॉ.अशोक ढवण

२ पदाधिकारी / उच्च अधिकारी

अ.क्र.	पद	नाव
१	संचालक शिक्षण तथा अधिष्ठाता (कृषि)	डॉ. ध.नि. गोखले
२	संचालक संशोधन	डॉ. द.प्र. वासकर
३	संचालक विस्तार शिक्षण	डॉ. दे.बा. देवसरकर
४	कुलसचिव	डॉ. धिरजकुमार कदम
५	नियंत्रक	श्रीमती दी. मा. देवतराज
६	विद्यापीठ अभियंता	श्री. पी.एस. व्हटकर

सहयोगी अधिष्ठाता व प्राचार्य		
१	कृषि महाविद्यालय, परभणी	डॉ. सय्यद इस्माईल
२	अन्नतंत्र महाविद्यालय, परभणी	डॉ. यु.एम. खोडके
३	कृषि महाविद्यालय, लातूर	डॉ. ए. पी. सुर्यवंशी
४	कृषि महाविद्यालय, अंबाजोगाई	डॉ. बी. एम. ठोंबरे
५	कृषि महाविद्यालय, बदनापूर	डॉ. आर.डी. आहिरे
६	कृषि महाविद्यालय, उस्मानाबाद	डॉ. जे.ई. जहागीरदार
७	कृषि महाविद्यालय, गोळेगांव	डॉ. बी.व्ही. आसेवार
८	कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, परभणी	डॉ. यु.एम. खोडके
९	सामाजिक विज्ञान महाविद्यालय, परभणी	डॉ. जया बंगाळे
१०	विलासराव देशमुख कृषि जैवतंत्र महाविद्यालय, लातूर	प्रा. हे.भ. पाटील
११	उद्यानविद्या, महाविद्यालय, परभणी	डॉ. जी.एम. वाघमारे
१२	कृषि विपणन व व्यवस्थापन संस्था, चाकूर	प्रा. हे.भ. पाटील
१३	सहयोगी अधिष्ठाता, निम्न शिक्षण	डॉ. दे.बा. देवसरकर

विभाग प्रमुख - कृषि विद्या		
१	कृषि विद्या	डॉ. बी.व्ही. आसेवार
२	मृद विज्ञान व कृषि रसायन	डॉ. पी.एच. वैद्य
३	कृषी वनस्पती विकृतीशास्त्र	डॉ. के.टी. आपेट
४	कृषि विस्तार शिक्षण	डॉ. व्ही. बी. कांबळे
५	कृषि वनस्पतीशास्त्र	डॉ. एच.व्ही. काळपांडे
६	कृषि कीटकशास्त्र	डॉ. एस.डी. बंटेवाड
७	कृषि अर्थशास्त्र	डॉ. डी.एस. पेरके
८	उद्यानविद्या	डॉ. जी.एम. वाघमारे
९	पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय	डॉ. जी.के. लोंढे
१०	कृषि अभियांत्रिकी	डॉ. आर.जी. भाग्यवंत
११	प्रभारी अधिकारी हवामान शास्त्र	डॉ. एम.जी. जाधव
अन्नतंत्र शाखा		
१	अन्न व औद्योगिक सुक्ष्मजीवशास्त्र विभाग	प्रा. हे.बा. देशपांडे
२	अन्न अभियांत्रिकी शास्त्र	डॉ. रा.व.क्षीरसागर
३	अन्न व्यापार व व्यवसाय व्यवस्थापन विभाग	प्रा. डी.आर. मोरे
४	अन्न विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग	डॉ.विजया पवार
५	अन्न जीव रसायन व पोषणशास्त्र विभाग	डॉ. कै.स. गाढे
सामुदायिक विज्ञान शाखा		
१	मानव विकास व कौटुंबिक अभ्यास	डॉ. जया बंगाळे
२	वस्त्र व परिधान अभिकल्पना विभाग	प्रा. सुनिता काळे
३	कौटुंबिक साधन संपत्ती व्यवस्थापन विभाग	डॉ. माधुरी कुलकर्णी
४	अन्न विज्ञान व पोषण विभाग	डॉ. टी. नाहेद खान
५	सामुदायीक विस्तार व संदेशवहन व्यवस्थापन विभाग	डॉ. एस.जी. पुरी
कृषि अभियांत्रिकी शाखा		
१	सिंचन व निचरा	डॉ. एच. डब्ल्यु. आवारी
२	कृषि यंत्र व शक्ती	डॉ. स्मिता सोळंकी
३	मृद व जलसंधारण	प्रा. भा.वा. भुईभार
४	विद्युत यांत्रिकी आणि ऊर्जा	डॉ. रा.ता. रामटेके
५	काढणी पश्चात तंत्रज्ञान	डॉ.स्मिता खोडके

इतर अधिकारी :

१	विद्यापीठ कल्याण अधिकारी	डॉ. एम.एस. देशमुख
२	उप कुलसचिव (परीक्षा)	डॉ. ग.अ. भालेराव
३	उप कुलसचिव (आस्था)	श्री. पु.कों. काळे
४	सहायक कुलसचिव (आस्था)	श्री. पी.एम. पाटील
५	विद्यापीठ ग्रंथपाल	डॉ. एस.डी. कदम

दिनांक ३१.३.२०२२ रोजीची संवर्ग निहाय मंजूर पदे, भरलेली पदे व रिक्त पदांची माहिती

गोषवारा

अ.क्र.	गट	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	अ	५७५	३२३	२५२
२	ब	१९५	११९	७६
०२ पदे (कक्ष अधिकारी) शासन प्रतिनियुक्तीने भरलेली आहे.		०२	०२	००
३	क	७३०	३८१	३४९
४	ड	१३८६	५२१	८६५
एकूण		२८८८	१३४६	१५४२

गट अ

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	कुलगुरू	०१	०१	००
२	संचालक	०३	०१	०२
३	सहयोगी अधिष्ठाता	१२	०२	१०
४	विभागप्रमुख	१०	०७	०३
५	प्राध्यापक	४४	२१	२३
६	सहयोगी प्राध्यापक	१८३	९९	८४
७	कार्यक्रम समन्वयक	०४	०२	०२
८	सहाय्यक प्राध्यापक	२८४	१६३	१२१
९	विषय विशेषज्ञ	२४	२३	०१
१०	कुलसचिव	०१	००	०१
११	नियंत्रक	०१	०१	००
१२	विद्यापीठ अभियंता	०१	००	०१
१३	उप-विद्यापीठ अभियंता	०३	००	०३
१४	वैद्यकीय अधिकारी	०१	०१	००
१५	विद्यार्थी कल्याण अधिकारी	०१	००	०१
१६	उपकुलसचिव	०२	०२	००
एकूण		५७५	३२३	२५२

गट ब

अ.क्र.	संवर्ग	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	सुरक्षा व निगराणी अधिकारी	०१	०१	००
२	सहाय्यक कुलसचिव / सहाय्यक नियंत्रक	२०	११	०९
३	मा. कुलगुरू यांचे खाजगी सचिव / स्वीय सहाय्यक	०२	०१	०१
४	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक-कृषि	६७	४६	२१
५	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक-अन्नतंत्र	०६	०२	०४
६	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक जैवतंत्रज्ञान	०४	००	०४
७	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक-कृषि अभियांत्रिकी	०१	००	०१
८	पशुवैद्यकीय अधिकारी	०१	००	०१
९	कार्यक्रम सहा-प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ	०४	०३	०१
१०	कार्यक्रम सहा-संगणक	०४	०३	०१
११	कार्यक्रम सहा-प्रक्षेत्र व्यवस्थापक	०४	०३	०१
१२	कक्ष अधिकारी	२५	१८	०७
१३	कक्ष अधिकारी शासन प्रतिनियुक्तीने	०२	००	०२
१४	सहाय्यक कक्ष अधिकारी	२५	१९	०६
१५	सहाय्यक अधिक्षक	०४	०३	०१
१६	लघुलेखक	२१	०७	१४
१७	तांत्रिक सहाय्यक	०४	०२	०२
एकूण		१९५	११९	७६

गट क

अ.क्र.	संवर्गाचे नाव	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	कनिष्ठ पशुवैद्यकीय अधिकारी	०१	००	०१
२	कनिष्ठ संशोधन सहा.-कृषि	७४	३४	४०
३	कनिष्ठ अभियंता	०६	०३	०३
४	कार्यदेशक पर्यवेक्षक	०१	०१	००
५	पर्यवेक्षक गृहविज्ञान	०१	००	०१
६	आरेखक	०१	०१	००
७	वरिष्ठ यांत्रिक	०२	०२	००
८	कनिष्ठ यांत्रिक	०१	०१	००
९	ट्रॅक्टर चालक	०५	००	०५
१०	वाहन चालक	४२	१६	२६
११	ट्रक चालक	०४	०३	०१
१२	के.व्ही.के.वाहन चालक	०८	०५	०३
१३	कृषि सहाय्यक/तत्सम पदे	२८२	१८१	१०१

१४	कृषि सहाय्यक (अभियांत्रिकी)	०२	००	०२
१५	कृषि सहाय्यक (जैवतंत्रज्ञान)	०२	००	०२
१६	प्रयोगशाळा सहाय्यक	१५	०१	१४
१७	फिल्डमन/तांत्रिक प्रशिक्षक	०१	०१	००
१८	वीजतंत्री	०८	०३	०५
१९	सुतार	०३	०२	०१
२०	कलाकार	०२	०२	०
२१	उप -आवेक्षक/तांत्रिक सहाय्यक	५	०१	०४
२२	कॉम्प्युटर	०१	००	०१
२३	प्रशिक्षित मॉन्टेसरी शिक्षक	०१	००	०१
२४	प्रयोगशाळा सहाय्यक (गृहविज्ञान)	०५	००	०५
२५	दुग्धनी चालक	०२	००	०२
२६	नळ कारागीर	०४	०२	०२
२७	मिस्त्री	०१	००	०१
२८	बाष्पक सहाय्यक	०१	००	०१
२९	संधाता	०१	०१	००
३०	कातारी	०१	००	०१
३१	जोडारी	०२	००	०२
३२	दृकश्राव्य यंत्र चालक	०२	००	०२
३३	संगणक चालक/संगणक प्रोग्रामर	०२	००	०२
३४	वरिष्ठ लिपीक	६६	५०	१६
३५	लघुटंकलेखक	०४	०२	०२
३६	लघुलेखक ग्रेड -३	०४	०१	०३
३७	संगणक चालक	०१	००	०१
३८	कनिष्ठ लिपीक	१५७	६५	९२
३९	ग्रंथालय सहाय्यक	०६	०२	०४
४०	रिप्रोग्राफीक सहाय्यक	०१	००	०१
४१	मिश्रक	०२	०१	०१
	एकूण	७३०	३८१	३४९

गट ड

अ.क्र.	संवर्गाचे नांव	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	प्रयोगशाळा सेवक	५२	१६	३६
२	मजुर	९३८	३५९	५७९
३	पहारेकरी	१४९	३६	११३
४	शिपाई	११०	३०	८०
५	गुराखी	६	००	०६
६	परिचर	९	२	७
७	दोग्धा	४	०	४
८	पुस्तक वाहक	१	१	०
९	मिस्त्री	१	०	१
१०	ट्रेसर	१	०	१
११	फरास	१	१	०
१२	सफाई कामगार	२७	१३	१४
१३	खानसामा	३	१	२
१४	जमादार	१	१	०
१५	माळी	१९	१०	९
१६	रुखी/वाल्मीकी	४	१	३
१७	पशुधन परिचर	१	१	०
१८	ग्रंथालय परिचर	५	३	२
१९	प्रयोगशाळा परिचर	५४	४६	८
	एकूण	१३८६	५२१	८६५

विद्यापीठ प्राधिकरणे :

अहवाल कालावधीत विद्यापीठाची कार्यकारी परिषद, विद्या परिषद, संशोधन परिषद, विस्तार शिक्षण परिषद, विद्याशाखा व अभ्यास मंडळे या प्राधिकरणांच्या वेळोवेळी सभा घेण्यात आल्या.

कार्यकारी परिषद : अहवाल कालावधीत कार्यकारी परिषदेच्या एकूण ४ नियमित सभा झाल्या.

विद्या परिषद : अहवाल कालावधीत विद्या परिषदेच्या २ सभा झाल्या.

कृषि संशोधन परिषद : अहवाल कालावधीत कृषि संशोधन परिषदेची एक सभा घेण्यात आली.

विस्तार शिक्षण परिषद : अहवाल कालावधीत विस्तार शिक्षण परिषदेची एक सभा घेण्यात आली.

विद्या शाखा : विद्यापीठांतर्गत कृषि, मत्स्य आणि कृषि अभियांत्रिकी या तीन विद्याशाखा अहवालाच्या काळात कार्यरत होत्या.

अभ्यास मंडळे : अहवाल कालावधीत सर्व अभ्यास मंडळांच्या सभा नियमितपणे घेण्यात आल्या.

विद्यापीठ वित्त व्यवस्था

MAU 2021-22((from 1-Apr-2021)

REVENUE INCOME

Group Summary

1-Apr-2021 to 31-Mar-2022

Page 1

Particulars	Closing Balance	
	Debit	Credit
ANIMAL HUSBANDRY RECEIPTS		42,01,522.00
Animal Grazing Penalty		4,500.00
Sale of Fym(Senkhat)		1,16,990.00
Sale of Milk & Milk Produce		37,82,450.00
Sale of Poultry Products		2,97,582.00
CAPITAL RECEIPTS		39,93,543.00
Sale of Books & Periodicals		6,98,040.00
Sale of Furniture/tools/dead Stock (Auction)		26,52,728.00
Sale of Live Stock		6,42,775.00
EDUCATIONAL RECEIPTS		15,33,75,892.49
Admission / Regi. Fees		3,07,090.00
Bonafide Fees		3,56,480.00
Convocation Fees		17,400.00
Electricity Charges (Student)		58,47,960.00
Eligibility Fees		5,19,350.00
Emergency Fund (Student)		1,64,605.55
Enrolment Fees		18,07,111.00
Examination Fee 25%		11,32,073.00
Examination Fees 75%		8,25,68,935.84
Fine & Dues		1,05,576.00
Grade Card Fees		10,26,450.00
Grievance Fees		1,400.00
Hostel Room Rent		45,00,060.00
Identity Card Fees		2,820.00
Insurance Charges From Student		1,59,953.00
Library Fee		43,77,590.00
Marklist & Provisional Certificate Fees		400.00
Medical Examination Fees		5,47,338.00
Migration Fees		3,91,633.00
ODC PDC Fees / Verification		38,04,030.00
Other Educational Receipts		46,22,844.00
Post Entry Quarantine Certificate Charges		18,11,003.00
Registration Fees (Income)		4,83,909.00
Re-Recognition/Proceesing Fee Prvt School		13,10,200.00
Re-Recognition / Proceesing Fees Pvt Colleges		5,62,312.00
Sale of Prospectus		2,50,900.00
Transfer Certificate Fees		40,200.00
Tution Fees		3,66,56,269.10
FARM RECEIPTS		5,39,95,101.00
Sale of Bio Fertilizer		3,90,52,698.00
Sale of Cotton Lint		6,43,254.00
Sale of Fertiliser		3,90,878.00
Sale of Fodder		5,91,330.00
Sale of Other Farm Produce		56,44,730.00
Sale Of Sugarcane		1,57,739.00
Sale of Trycoderma		75,14,472.00
GENERAL REVENUE RECEIPTS		9,23,82,184.00
Bank Interest Received		2,55,88,644.00
Consultancy /soil Testing/service & Inspection Char		1,57,530.00
Dividend on Shares		37,009.00
Electric Charges Received(Cash)		70,92,409.00
E Tender		7,13,000.00
Carried Over		30,79,48,242.49

continued ...

MAU 2021-22

MAU 2021-22(from 1-Apr-2021)

REVENUE INCOME Group Summary : 1-Apr-2021 to 31-Mar-2022

Page 2

Particulars	Closing Balance	
	Debit	Credit
Brought Forward		30,79,48,242.49
ITD TAX Refund		50,42,210.00
Other General Receipts		93,76,103.00
Quarter Rent Deduction		25,45,023.00
Rent of Buildings		20,59,849.00
Rest House Charges		1,98,977.00
Sale of Impliments		2,395.00
Sale of Publication & Written Articles		53,090.00
Sale of Tender Forms		83,500.00
Soil Testing Charges		3,58,950.00
Testing Product Fees		3,89,97,622.00
University Library Receipts		57,353.00
Water Charges Deduction		2,540.00
Water Tax Received		15,980.00
HORTICULTURE RECEIPT		97,51,272.00
Sale of Horticulture Produce		25,51,315.00
Sale of Plants / Nursery		71,99,957.00
SEED RECEIPTS		5,73,67,320.00
Sale of Seed		5,73,24,455.00
Sale of Seedling		42,865.00
Grand Total		37,50,66,834.49

 Comptroller
 Vasantirao Naitik Marathwada Krishi Vidyaapeeth
 Parbhani

MAU 2021-22

MAU 2021-22(from 1-Apr-2021)

REVENUE INCOME

Group Summary

1-Apr-2021 to 31-Mar-2022

Page 1

Particulars	Closing Balance	
	Debit	Credit
ANIMAL HUSBANDRY RECEIPTS		42,01,522.00
CAPITAL RECEIPTS		39,93,543.00
EDUCATIONAL RECEIPTS		15,33,75,892.49
FARM RECEIPTS		5,39,95,101.00
GENERAL REVENUE RECEIPTS		9,23,82,184.00
HORTICULTURE RECEIPT		97,51,272.00
SEED RECEIPTS		5,73,67,320.00
Grand Total		37,50,66,834.49

 Comptroller
 Vasantirao Naitik Marathwada Krishi Vidyaapeeth
 Parbhani

MAU 2021-22((from 1-Apr-2021)

Expenses

Group Summary

1-Apr-2021 to 31-Mar-2022

Page 1

Particulars	Closing Balance	
	Debit	Credit
Contingency	36,07,69,677.34	
HOSPITALITY EXPENSES	18,28,160.00	
MAINTAINCAE	5,80,54,817.00	
MATERIAL & SUPPLIERS	4,03,06,481.00	
MOTOR VEHICLES (FUNCTIONAL)	1,97,03,695.00	
OFFICE EXPENSES RECURRING	19,87,55,792.00	
PROFESSIONAL & SPECIAL SERVICES	1,53,61,460.34	
PUBLICATION	1,33,992.00	
RENT , RATE & TAXES	71,70,680.00	
STIPEND & SCHOLARSHIP	1,94,54,600.00	
PENSION & GRATUITY	93,77,86,851.00	
Basic Pension	53,81,46,846.00	
Commutation of Pension	4,45,42,432.00	
Encashment of Leave	1,70,21,365.00	
Encashment Of Leave 7 Th Pay Difference	2,07,41,545.00	
Gratuity	2,16,26,329.00	
Pension Arrears.	9,67,52,771.00	
Pension Releif	19,89,55,563.00	
SALARIES	1,39,08,77,743.00	
7th Pay Arrears	11,69,65,640.00	
Dearness Allowence	51,21,33,451.00	
6th Pay Arrears	2,70,211.00	
CLA & Other Allowance	44,37,363.00	
Contratual Salary	1,06,72,281.00	
Conveyance Allowance	74,23,402.00	
Grade Pay	2,03,37,772.00	
House Rent Allowance	5,70,18,213.00	
Medical Reimbursement	95,97,449.00	
NPS Govt. Share	6,429.00	
Over Time	2,97,320.00	
Pay of Establishment	48,50,67,944.00	
Pay of Officers	16,61,55,808.00	
Washing Allowance	4,94,460.00	
TRAVEL EXPENSES	21,53,007.00	
T.A. TO Meeting Member	16,862.00	
T.A. to Staff Member	21,36,145.00	
WAGES & FIELD OPERATION	1,72,61,825.00	
Field Operation	1,70,63,915.00	
Labour Wages	1,97,910.00	
Depreciation	18,95,90,804.00	
Crand Total	2,89,84,39,907.34	

Comptroller
 Vasantao Naji Manothwade Kishi Vidyapeeth
 Parbhani

विद्यापीठ अभियंता

सन २०२१-२२ या वित्तीय वर्षात करण्यात आलेल्या कामांची यादी

अ.क्र.	कामाचे नांव	रक्कम रूपये
१	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील मुलींच्या वसतिगृह इमारतीमधील खोल्यांचे विद्युतीकरण करणे	२६७०५६
२	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक १ मधील निवासस्थान क्रमांक ब-३५ ची दुरुस्ती करणे	२६३७८३
३	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ निवासस्थान क्र. अ-५ दुरुस्ती करणे	२६३१०३
४	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ मध्ये अ-प्रकार व एमआयजी निवासस्थान क्रमांक अ-१२ ते अ-१५ येथे मलनिःसारण वाहिनीची दुरुस्ती करणे	२६५२८१
५	वनामकृवि परभणी अंतर्गत संकरीत गो पैदास प्रकल्प येथे आरसीसी कॉलममध्ये जुने लोखंड बसविणे	२६२१३४
६	वनामकृवि, परभणी अंतर्गत निवासस्थान क्रमांक अ-६ च्या छताची जलगळती प्रतिबंधक उपाय योजना करणे	२६३४०८
७	कृषि महाविद्यालय बदनापूर येथील जलकुंभाच्या शेजारील पाहरेकरी निवासस्थानाची दुरुस्ती करणे	२५७८६९
८	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक २ मधील निवासस्थान क्रमांक अ-२४ ची दुरुस्ती करणे	२५७३८५
९	वनामकृवि परभणी अंतर्गत विद्यापीठ अभियंता कार्यालयात नोव्हापॅन पार्टीशन लोखंडी जाळी बसविणे	२६५३०१
१०	वनामकृवि परभणी अंतर्गत विलासराव देशमुख कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, लातूर येथील महाविद्यालयापासून मुलींच्या वसतिगृहाकडे जाणाऱ्या रस्त्यावर नविन खांबासहित एलईडी पथदिवे बसविणे	१०४०२३
११	वनामकृवि परभणी येथील कीटकशास्त्र विभागाच्या इमारतीतील खुल्या भागात रंगरंगोटी करणे	६३३२९
१२	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथे रंगरंगोटी करणे	२१४८४७
१३	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि महाविद्यालय, अंबाजोगाई येथील मुला-मुलींच्या वसतिगृहाची विद्युत संच मांडणीचे काम करणे	२५६४७४
१४	परिसर क्रमांक ३ मधील उद्यानामध्ये आर.सी.सी. कर्बींगचे बांधकाम करणे	२५९८२९
१५	वनामकृवि परभणी परिसर क्रमांक ३ मधील प्रशासकीय इमारतीतील मा.कुलगुरु महोदय यांच्या बैठक कक्षात विद्युत संच मांडणी नुतनीकरण करणे	११८६२८
१६	वनामकृवि, परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ मध्ये अ-प्रकार व एमआयजी निवासस्थान क्रमांक अ-१६ ते अ-१९ येथे मलनिःसारण वाहिनीची दुरुस्ती करणे	११७५०३
१७	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ मधील मा.कुलगुरु यांचे शासकीय निवासस्थान येथे विद्युत वायरींगचे नुतनीकरण करणे	२५९३२९
१८	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ मधील प्रशासकीय इमारतीत मा.कुलगुरु महोदय यांच्या बैठक कक्षात फॉल्स सिलींग करणे	१५९९९३

१९	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक २ मधील निवासस्थान क्रमांक क-१२ ची दुरुस्ती करणे	२०१५२७
२०	परिसर क्रमांक ३ मधील झेंडा वंदन पोलच्या ओटयास ग्रेनाईट फरशी बसविणे	२६३३५६
२१	कृषि महाविद्यालय, बदनापूर येथे पाण्याच्या टाकीजवळ लोखंडी शेड उभारणे	२६४७४१
२२	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ मधील प्रशासकीय इमारतीतील कुलसचिव यांच्या दालनातील विद्युत संच मांडणीचे नुतनीकरण करणे	६६०५८
२३	वनामकृवि परभणी अंतर्गत संकरीत गो पैदास प्रकल्प येथे मुख्य प्रवेशद्वार व बाजुने प्रवेशद्वार येथे लोखंडी कमान बसविणे	८८९८६
२४	वनामकृवि परभणी येथील परिसर क्र. २ मधील क-प्रकारच्या निवासस्थानापासुन ड-प्रकारच्या (गोल प्रकारचे) निवासस्थानापर्यंत विद्युत पुरवठा करणारी केबल बदलणे	१११५७०
२५	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ प्रशासकीय इमारत येथे कुलसचिव यांच्या दालनात फॉल्स सिलिंग करणे	१०७५२३
२६	वनामकृवि परभणी अंतर्गत विद्यापीठ अभियंता कार्यालय कोल्यापसीबल गेट व लोखंडी जाळी बसविणे	१४३६५९
२७	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ मध्ये निवासस्थान क्रमांक अ-६ ची दुरुस्ती करणे	२६४०८७
२८	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक १ मधील निवासस्थानामध्ये आणि प्रशासकीय इमारतीमधील कार्यालयात जुने विद्युत मीटर काढुन नविन विद्युत मीटर बसविणे	२६७३३७
२९	कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर येथील प्रात्यक्षिक प्रक्षेत्रावर मोरी पुलाचे काम करणे	२६४१५९
३०	परिसर क्रमांक १ मधील कृषि महाविद्यालय अंतर्गत कृषि अर्थशास्त्र विभागातील विविध कक्षांचे व वर्गखोल्यांचे विद्युत नुतनीकरण करणे	२६२३३९
३१	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि महाविद्यालय अंबाजोगाई येथील मुला -मुलींच्या वसतिगृहास पथदिवे ट्युब, अॅल्युमिनीयम केबल इ. बसविणे	२६७२४९
३२	वनामकृवि, परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक २ मधील पाईप लाईन पाणी पुरवठा दुरुस्ती करणे व इतर निवासस्थानाची दुरुस्ती (क-२,४,६)	२०६८०४
३३	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील ग्रंथालय इमारतीमधील प्रसाधनगृहाची किरकोळ दुरुस्ती करणे	१०८३९७
३४	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील मशरूम लॅब मध्ये कडप्पा फरशी बसविणे व अॅल्युमिनीयम पार्टीशन करणे	८९०८१
३५	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ येथे नाहेप केंद्रापासुन वसुंधरा वसतिगृहापर्यंत रस्त्याचे डांबरीकरण करणे	२५३७३४
३६	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ मधील कुलसचिव यांचा कक्ष व सामान्य प्रसाशन विभाग येथील दुरुस्ती करणे	८८०२४
३७	कृषि महाविद्यालय, लातूर येथील अतिथीगृहातील कक्षास रंगरंगोटी करणे	९९७५२
३८	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ येथील मा.कुलगुरु यांच्या निवासस्थान इमारतीतील अंतर्गत रंगरंगोटी करणे	२२७९१३
३९	एमआयजी निवासस्थान क्रमांक १७ करिता वाहन शेड तयार करणे, परिसर क्रमांक ३ मधील विद्युत उपकेंद्र येथे पाण्याची पाईप लाईन करणे	११२७२३

४०	वनामकृवि परभणी अंतर्गत वैज्ञानिक भवन येथील प्रसाधनगृह व स्नानगृहातील साहित्य बसविणे आणि रफकास्ट प्लॉस्टर करणे	९९३७५
४१	वनामकृवि परभणी अंतर्गत आंतरराष्ट्रीय मुलांचे वसतिगृह सुट १ ते ७ येथील प्रसाधनगृह व स्नानगृहातील साहित्य बसविणे	१०५०९५
४२	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्र. २ येथील रेल्वे गेट ते अन्नतंत्र महाविद्यालय पर्यंत (मागील बाजू) रस्त्याचे डांबरीकरण करणे	२१८०३९
४३	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्र. ३ येथील मा.कुलगुरु यांच्या निवासस्थान इमारतीतील बाहेरील बाजूने रंगरंगोटी करणे	१७०७०९
४४	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्र. २ येथील कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय समोरील रस्त्याचे डांबरीकरण करणे	२५९५४२
४५	कृषि महाविद्यालय, बदनापूर येथील विद्यार्थी उपहारगृहातील फरशी बसविणे व रंगरंगोटी करणे	२६४६९०
४६	वनामकृवि परभणी अंतर्गत राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद येथे प्रक्षेत्रावरील विहिरीवर लोखंडी जाळी बसविणे	२३०५२९
४७	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद येथे औजारे शेड बांधणे	४०४६८६
४८	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद येथे जाळीचे कुंपण करणे व गेट बसविणे	६९६५४०
४९	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद येथे बीज साठवणगृहाचे बांधकाम करणे	१६५०४८४
५०	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, औरंगाबाद येथे बीजोत्पादन युनिटचे बांधकाम करणे	१८१७३८५
५१	वनामकृवि परभणी अंतर्गत क्रिडसंकुल येथे वसतिगृह बांधणे	२९२८४८०९
५२	वनामकृवि परभणी अंतर्गत सेंद्रीय शेती संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र, परभणी येथे सेमिनार हॉल व प्रयोगशाळा इमारतीचे बांधकाम करणे	५४०५५९८
५३	वनामकृवि परभणी अंतर्गत सेंद्रीय शेती संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र, परभणी येथील प्रक्षेत्रावर पिन्हीसी पाइप लाइन करणे	१६०७९०७
५४	कृषि महाविद्यालय, बदनापूर येथे महाविद्यालयाच्या प्रक्षेत्रावर जाळीचे कुंपण करणे	२६३८०६
५५	परिसर क्रमांक ३ मधील प्रशासकीय इमारतीच्या संरक्षण भिंतीस व सायकल स्टॅन्डला रंगरंगोटी करणे	२५३७८४
५६	वनामकृवि परभणी अंतर्गत सेंद्रीय शेती संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र, परभणी येथे अवजारे शेडचे बांधकाम करणे	८८७९६३
५७	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि महाविद्यालय गोळेगांव येथे महाविद्यालयीन इमारतीकडे जाण्यासाठी पोच मार्ग करणे	२६३२५०
५८	वनामकृवि परभणी अंतर्गत सेंद्रीय शेती संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र, परभणी येथे गोठ्याची दुरुस्ती करणे	१२७९७५४
५९	कृषि महाविद्यालय बदनापूर येथील उपहारगृहासमोर पेव्हर ब्लॉक बसविणे	२६४७४५
६०	कृषि महाविद्यालय, बदनापूर येथील उद्यान विद्या विभागाच्या इमारतीची दुरुस्ती करणे	२६४७३६
६१	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि महाविद्यालय गोळेगांव येथे महाविद्यालयीन इमारतीच्या उजव्या बाजूने जिएसबी खडी टाकणे	२५६६१४

६२	निवासस्थान क्रमांक अ-३ चे नुतनीकरण करणे	१५२६८८
६३	वनामकृवि परभणी अंतर्गत औरंगाबाद येथील कृषि तंत्र विद्यालयाच्या मुक्ताई मुलींच्या वसतिगृहास रंगरंगोटी करणे	२६७१७६
६४	उप-कुलसचिव (विद्या) विभागातील संपूर्ण विद्युत वायरींग नव्याने करणे	२६७०३४
६५	वनामकृवि परभणी अंतर्गत काळी कमान येथील दुकानाचे नुतनीकरण करणे	२६५२८६
६६	कृषि महाविद्यालय, गोळेगाव येथे महाविद्यालय इमारतीसमोर पथदिवे बसविणे	२६७४१२
६७	वनामकृवि परभणी अंतर्गत अधीक्षक (संशोधन) प्रशासकीय इमारत येथील मलनिःसारण वाहीनीची दुरुस्ती करणे	२५९७२६
६८	कृषि तंत्र विद्यालय, औरंगाबाद येथील निवासस्थाने रंगरंगोटी करणे	२५७६७८
६९	वनामकृवि परभणी अंतर्गत संचालक विस्तार शिक्षण कार्यालयातील पाईपलाईनची दुरुस्ती करणे	२५८८७८
७०	वनामकृवि परभणी अंतर्गत कृषि महाविद्यालय गोळेगाव येथे महाविद्यालयीन इमारतीच्या डाव्या बाजूने जिएसबी खडी टाकणे	२५६६१४
७१	निवासस्थान क्रमांक ड-७८ ते ड-८१ ची दुरुस्ती करणे	२६०९२३
७२	वनामकृवि परभणी अंतर्गत प्रशासकीय इमारतीतील कुलसचिव कार्यालयाच्या प्रसाधनगृहाची दुरुस्ती करणे	२६०४२८
७३	वनामकृवि परभणी अंतर्गत परिसर क्रमांक ३ मधील अ-प्रकारचे निवासस्थानासमोरील व पशुशक्तीचा योग्य वापर कार्यालयासमोरील रस्त्याची दुरुस्ती करणे	२६३९०३

'कृषि स्नातक किसान कल्याण के काम करें'

वनमकृषि के 23वें दीक्षांत समारोह में कृषि मंत्री दादाजी भुसे बोले, राधाकिशन शांति मल्होत्रा पुरस्कारों का किया वितरण

पटना 1। 25 अक्टूबर लोकमत सेवा
किसानों युवा छात्रों से परामर्श कृषि विद्यापीठ कृषि शिक्षा, अनुसंधान और विस्तार शिक्षा के माध्यम से महाकृषि क्षेत्र के कृषि विकास में महत्वपूर्ण योगदान देना है। कृषि शिक्षा के माध्यम से कृषि क्षेत्र में कृषि क्षेत्र के विकास तथा किसानों के कल्याण के लिए कार्य करना होगा।

पटना 1। 25 अक्टूबर लोकमत सेवा
किसानों युवा छात्रों से परामर्श कृषि विद्यापीठ कृषि शिक्षा, अनुसंधान और विस्तार शिक्षा के माध्यम से महाकृषि क्षेत्र के कृषि विकास में महत्वपूर्ण योगदान देना है। कृषि शिक्षा के माध्यम से कृषि क्षेत्र में कृषि क्षेत्र के विकास तथा किसानों के कल्याण के लिए कार्य करना होगा।

राधाकिशन शांति मल्होत्रा पुरस्कार वितरित

कृषि मंत्री दादाजी भुसे ने उत्कृष्टता के साथ कृषि शिक्षा के क्षेत्र में अग्रणी योगदान के लिए राधाकिशन शांति मल्होत्रा पुरस्कार वितरित किए।

शेतकऱ्यांनी आधुनिक सिंचन प्रणालीचा वापर करावा

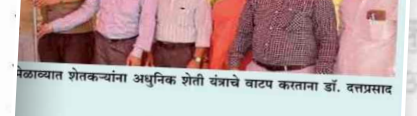
संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर : भोसा येथे शेतकरी मेळावा

शेतकऱ्यांनी आधुनिक सिंचन प्रणालीचा वापर करावा

संशोधन संचालक डॉ. दत्तप्रसाद वासकर : भोसा येथे शेतकरी मेळावा

परभणी : शेती स्वयंचलनाती प्रगत डिजिटल तंत्रज्ञानावर आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना कुलगुरू डॉ. उद्धव भोसले, व्यासपीठावर कुलगुरू डॉ. अशोक ढवणूक व इतर.

मेळाव्यात शेतकऱ्यांना आधुनिक सिंचन यंत्रांचे वाटप करताना डॉ. दत्तप्रसाद वासकर.

'नाहेप' प्रकल्प देशात नेतृत्व करेल

डॉ. उद्धव भोसले : डिजिटल शेती तंत्रज्ञानावर कार्यशाळा

परभणी, ता. २५ : 'शेती, उद्योग, निर्मिती व सेवा क्षेत्रात डिजिटल तंत्रज्ञान व स्वयंचलनाचा वापर वाढणार आहे. याकरिता कुशल मनुष्यबळ निर्मिती करणाऱ्या गरज आहे. डिजिटल तंत्रज्ञानामध्ये कुशल मनुष्यबळ निर्मितीत नाहेप प्रकल्पाच्या माध्यमातून देशात परभणी येथील वस्तंवार नाहेप कृषी विद्यापीठाने पुढाकार घेतला. भविष्यात डिजिटल शेतीकरिता नाहेप प्रकल्प देशात नेतृत्व करेल', असा विश्वास नाहेप येथील त्यांनी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाचे कुलगुरू

पुण्य नगरी

पीक वाण संशोधन कालावधी कमी करणे आवश्यक - कुलगुरु

कृषि परिषदेचे संशोधन संचालक डॉ. हरिहर कोसडीकर, शिक्षण संचालक डॉ. धर्मराज गोखले, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. देवराव देवसकर आदी उपस्थित होते.

समुक्त कृषी संशोधन व विकास समितीच्या ५९ व्या बैठकीने दीर्घप्रयत्न करून उत्पादन कालावधी कमी करण्यावर सहमत झाले. या बैठकीत डॉ. पंजाबराव देवसकर कृषी विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. दत्तप्रसाद वासकर, पुणे यांच्या संयुक्त

International training prog on abiotic stress of crops evokes good response

LOKMAT NEWS NETWORK PARBHANI, JULY 8:

An online international training programme organized by the Vasantao Naik Marathwada Agriculture University on 'Recent Physiomechanical Digital Tools in Abiotic Stress Management for Crop Modelling' evoked a great response. The week-long programme began on June 29 and concluded on July 3. Five hundred renowned scientists from all over the world participated in it and shared their views. VNMKV's National Agriculture Higher Education Project had organized the programme.

Vasantao Naik Marathwada Agriculture University, Parbhani organized online one-week international training programme on 'Recent Physiomechanical Digital Tools in Abiotic Stress Management for Crop Modelling.' 500 renowned scientists took part from various countries in the world.

मा.ना.श्री. दादाजी भुसे, मा.मंत्री कृषि, महाराष्ट्र राज्य यांची विद्यापीठाच्या विविध उपक्रमास भेट

डॉ. एम. सुजाता, संचालिका, भाकृअप-भारतीय तेलबिया संशोधन संस्था, हैद्राबाद
यांच्या उपस्थितीत करडई बियाणे साठवणगृहाचे उद्घाटन

उन्हाळी सोयाबीन बीजोत्पादनाचा आगळावेगळा पॅटर्न

मुग पीक प्रात्यक्षिक, कृषि संशोधन केंद्र, बदनापूर

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ
परभणी - ४३१ ४०२ (महाराष्ट्र)

www.vnmkv.ac.in

www.facebook.com/vnmkv

www.twitter.com/vnmkv

www.youtube/user/vnmkv

www.promkvparbhani.blogspot.in